

ZALAI KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ

2005/1

Címlap:

Találkozó Kabdebó Tamással az Ünnepi Könyvhéten 2005. június 2-án a Deák Ferenc
Megyei Könyvtárban. Közreműködő az Énekmondó Együttes.

**ZALAI
KÖNYVTÁRI
LEVELEZŐ**

2005/1

Zalaegerszeg, 2005.

" A könyvtárra adott pénz mindig megtérül"

Czine Mihály

Zalai Könyvtári Levelező

A Zala megyei könyvtárak tájékoztatója

Szerkesztő:

Kiss Gábor
Sebestyénne Horváth Margit

A cikkek szerzői:

Amberg Eszter munkatárs, Könyvtári Intézet - Kutatási és szervezettefejlesztési osztály; **Balogh Mihály** főigazgató, OPKM Budapest; **Bangó Béla** ny. igazgatóhelyettes DFMK Zalaegerszeg; **Fehér Miklós** osztályvezető, Könyvtári Intézet - Kutatási és szervezettefejlesztési osztály; **Horváth Anikó** könyvtáros, JAVK Zalaegerszeg; **Horváth Sándor Domonkos** igazgató Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár Győr; **Horváthné Nagy Elvira** könyvtárvezető Városi és Iskolai Könyvtár Zalakaros; **Jakabfiné Bársony Judit** könyvtáros, Petőfi Sándor Emlékkönyvtár Gelse; **Kemény Lajosné** könyvtáros, „Salla” MKKAMI Zalalövő; **Kereki Judit** olvasószolgálat vezető, JAVK Zalaegerszeg; **Kiss Gábor** igazgató, DFMK Zalaegerszeg; **Major Árpád** igazgató, József Attila Városi Könyvtár, Zalaegerszeg; **Molnárné Pfeiffer Edit** könyvtáros, Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár Letenye; **Pál Éva** hálózatgondozó könyvtáros, JAVK Zalaegerszeg; **Pappné Beke Judit** igazgató, FGYSK Keszthely; **Pintér Antal** igazgató, „Salla” MKKAMI Zalalövő; **Sebestyénne Horváth Margit** hálózatgondozó könyvtáros, DFMK Zalaegerszeg; **Stéber Ferencné Csögi Ágnes** hálózatgondozó könyvtáros, Városi Művelődési Központ és Könyvtár Lenti; **Tóth Rita** gyermekkönyvtáros, FGYSK Keszthely; **Tüske Lászlóné** gyermekkönyvtáros, Városi Művelődési Központ és Könyvtár Lenti; **Zágorec-Csuka Judit** könyvtáros, Lendva (Szlovénia).

Kiadja a Deák Ferenc Megyei Könyvtár

Felelős kiadó: Kiss Gábor

Készült a DFMK sokszorosító üzemében

350 példányban

HU ISSN 0866-1979

AMIKOR HALÁSZ BÉLÁRA GONDOLOK...

bánattal vegyes ürességet érzek. Nehéz az embernek tudomásul venni a hiányát – nem is az ész tiltakozik, hanem a szív, a *visszafordíthatatlan* ellen. Az nem lehet – mondja – hogy ez a kifogyhatatlan energiájú, derűs, mindig úton lévő, mindig tervezgető csak úgy ne legyen. Hiszen velünk volt akkor is, ha a Sarkkörön túl járt, Kréta szigetén vagy éppen Spanyolországban – mert amíg oda volt, addig is működött az általa irányított gépezet, a falvakat ellátó könyvtári rendszer, az új könyvtárat építő lendület, a több megyét átfogó helyismereti projekt; és aztán mint a legendás angol nevelő, megjelent hirtelen színes esernyőjével, hipp-hopp itt vagyok, hogy állnak a dolgok? És a dolgok jelentették, hogy jól állnak, mert a Főnök energiája rájuk is átsugárzott, össze kellett hát kapni magukat...

Engem is megfogott az egyénisége – közel egy időben kerültünk a megyei könyvtárigazgatók közösségébe, csak ő már országosan ismert szakemberként, én meg kezdő zöldfülűként. Azonnal találtunk közös témát, a települési könyvtári hálózat újjászervezésének nem mindennapi feladatát – így lettünk, csaknem másfél évtizeden keresztül munkatársak, bajtársak, barátok. Soha nem érezte velem, hogy ő az idősebb, a tapasztaltabb – kérte és el is fogadta a véleményemet; különösen megtisztelő volt felkérése az új megyei könyvtár berendezésében való közreműködésre. Természetesen ez is Halász Bélához méltó módon zajlott, egy felejthetetlen dániai utazással egybekötve, melynek keretében Koppenhágától Ebsbjergig átszeltük az országot, az ősi Roskildében leckét tartottunk viking történelemből a „bennszületteknek”, bolyongtunk az Északi-tenger partján a városi halpiacot keresve – és amúgy mellékesen kiválasztottuk a könyvtár számára Európa egyik legjobb minőségű bútorzatát. ...Még sorjáznának az emlékek, de a papír véges, és ilyen történeteket mindenki fel tud idézni vele kapcsolatban, aki csak ismerte, és időnként gondol rá.

Így őrzöm én is emlékét, a derűs, életvidám, mindig tette- és útrakész emberét. Temetésére nagyon sokan eljöttek, valóságos tömeg kísérté utolsó útjára – a kora tavaszi időben, a fogas szélben bizony össze kellett húzni a kabátot. A sír mellett állva azonban előmlött rajtunk a napsütés, és miközben a kórus bánatos zsoltárokat énekelt, a szomszédos vetések felett felszállt és diadalmas énekbe kezdett egy *pacsirta*. Mintha Béla üzent volna vele utoljára: köszönöm barátaim, hogy eljöttetek, de most már ne szomorkodjatok. Süt a nap, itt a megújulás ideje – élvezzétek Isten és a természet ajándékait, ahogy én is tettem, amíg tehettem. Szépen és hasznosan éljete – így emlékezzetek rám! *

Kiss Gábor

---

* 2005. március 26-án hunyt el Halász Béla, a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár nyugalmazott igazgatója, akinek nagy szerepe volt a zalai könyvtári szolgáltatások, a keszthelyi ellátórendszer kiépítésében is. Fenti írásunkkal rá emlékezünk. (Szerk.)

ZALA MEGYE TELEPÜLÉSEINEK KÖNYVTÁRI ELLÁTÁSA 2004-BEN

A 2004. év hazánk történetében alapvető változást hozott, hiszen teljes jogú tagjai lettünk az európai népek – immár 25 országra kiterjedő – közösségének, az Európai Uniónak. A társadalom szélesebb köreiben nagy várakozás előzte meg a régóta várt csatlakozást, de reményeink egyelőre nem váltak valóra. A költségvetési megszorítások tovább folytatódtak, ennek következtében a korábbiaknál is több intézmény került a működésképtelenség határára. A pályázati lehetőségek inkább szűkültek, mint bővültek az elmúlt év folyamán.

Zala megyében több mint 20 szolgáltatóhely egész évben zárva tartott a működési feltételek teljes hiánya miatt, 39 intézmény egyáltalán nem gyarapította állományát, 82 könyvtár kezelője nem kapott még névleges tiszteletdíjat sem. Ebből következik, hogy a községi könyvtárak egyharmada csak vegetált, mert a fenntartók a megszüntetésüket ugyan nem vállalták fel, viszont a működési feltételek minimumát sem tudták biztosítani részükre. Már a városi, nagyobb intézmények egy része is a leépítésnek van kitéve. A hálózat központi könyvtárában pl. a forráshiányos évkezdést további elvonások követték. A pénzügyi egyensúlyt csak elbocsátásokkal, a bérmegtakarítás fűtésre, dokumentumbeszerzésre történő átcsoportosításával sikerült fenntartani. A dokumentumbeszerzés így is az eddigi legalacsonyabb szintre süllyedt. Ezek a kényszerintézkedések mindenképpen a szolgáltatások színvonalát, minőségét rontották. A fenntartók által elrendelt átvilágítások sem a szolgáltatások minőségének javítását vagy gazdagítását célozták, egyedüli céljuk a fenntartási költségek csökkentése, költségvetési megtakarítások elérése volt. A felsorolt nehézségek ellenére szakmai szempontból eredményekről, sikerekről, több területen a mutatók javulásáról is beszámolhatunk az éves értékelésünkben. Több önkormányzat pozitív hozzáállásával, továbbá a pályázati lehetőségek maximális kihasználásával bizonyos mértékű korszerűsítést, az informatikai háttér fejlesztését is sikerült biztosítani számos intézmény esetében.

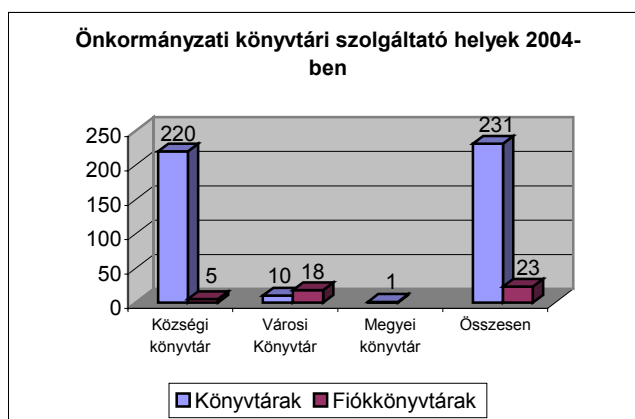
A megye önkormányzati könyvtárhálózatában a központ szerepét betöltő Deák Ferenc Megyei Könyvtár szervezte és koordinálta az intézmények szakmai szolgáltatásait, s a jogszabályi előírások, hálózati szerződések, valamint a kialakult hagyományok alapján segítette a lakosság könyvtári ellátását. Tekintettel a megye aprófalvas településszerkezetére, a teljes területi, ellátási hálózatgondozó munka a központból csak gazdaságtalanul és nem minden területre kiterjedően lenne ellátható, így ezeket a munkafolyamatokat a megyei munkatársakon kívül továbbra is öt városi könyvtár e feladattal megbízott szakalkalmazottaival lehetett elvégezni. A megyei önkormányzat a városi könyvtárak által szerződésben vállalt hálózati munka és központi könyvvéltás költségeinek részbeni fedezésére 2004-ben 6,4 millió forintot biztosított a Deák Ferenc Megyei Könyvtár költségvetésében, amelyet az a végzett munka arányában, negyedéves bontásban utalt át a városi könyvtárak számlájára. A támogatás összegét korábban az infláció arányában évente emelték, ám az utóbbi három évben sajnos az emelés elmaradt. Az ellátórendszerek tagjai részéről befizetett összegek egy részét, az éves szerződésben foglaltaknak megfelelően a városi könyvtárak felhasználhatták a működési költségek további fedezésére. Az elmúlt évben két városi könyvtár élt ezzel a lehetőséggel, 1,3 millió forint értékben. A megyei hálózati központ munkatársai év közben folyamatosan tartották a kapcsolatot a hálózati munkát végző városi munkatársakkal. Ezt szolgálta az évi négy alkalommal megtartott hálózati

értekezlet az összes városi könyvtár részvételével, a gyakori személyes látogatások, továbbá a napi kapcsolattartás: a telefon mellett az elektronikus levelezés és a zalai könyvtárosok levelezőlistája, a ZALATÁR működtetése. Egyes nagyobb lélegzetű munkafolyamatokat (nagy állományú időszakos leltár, apasztás, költöztetés stb.) a megyei és városi könyvtárak munkatársai közösen végeztek el.

A hálózati munkatársak január végéig begyűjtötték és a hálózati központhoz továbbították 231 települési és 19 egyéb (felsőoktatási, intézeti szak, munkahelyi stb.) könyvtár elmúlt évi statisztikai adatait. A megyei könyvtár az adatokat számszaki és logikai ellenőrzés után a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Informatikai Főosztályának elektronikus úton továbbította. A fontosabb mutatókat és viszonyszámokat – rövid szöveges értékelés kíséretében – külön kiadványban jelentettük meg és megküldtük a hálózat könyvtárainak, a fenntartó és felügyeleti szerveknek. Az anyag elektronikus változata megtekinthető a Deák Ferenc Megyei Könyvtár honlapján is. A statisztikai adatokhoz hasonlóan került begyűjtésre, összesítésre az érdekeltségnövelő támogatás elnyeréséhez szükséges fenntartói igazolás a könyvtári dokumentumokra fordított összegekről, amelyet egyeztetés és ellenőrzés után megküldtünk az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézetének.

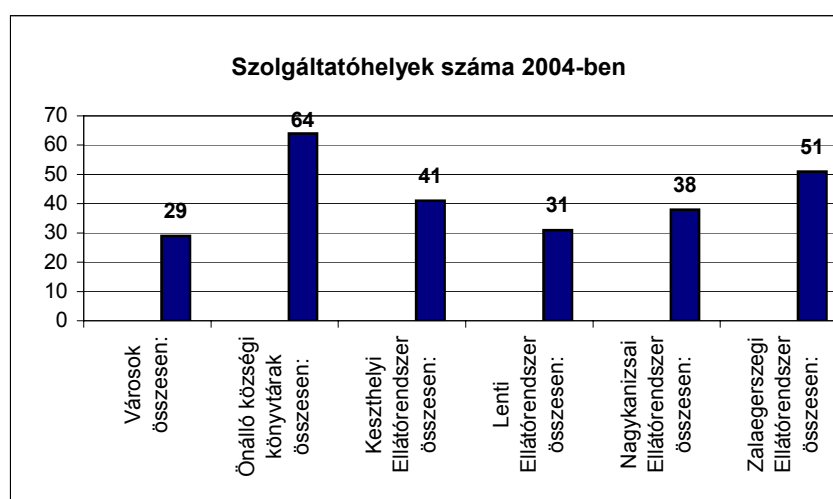
A hálózat gondozói az év folyamán több mint 400 munkanapot fordítottak a községi könyvtárak ügyeinek intézésére. A kinti munka során nemcsak a könyvtárakban folytattak szakmai tevékenységet, hanem a fenntartók informálását, az intézmények szakmai érdekképviselését is elvégezték (szerződéskötés, pályázatkészítés, könyvbeszerzési keret módosítása, berendezés-kiegészítés, informatikai fejlesztés, új könyvtáros beállítása stb.). A felsorolt feladatok, a hálózatgondozás és központi könyvellátás érdekében közel ötvenezer kilométert tettek meg gépkocsival. A személyes látogatások számát többszörösen meghaladja a telefonon, e-mailen, faxon történő intézkedés, kapcsolatfelvétel. Különösen a városi könyvtárakkal vált általánossá az elektronikus levelezés, a szakmai információk ilyen úton történő gyors továbbítása. Községi könyvtárosaink egy része még idegenkedik ettől a formától, ha rendelkezik is a technikai feltételekkel. A könyvtári szakfelügyelet – működésének harmadik évében – 38 település könyvtárának vizsgálatát végezte el a megyében. Megkezdődtek a többcélú kistérségi társulások szervezési munkálatai is. Legtovább a nagykanizsai térségben jutottak, ahol már a könyvtári szolgáltatások kialakítása is napirendre került.

Hálózatfejlesztés, működési feltételek

2004 végén a megye önkormányzati könyvtárhálózatában 254 szolgáltatóhelyet tartottunk nyilván, amelyek közül 231 önálló intézmény (11 városi, 220 községi), 23 fiókkönyvtár (18 városi, 5 községi).

Az év folyamán a könyvtárak száma nem változott, jelenleg 28 kistélepülés – 3630 lakosa számára – nem működtet helyben könyvtárat, ők könyvtári szolgáltatást legközelebb a körzeti iskolájuk székhelyén vehetnek igénybe, többnyire az önkormányzatok között megkötött szerződés alapján. Kettős funkciójú feladatkört (köz- és iskolai) 57 önálló és két városi fiókkönyvtár látott el, számuk eggyel csökkent egy iskola megszűnése miatt. Teleházzal közös szervezetben működött 51 községi könyvtár, számuk egy év alatt huszonkettővel emelkedett. ÁMK-val öt, művelődési házzal tíz könyvtár alkot közös szervezeti egységet. Az önálló községi könyvtárak közül mindössze hat nem szerepel a nyilvános könyvtárak hivatalosan közzétett jegyzékén, de ezek már több éve szüneteltetik működésüket.

A négy városi ellátórendszerhez 161 községi szolgáltatóhely tartozott, közülük öt fiókkönyvtár. Számuk az elmúlt évben kettővel emelkedett, mert a nagykanizsaihoz csatlakozott Gelsesziget, a lentihez pedig Nemesnép község könyvtára. Az egyes ellátóközpontokhoz tartozó szolgáltatóhelyek száma: Keszthely 41, Lenti 31, Nagykanizsa 38, Zalaegerszeg 51. Jelenleg 64 községi könyvtár nem tagja központi ellátószervezetnek, hálózati gondozásukat a négy ellátóközpont mellett Letenye (21), és közvetlenül a megyei könyvtár (9) látja el. Két önálló községi könyvtár (Lovászi, Zalaszentbalázs) – kiskörzeti formában – a körjegyzőségükhöz tartozó 2-2 község könyvtárának állományellátásáról gondoskodik, a zalalövői városi könyvtár pedig egy ilyen könyvtárnak nyújt hasonló szolgáltatást.

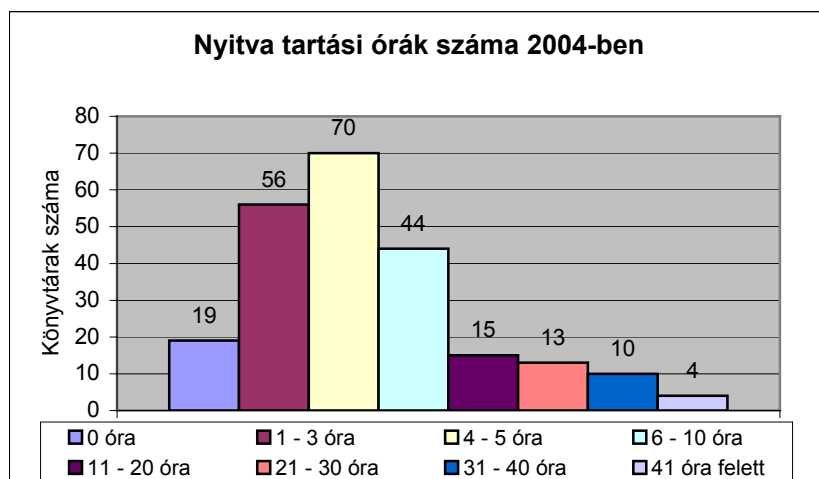
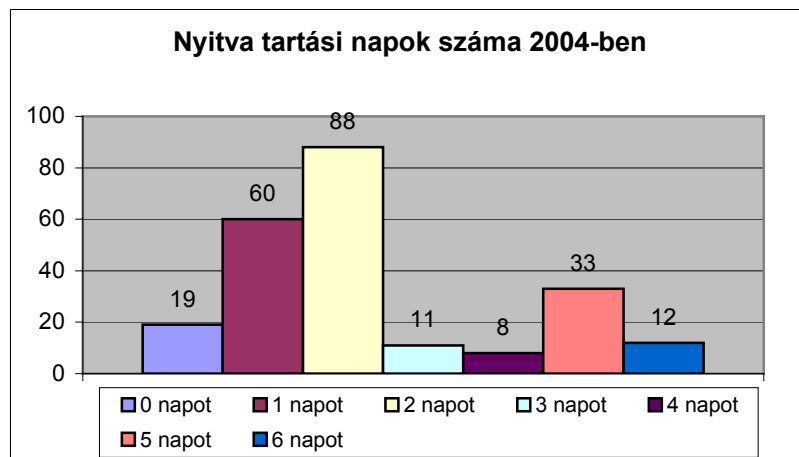
Egész évben zárva tartott 19 községi könyvtár és egy városi fiókkönyvtár, különösen sok a nagykanizsai körzetben (9). Számuk az előző évhez képest négygyel emelkedett. A fenntartók a zárva tartást többféleképpen indokolták (igénytelenség, személyi feltételek hiánya stb.), de a legfőbb indokként a pénztelenséget, a megtakarítási szándékot jelölhetjük meg. A több éve (egy önkormányzati cikluson túl) szünetelő intézmények esetében a megszüntetést javasoljuk, a nyilvános könyvtári szolgáltatás más könyvtártól való megrendelését tartjuk járható útnak. Év közben huzamosan – egy hónapnál hosszabb ideig – szünetelő könyvtár 18 volt a megyében, számuk a megelőző évhez képest héttel emelkedett. Az okok között többségében a felújítás, költöztetés, a könyvtáros személyének változása vagy hiánya szerepelt.

A könyvtárak elhelyezési és működési körülményei a korábbi évekhez hasonlóan változtak, illetve javultak, elsősorban az elnyert pályázatoktól függően. Az év folyamán két új községi könyvtár épült, felújítottak 9, kifestettek 11, központi fűtéssel láttak el 4, új helyiségbe költöztettek 12 községi könyvtárat. Az akadálymentesítés terén viszont sehol sem történt előrelépés. 12 községi könyvtár kapott új bútort vagy berendezés-kiegészítést, 25 községben került sor a könyvtár informatikai hátterének fejlesztésére, főként az IHM pályázatok útján. A 11 városi könyvtár közül négyben történt az épületet érintő felújítás, négy könyvtár tudott bútorzatot vagy technikai eszközt beszerezni, cserélni, és hat városi könyvtárban történt informatikai fejlesztés. A könyvtárak által használt helyiségek alapterülete 19433 m² volt, 40 m²-rel kevesebb az előző évinél.

Év:	Érdekeltségnövelő támogatás		Felzárkóztató pályázat		Érdekeltségnövelő támogatás és felzárkóztató pályázat együtt
	Könyvtárak száma	Ft	Könyvtárak száma	Ft	
2003.	203	14 432 000 Ft	3	115 000 Ft	14 547 000 Ft
2004.	112	10 113 000 Ft	16	440 000 Ft	10 553 000 Ft

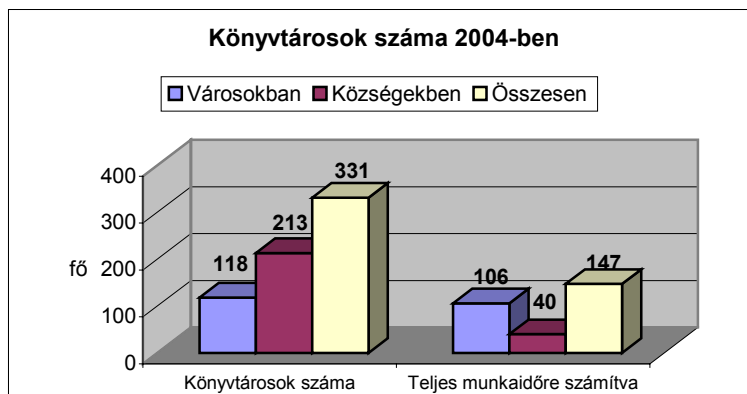
Az elmúlt évben – a rendelet módosítása következtében – csak 112 önkormányzat kapott érdekeltségnövelő támogatást 10,1 millió forint értékben, 4,4 millióval kevesebbet az előző évinél (a 10 ezer forint alatti összegeket nem folyósították). További 44,2 millió forint egyéb pályázati támogatást nyert el a hálózat 32 könyvtára. Sikeresen pályáztak könyvtáraink a felzárkóztató, a Könyvtárpártoló Önkormányzat, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium ITP-15 pályázatokra és a helyi alapítványi pályázatokra.

A megye önkormányzatai – a statisztikai adatok alapján – a könyvtárak fenntartására 594,3 millió forintot fordítottak (a pályázati és működési bevételekkel együtt), ebből 367,7 millió forint volt a bérköltség. Az előző évhez képest a kiadás 4 millióval emelkedett, a munkabér (járulékaival) ugyanannyit csökkent.

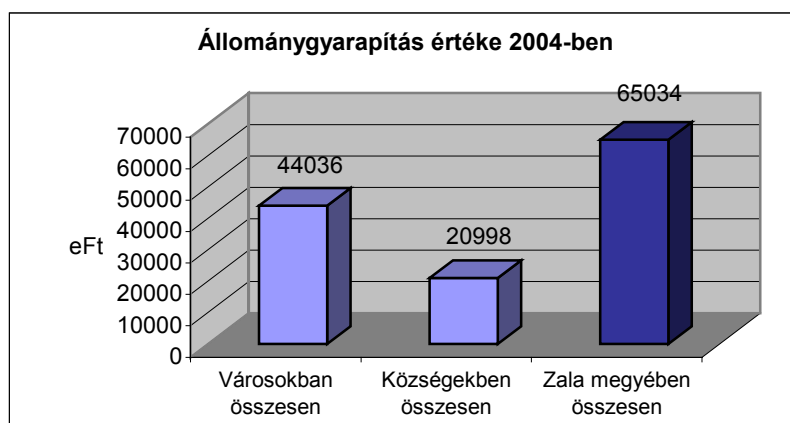
A könyvtárak heti nyitvatartási ideje alig változott egy év alatt. A tizenegy városi intézmény átlagosan 5,6 nap tart nyitva 37,2 órán át, a 201 működő községi könyvtár hetente átlagosan 2,3 nap, 7,1 órát kölcsönöz. Hétvégén 66 könyvtár állt az olvasók rendelkezésére, számuk 12-vel emelkedett.

A könyvtárhálózatban az év végén 112 főállású szakalkalmazott dolgozott (103 a városokban), közülük 66 felsőfokú, 39 pedig középfokú szakképesítéssel rendelkezett. A részfoglalkozásúak száma 81, a megbízási díjasoké 56; a díjazás nélküli könyvtárosok 82-en voltak. (Ez utóbbiak száma egy év alatt 30-cal emelkedett.) Egyéb könyvtári alkalmazottak száma: 20 főállású és nyolc részmunkaidős. A könyvtárosi munkakörben dolgozók száma – átszámítva teljes munkaidőben foglalkoztatottakra – 147,28 főt tett ki; öt fővel kevesebbet az előző évinél, a fenntartók által elrendelt – kikényszerített – létszámcsoökkentés eredményeként. Év közben 19 községi könyvtárban változott a könyvtáros személye. Alapfokú tanfolyam tartására nem került sor. A belépő új könyvtárosokat a hálózatgondozók ismertették meg a legalapvetőbb szakmai tudnivalókkal és biztosították számukra az alapfokú tankönyvet.

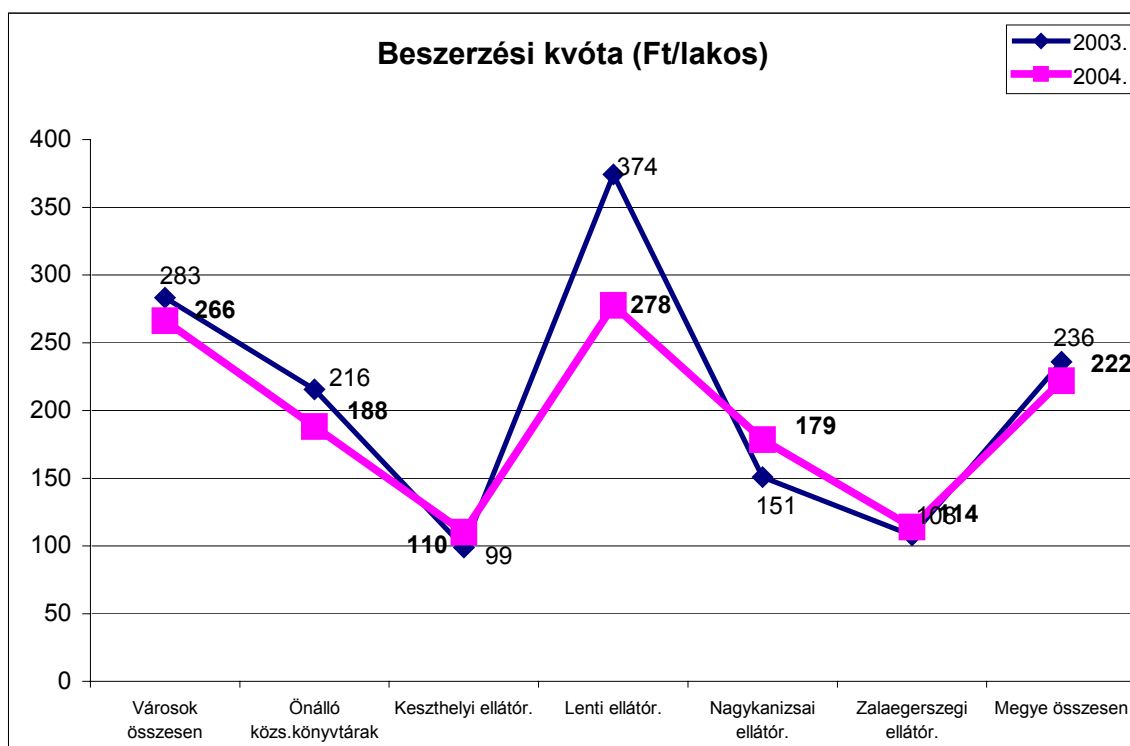
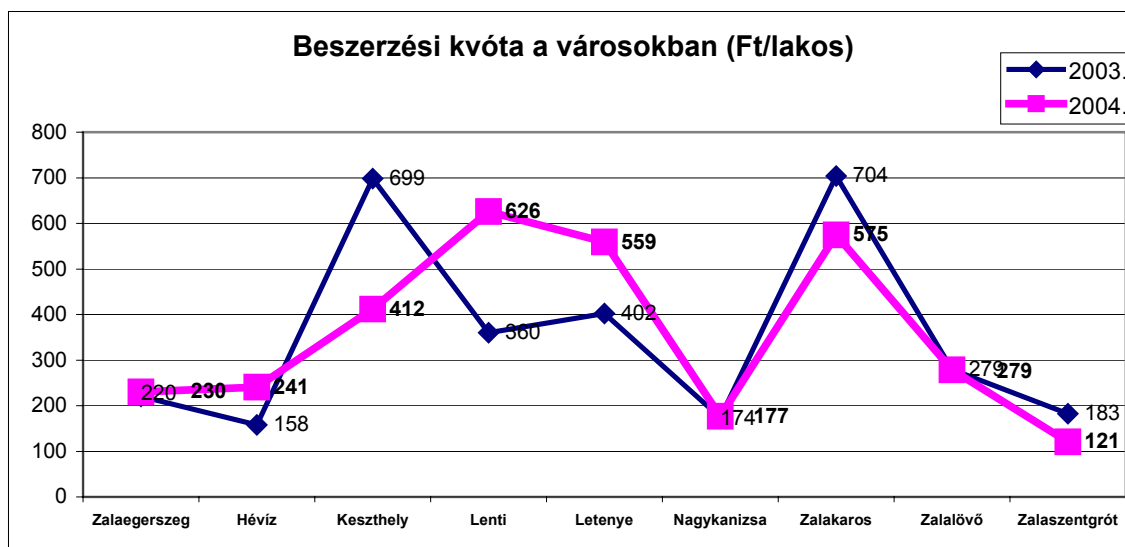
Állománygyarapítás, dokumentumellátás

Az önkormányzati könyvtárak 65 millió forint értékben gyarapították leltári állományukat (könyv, bekötött folyóirat, AV, elektronikus, egyéb), kurrens időszaki kiadványokra nyomtatott formában 13,1, digitális formában egymillió forintot fordítottak.

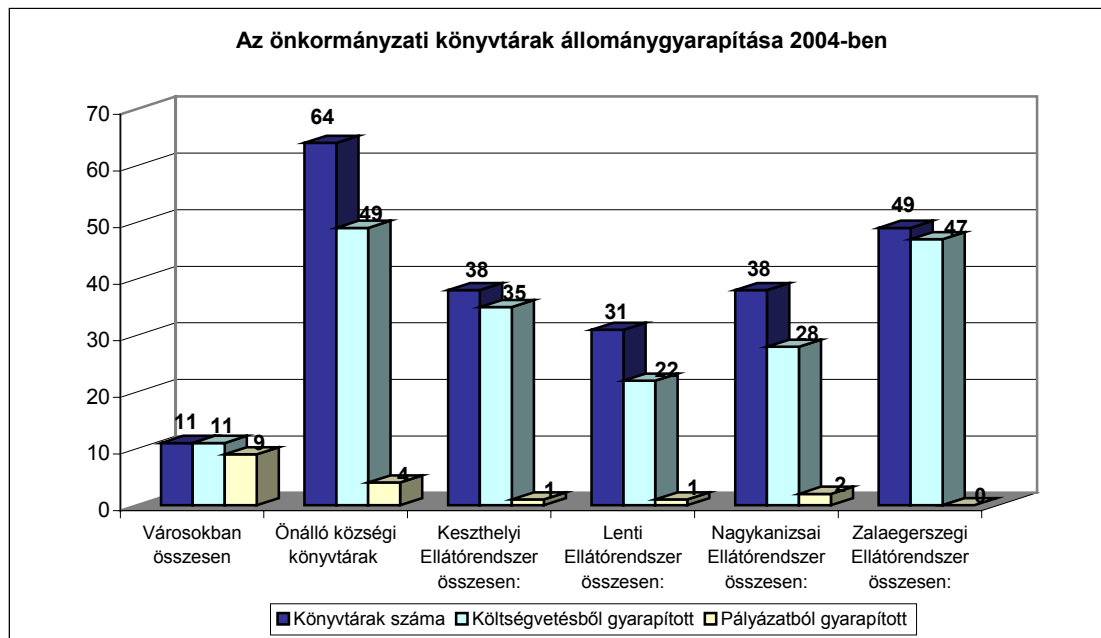
Az összeg költségvetési, különböző pályázati és ajándék forrásból tevődött össze. A leltározott állományra fordított összeg 4,3 millió forinttal csökkent egy év alatt; ugyanakkor az időszaki kiadványokra fordított keret 600 ezer forinttal emelkedett. Tekintettel arra, hogy a tárgyévben csökkent a beszerzési forrás, s a vásárolt dokumentumok átlagára – ha csak 28 forinttal is – emelkedett, csak 38.274 dokumentum vásárlására került sor a hálózatban, ami 3281-gyel elmarad az előző évi beszerzéstől.

A könyvtárral rendelkező települések közül 39-ben egyetlen forintot sem fordítottak a könyvtár állománygyarapítására (ez 13-mal több, mint az előző évben). A beszerzési kvóta egy lakosra vetítve a városokban 266 forint, a községekben 164 forint volt átlagosan, az elmaradás az előző évhez képest 17, illetve 11 forint. Ez a tendencia – kisebb-nagyobb mértékben – évek óta folytatódik. Az egyes városok, de még a községkörzetek között is igen jelentős különbségek mutatkoztak, ami nagyban befolyásolta az állományalakítás minőségét. A beszerzési kvóta a városokban 121 (Zalaszentgrót) és 626 forint (Lenti) között ingadozott, a községkörzetekben 110 (Keszthely) és 278 forint (Lenti) szélső értékek között mozgott.

A hálózatban a 11 városi, megyei könyvtáron és a négy ellátóközponton kívül 64 községi könyvtár végzett ténylegesen állománybeszerzést, közülük 18 központi ellátásban is részesült, de főként a kettős funkciójú könyvtárak a nem hagyományos dokumentumokat maguk vásárolták. A nagyobb kerettel rendelkező könyvtárak igyekeztek szakszerűen és időarányosan felhasználni beszerzési keretüket – feltéve, hogy a fenntartó időben rendelkezésükre bocsátotta azt – és többnyire a Könyvtárellátó Kht. szolgáltatásait is igénybe vették. A kisebb kerettel rendelkező könyvtárakra az egy-két alkalmi vásárlás volt jellemző. A hálózati központ állománygyarapításában komoly

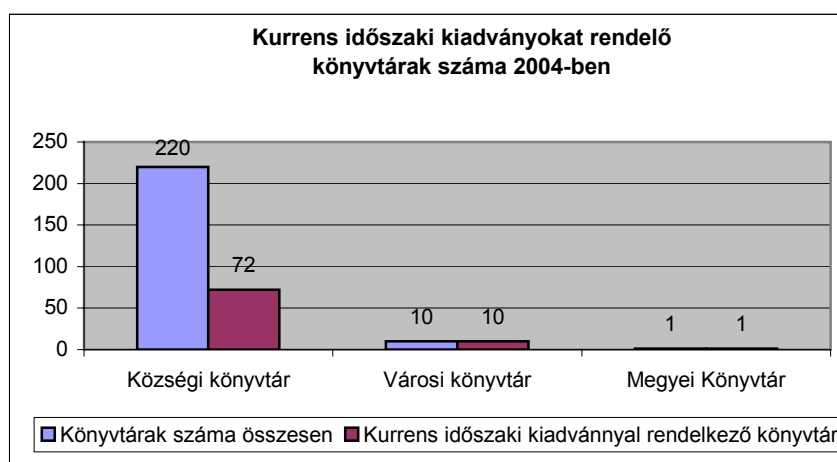
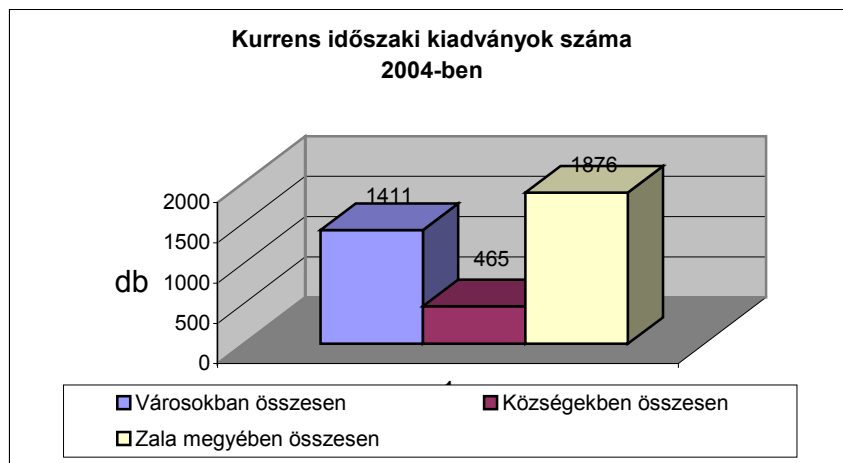
zavart okozott, hogy a költségvetésben nem volt biztosítva az erre a célra a korábban megszokott keret. A más rovatokról történt átcsoportosítások és az év végén érkező állami juttatások egyrészt nem pótolták teljes egészében a költségvetési hiányt, másrészt lehetetlenné tették a folyamatos, tervszerű állományalakítást.

A lenti és zalaegerszegi ellátóközpontok – kereteik nagyobb részét – könyvkereskedők által nyújtott kedvezményekért a Könyvtárellátón kívüli vásárlásra fordították, vállalva a könyvek feldolgozását, növelve ezzel a beszerezhető dokumentumok számát. Az ellátóközpontok éves beszerzése a KELLO-nál 2995 darab volt, más forrásból 2829 darab, mindkét tétel közel 200-zal elmarad az előző évi vásárlástól. A városi könyvtárak beszerzése hasonló arányban oszlott meg a KELLO és más könyvesboltok között.

Az önkormányzati könyvtárak dokumentum-beszerzése tavaly 38.274 darab volt, ebből 36.024 könyv jellegű, 1298 audiovizuális, 854 elektronikus és 98 egyéb dokumentum. Az állományapasztás a tárgyév folyamán 31.842 darab volt, emiatt a hálózat állományának tényleges gyarapodása 6432 dokumentum volt, a teljes állomány pedig 2.037.147 darabra emelkedett. A nemhagyományos dokumentumok közül audiovizuálist 1298 darabot, elektronikust 854 darabot, egyebet pedig 98 darabot szereztek be – főként városi – könyvtáraink.

Kurrens időszaki kiadványból 1876 címet fizettek elő könyvtáraink nyomtatott, 19-et pedig digitális formában, ebből 39 volt külföldi. Jellemző, hogy a 11 városi könyvtáron kívül csak 72 községi könyvtárba járt 465 periodika.

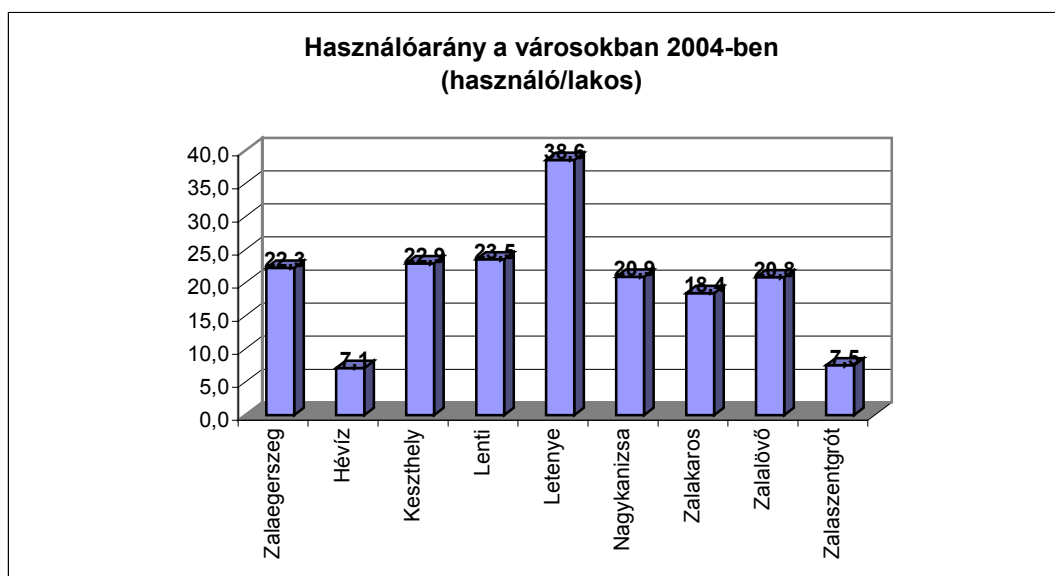
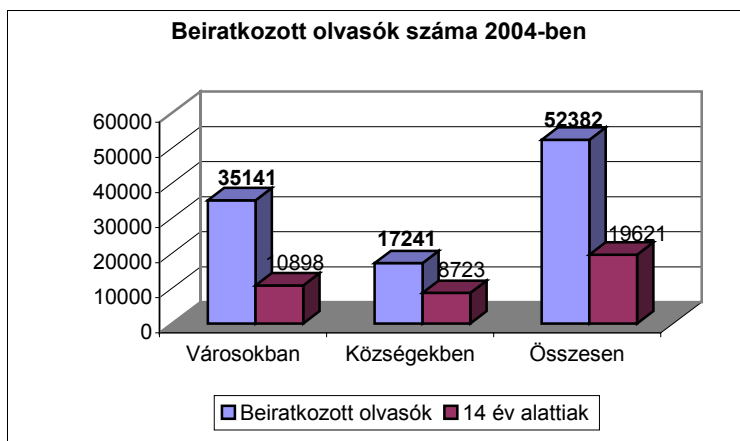
A négy ellátóközpont 151 könyvtárának (10 zárva tartott) 708 alkalommal 14.285 kötet könyvet szállítottak ki az év folyamán. Csereként vagy törlésre visszavettek 504 alkalommal 10.972 kötetet. A tagkönyvtárak átlagosan 4,7 alkalommal 95 kötetnyi friss állományhoz jutottak, de természetesen a kettős funkciójú és nagyobb községi könyvtárak az átlagosnál többször és nagyobb mennyiségű bővítést, illetve csereállományt kaptak: befolyásolta ezt még a befizetések nagysága is. Az öt kiskörzeti ellátású könyvtár közül a csödei teljes állománycserét kapott az elmúlt évben (365 kötet), míg a többiek a hozzájárulásuk arányában kaptak bővítést, általában 20–30 darabot.

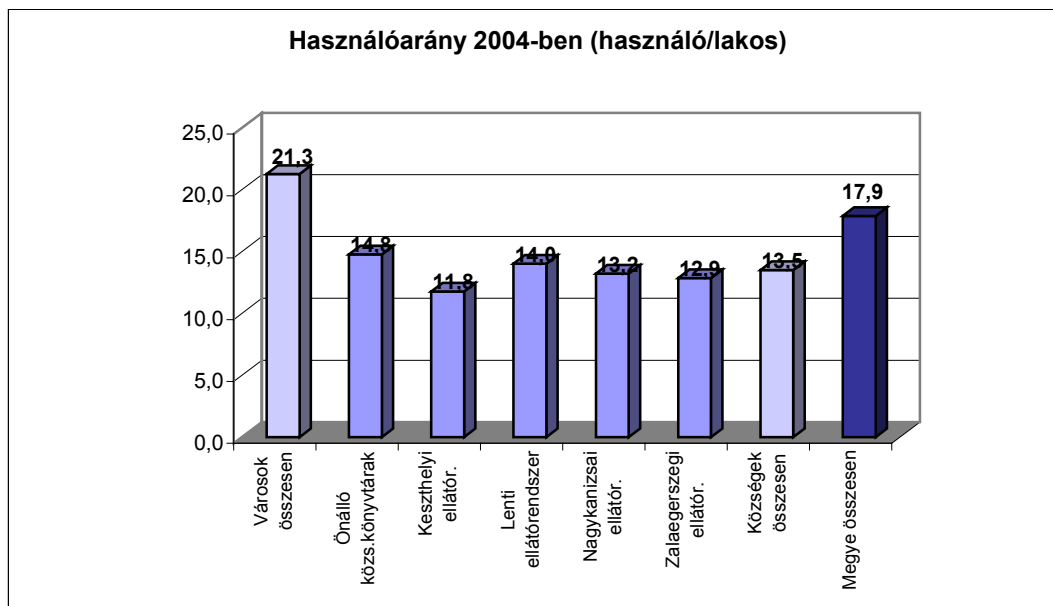
Teljes körű tételes állományellenőrzésre (időszaki- vagy átadó leltár) 22 községi és egy városi könyvtárban került sor, az ellenőrzött kötetek száma meghaladta a 140 ezret. Ezekben a könyvtárakban egyúttal elvégezték a tervszerű állományapasztást, törölték az elavult, elhasználódott és feleslegessé vált műveket. Az év folyamán a megyei munkatársak felmérték, hogy a nagyobb állománnyal rendelkező községi könyvtárakban mikor került sor időszaki állományrevízióra. Az elmaradt állományellenőrzések elvégzésére ütemtervet készítettek. Az elmúlt évben befejeződött a muraszemenyei községi és iskolai könyvtár állományának felvitele az ELKA könyvtári integrált rendszerben. A munka célja – amelyet a megyei munkatársak végeztek – a program tesztelése volt, amelynek során felszínre kerültek a rendszer hibái. A tapasztalatokat

felhasználva a munkatársak segíteni tudnak a megyében más könyvtáraknak is, ahol ezt a rendszert használják.

Olvasószolgálat, rendezvények

Az önkormányzati könyvtárak 52.382 használót regisztráltak az elmúlt év folyamán, 315-tel kevesebbet, mint az előző évben. A városokban a lakosság 21,3 százaléka volt könyvtárhasználó, a községekben ez az arány 13,5 százalék, a megye lakosságának 17,9 százaléka látogatta a nyilvános könyvtárakat. Az olvasóarány tekintetében a városok között igen nagyok a különbségek. Kiugróan magas Letenyén (38,6 százalék), Zalaegerszezen, Keszthelyen, Lenti, Nagykanizsán és Zalalövön 20–23 százalék között található; ugyanakkor rendkívül alacsony az arány Hévízen és Zalaszentgróton, ahol alig haladta meg a hét százalékot. A községkörzetekben a használók aránya 11,8 és 14,8 százalék között mozgott.

A könyvtárhasználatok (látogatások) száma 680.735 volt, ebből 359.243 történt kölcsönzés céljából, a távhasználatok (telefon, internet) száma 227.879-re emelkedett. Mindhárom mutató magasabb az előző évinél: a személyes használat 46 ezerrel, a kölcsönzés 9 ezerrel, a távhasználat 135 ezerrel nőtt egy év alatt. A kikölcsönzött dokumentumok száma 1.034.362 darab volt, helyben használtak 501.502 darab dokumentumot. Az emelkedés mindkét szám esetében meghaladta a 36 ezret. Míg a kölcsönzött dokumentumoknak még 23,4 százalékát, a helyben használtaknak csak 12,4 százalékát teljesítették a községi könyvtárak, holott a lakosság 43,5 százaléka a községekben található. (Bár az is igaz, hogy a városi könyvtárak szolgáltatásait nemcsak a városiak vették igénybe.) A hálózat könyvtáraiban 76.945 referenz kérdést regisztráltak, csaknem 12 ezerrel többet, mint az előző évben.

A könyvtárhasználat – különösen a helybeni és a távhasználat – elsősorban a nagyobb városi intézményekben emelkedik évek óta. Ezek a könyvtárak rendelkeznek olyan feltételekkel, amelyek a növekedést elősegítik. A hosszabb nyitvatartás, bővebb prézens állomány, a nemhagyományos dokumentumok gazdagabb választéka, a sokterminális internethasználat lehetősége mind hozzájárul ezen intézmények fokozott látogatásához. A könyvtárhálózatban – főként az IHM pályázati fejlesztések hatására – 443 számítógép állt a könyvtárlátogatók rendelkezésére, közülük 312 internet-hozzáféréssel is rendelkezett. A gépek száma 136-tal emelkedett egy év alatt. A községi könyvtárak közül 100 (a működő intézmények fele) biztosított 312 számítógépet a látogatói számára, közülük 73 községben 198 gépen internetezhettek is. Az eredmények annak is köszönhetők, hogy 51 községben a könyvtár a telehálazzal közös szervezetben működik. A városi könyvtárakban a nyilvános internethasználók száma 59.067 volt az elmúlt év folyamán. A kurrens periodikák forgalma szintén a városokban igen nagyarányú, a községekben sem a nyitvatartás, sem a rendelt kiadványok száma nem teszi lehetővé a használat növekedését.

A könyvtárközi kölcsönzés keretében 862 kérés érkezett könyvtárainkhoz, melyek közül 552-t eredeti dokumentum megküldésével, 186-ot nyomtatott, négyet elektronikus formában teljesítettek. Hálózatunkból 2693 kérést küldtek más könyvtárakhoz, amelyekből 2150-et eredetiben, 261-et nyomtatott, 20-at pedig elektronikus formában

küldtek meg. A beérkezett kérések száma nem változott, a küldött kérések száma viszont 850-nel emelkedett.

A városi intézmények tavaly 887 rendezvényt szerveztek, közel harmincezer látogatóval. A rendezvények 80 százaléka a 14 év alatti gyermekek számára készült. A községekben közel 400 rendezvényre került sor, többségében a hálózati munkatársak közvetítésével. A József Attila megyei szavalóversenyt a költészet napja alkalmából, az író-olvasó találkozók és irodalmi órák többségét az ünnepi könyvhét és a gyermekkönyvhét alkalmával tartották könyvtáraink. A többi rendezvényt tematikus gyermekfoglalkozások, könyvtári tanórák, szellemi vetélkedők, hagyományőrző vagy évfordulóhoz, ünnephez kapcsolódó programok, közös játékok számítógépen, kiállítások és különböző szakköri foglalkozások képezték. A Deák Ferenc Megyei Könyvtár együttműködve a *Zalai Írók Egyesületével* a kortárs zalai irodalmat népszerűsítő programsorozatot szervezett, amelyen bemutatkozott a Pannon Tükör irodalmi és kulturális folyóirat. Az elmúlt évben is folytatódtak Zalaegerszegen a *Keresztury Irodalmi Kör* színvonalas programjai, amelyek kapcsolódtak a Keresztury centenárium, a Magyar Kultúra Napja rendezvényeihez.

A Deák Ferenc Megyei Könyvtár évek óta rendszeresen szervez megyei és regionális szakmai továbbképzéseket, tanácskozásokat egy-egy aktuális témában. Tavaly három helyszínen voltak szakmai napok, két témakörben. Tavasszal *Az esélyegyenlőség elveinek érvényesítése az információ és dokumentumszolgáltatásban*, ősszel pedig *Könyvtárak a nyelvtanulás–nyelvtanítás szolgálatában* címmel. Októberben ismét megrendezésre került az *Összefogás a könyvtárakért, összefogás az olvasókért* országos rendezvénysorozat. A hálózat munkatársai részt vettek az ország több pontján rendezett konferenciákon és a *Magyar Könyvtárosok Egyesülete* vándorgyűlésén.

Egyéb szolgáltatások

Kiadói tevékenységet a Deák Ferenc Megyei Könyvtár mellett még a zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár végzett. Az előbbi megjelentette a *Zalai Könyvtári Levelező* 1-2. számát, amely beszámolt a hálózatban végzett szakmai munkáról, a megyei és országos könyvtári programokról, az egyes könyvtárakban folyó műhelymunkákról. Az elmúlt évekhez hasonlóan márciusban elkészítették a *Zala megyei könyvtárak előző évi főbb statisztikai mutatóit és viszonyszámait* tartalmazó kiadványt, amelyet eljuttattak a tagintézményeknek és a fenntartó önkormányzatoknak. Mindkét kiadvány elérhető a Deák Ferenc Megyei Könyvtár honlapján is. A József Attila Városi Könyvtár egy *jubileumi emlékkönyvet* jelentetett meg, valamint *Keresztury Dezső verseskötetét* és a *Keresztury CD-t*. A megyei könyvtár gondoskodott az év folyamán megjelent megyei és helytörténeti kiadványok terjesztéséről, a megye könyvtáraiba és iskoláiba történt eljuttatásáról: „*Zalának büszkesége*” *Helyszínek, arcok, események Deák Ferenc életéből* (szerk. Molnár András), „*Használd a jók benned vetett bizalmát...*” *Deák Ferenc tisztelete és emlékezete Zala megyében* (szerk. Kiss Gábor). *Keresztury Dezső Batsányi Jánosról* írt kötetét (Tapolca város kiadásában), s a „*Zala képviselője, Pest követe*” című könyvet (kiadta a Zala Megyei Levéltár).

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően a megyei könyvtár hálózati és módszertani szolgálata elkészítette a hálózat tagjai számára a beiratkozási és munkanaplókat, az érdekeltségnövelő támogatáshoz szükséges igazolás adatlapját,

amelyeket megküldött minden érdekelt könyvtárnak és fenntartónak. Módszertani segítségként további iratmintákat is készített a csoport igény esetén a községi könyvtáraknak (alapító okirat, küldetésnyilatkozat, könyvtárhasználati szabályzat, szervezeti és működési szabályzat, programok, rendezvények meghívói).

A megyei könyvtár könyvkötészete önköltségi áron végezte a hálózat tagkönyvtárai számára a folyóiratok kötését, a pótolhatatlan könyvek újrakötését, igény szerint programfüzetek, szakmai kiadványok fűzését, könyvtári feliratok elkészítését, választók kasírozását. (Sajnos a tagkönyvtárak számára végzett munka csökken, mert a könyvtárak mind kisebb összeget tudnak erre a célra fordítani.) Az olvasók számára nélkülözhetetlen a nagyobb könyvtárak gyorsmásoló szolgáltatása. Az elmúlt évben 180 ezer A4-es oldalnyi másolat készítését kérték térítés ellenében.

Pályázati forrásból és támogatók segítségével folytán az elmúlt évben teljesen megújult a megyei könyvtár honlapja, és több új szolgáltatást sikerült elhelyezni rajta. Ennek eredményeképpen a forgalma oly nagy, hogy a személyes igénybevétellel vetekszik. Új, nyomtatott prospektus is készült a szolgáltatások igénybevételének segítésére. A lakossági internet-hozzáférés tavaly kibővült az eMagyarország Pont kínálatával és az új VoIP szolgáltatásnak köszönhetően a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Iroda jegyzékén szereplő vonalakon ingyenesen telefonálhatnak a szolgáltatást igénylők. A hálózati központ továbbra is ellátta a HBONE-központ feladatait, folyamatos felügyelettel biztosította a csatlakozó intézmények kapcsolatát az internethez.

*

Minden évben megkíséreljük, hogy a statisztikai adatok birtokában rámutassunk azokra a tendenciákra és viszonyszámokra, amelyek a különböző feltételek között működő könyvtárakat jellemzik. Értékelésünk, elemzésünk éppen ezért nem csak a szűkebb szakmai apparátus számára készül, nem csupán az ő tájékoztatásukat szolgálja, hanem a fenntartók figyelmét is rá kívánjuk irányítani az elért eredményekre és azokra a jelenségekre, amelyek az intézmények szolgáltatásainak színvonalát veszélyeztetik, vagy az új, halaszthatatlan szakmai feladatok megjelenésére, amelyek sürgős fenntartói beavatkozást igényelnek.

Az elmúlt évi statisztikai adatok elemzése is alátámasztja azt a tényt, hogy a lakosság számottevő hányada a korábbinál is intenzívebben igényli a nyilvános könyvtárak szolgáltatásait, illetve munkájában, a napi feladatainak teljesítésében nem tudja nélkülözni azokat. Az is bebizonyosodott hogy – az anyagi nehézségek ellenére – jó néhány területen sikerült előre lépni, korszerűsíteni, fejleszteni az intézmények szolgáltatásait, maximálisan kihasználva a pályázatok adta lehetőségeket. Hogy ez továbbra is lehetőségként fennmaradjon, a bevezetőben említett negatív jelenségek ellen határozottan fel kell lépnie úgy a szakmának, mint a fenntartásért felelős szervezeteknek egyaránt. Egyre inkább bizonyítást nyer, hogy a nyilvános könyvtári rendszerben szükség van a *működőképes* községi intézményekre, mert ezek tudják, a saját szolgáltatásaikon túl, közvetíteni, közelebb vinni a kisebb településeken élő lakosság jelentős részéhez a nagy intézmények magasabb szintű szolgáltatásait. A miénkhez hasonló aprófalvas településszerkezetű megyére ez fokozottan érvényes, egyúttal nehezebb feladatot is ró a szakma hivatásos képviselőire a fenntartók szemléletének pozitív befolyásolásában, a szűkebb anyagi lehetőségek hatékony hasznosításában.

Bangó Béla - Sebestyénne Horváth Margit

A NYILVÁNOS KÖNYVTÁRAKTÓL A NYILVÁNOS SZOLGÁLTATÁSOKAT NYÚJTÓ KÖNYVTÁRAKIG*

A 2004-es évben kiszélesedett a nyilvános könyvtárak fogalomköre; ebben az esztendőben megteremtődtek a jogszabályi alapok a kistérségi ellátás és az érdekeltségnövelő támogatás terén, megalapozva a korszerűbb könyvtári ellátást. Mielőtt rátérnék e változások bemutatására, lássuk, hogyan alakult a nyilvános könyvtárak jegyzéke a tavalyi évhez képest¹.

2004-ben az NKÖM Könyvtári Főosztálya által vezetett Nyilvános könyvtárak jegyzéke a korábbi évekhez hasonlóan ismét két jegyzékkel, nevezetesen a 8 és a 9². jegyzékkel bővült. Összesen 111 könyvtár jelentkezett, melyből 67 *könyvtár*, vagyis a jelentkezők 60 százaléka került fel a jegyzékre (2003-ban ez az arány 79 százalékos volt). A 2003. év végi állapothoz képest³ 2071-ről 2138-ra nőtt volna a Nyilvános könyvtárak jegyzékén szereplő könyvtárak száma, ha a 8. jegyzéken nem töröltünk volna két könyvtárat.

A 8. jegyzékről két községi könyvtárat töröltünk. Szóc Község Önkormányzatának Képviselő-testülete tárgyi és személyi feltételek hiánya miatt úgy határozott, hogy visszavonja a Községi Könyvtár alapító okiratát. Az intézmény működtetéséhez szükséges további előirányzatot a Polgármesteri Hivatal költségvetésének szakfeladatán biztosítja. Az NKÖM Könyvtári Főosztálya szakfeladaton gazdálkodó könyvtárat az első megjelenést követően már nem vesz fel a jegyzékre, hisz jogilag akkor látja biztosítottnak a könyvtár folyamatos működését, ha az önkormányzat garantálja, hogy legalább a könyvtár éves állománygyarapítási keretéről a könyvtáros dönthet szakmai indokok alapján.⁴

A másik jegyzékről törölt könyvtár a Pusztamérges Községi Közművelődési Könyvtár volt, mivel az önkormányzat értesítést küldött, hogy a könyvtár részben önállóan gazdálkodó jogi személyi státuszát megszüntette. Azonban 2004. októberében a Képviselő-testület hiteles, módosított Alapító okiratot küldött, ezért a pusztamérgesi Községi Könyvtár a 9. jegyzékre ismét felkerült.

A városi könyvtárak közül a putnoki Péczeli József Általános Művelődési Központ. Városi Könyvtár végre felkerült a 8. jegyzékre⁵.

A köztársasági elnök az 52/2004. (V. 25.) KE határozat értelmében 2004-ben 18 nagyközségnek adományozott városi címet. A 18 újdonsült város közül két Pest megyei településen nem működik nyilvános könyvtár⁶, a maradék 16 várossá nyilvánított nagyközség közül 2004 év végéig mindössze hat küldte be a Könyvtári Intézetbe a hiteles, módosított alapító okiratát.

* Megjelent a Könyv Könyvtár Könyvtáros 2005. 5. számában.

¹ Hangodi Ágnes: A nyilvános könyvtárak jegyzékének 2003. évi állapotáról = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2004. 3. sz. 7-21. p.

² Kulturális Közlöny, 2004. 9. sz. 602-610. p.; Kulturális Közlöny, 2005. 2. sz. 74-100. p.

³ Vö.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2004. 3. sz. 7. p.

⁴ Ezért a fenntartóknak azt szoktuk javasolni, hogy erre vonatkozóan használják a „polgármesteri hivatal részjogkörű költségvetési egysége” megfogalmazást. Ez a jogszabály szerint [217/1998. (XII.30.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről, 2. § 40. pont és 15. § (4)] elfogadható.

⁵ Vö.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2004. 3. sz. 7. p.

⁶ Dunavarsány és Örkény

Az 1997. évi CXL. tv. 67. § értelmében a városokban elsősorban önálló intézményben kell a nyilvános könyvtári ellátást biztosítani.

Dunavarsány 2004-ben kérvényezte a nyilvános könyvtárak jegyzékére való felvételét. Kérelmét el kellett utasítanunk, mivel a beküldött alapító okirat szerint az önkormányzat nem költségvetési szervként tartja nyilván a könyvtárat, hanem az önkormányzat költségvetésében szakfeladatként szerepelteti a könyvtári állománygyarapítást. Ezzel szemben Örkény (ahol 2002. októberében szakfelügyeleti vizsgálat is volt) az első jegyzékről⁷ történt elutasítása óta továbbra sem kérte jegyzékre történő felvételét. A 2003-ban várossá nyilvánított nagyközségek közül⁸ még Bábolna és Nyékládháza hiteles, módosított alapító okiratát várjuk.

A nyilvános könyvtárak jegyzéke 2002-2004

Alaptevékenység	2002	2003	2003. törlés	2004. május	2005. január	2004. törlés	2002- 2004 összesen
Megyei könyvtári feladatok ellátása	19						19
Városi könyvtári feladatok ellátása	219	5					224
Városi és országos szakkönyvtári feladatok ellátása	1						1
Városi és iskolai könyvtári feladatok ellátása	42		-11	1			32
Községi könyvtári feladatok ellátása	1132	38	-1	10	18	-2	1195
Községi és iskolai könyvtári feladatok ellátása	455	27		14	10		506
Nemzeti könyvtári feladatok ellátása	1						1
Nemzeti gyűjtőkörű és egyetemi könyvtári feladatok ellátása	1						1
Digitális könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	1						1
Országos szakkönyvtári feladatok ellátása	9						9
Szakkönyvtári feladatok ellátása	28	5	-1	4	7		43
Egyetemi könyvtári feladatok ellátása	30						30
Főiskolai könyvtári feladatok ellátása	35	1	-4	1			33
Egyházi könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	14	2					16
Egyházi és iskolai könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	2						2
Iskolai könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	1			1			2
Munkahelyi könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	16		-1				15
Munkahelyi és városi könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	5				1		6
ÖSSZESEN	2011	78	-18	31	36	-2	2136

2004-ben összesen 34 könyvtár kérelmét utasította el a NKÖM Könyvtári Főosztálya, ezek 88 százaléka községi könyvtár volt. Az elutasítottak fele *szakfeladaton* működteti a könyvtárát. Az elutasítás további okai között szerepel az esetek 30 százalékában, hogy a *vezető kinevezési rendje* vagy teljes egészében

⁷ 2000. június. 16.

⁸ 95/2003. (VI. 16.) KE határozat

hiányzik az alapító okiratból, vagy helytelenül szerepel benne, hiszen a könyvtár vezetőjét nem nevezheti ki pl. az iskola igazgatója, csak a képviselő-testület. Az elutasítottak alapító okiratának ugyancsak 30 százaléka egyáltalán nem, vagy hibásan tartalmazza az alaptevékenységet. Megfigyelhető, hogy az *alaptevékenység leírása* sok esetben távol áll a törvény szövegétől, esetleg teljesen hiányzik az alapító okiratból, vagy csak a KSH szakfeladat szerinti besorolást tartalmazza, amely szakmailag nem tekinthető a könyvtár vonatkozásában az alaptevékenység pontos megfogalmazásának. Ezeket az alapfeladatokat a törvény pontosan megfogalmazza. A könyvtári tevékenység tekintetében az ellátandó alapfeladatokat az 1997. évi CLX. tv. 55. és 65. §-a rögzíti, szakmailag ez az, melyet az alapító okiratban rögzíteni kell. Természetesen az alaptevékenység hiányos vagy szűkszavú megfogalmazása *önmagában* még nem jelent automatikus elutasítást a jegyzékről.

Szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a jegyzékre való felvételhez csak *hitelesített okiratot* tudunk elfogadni (fénymásolatot nem!).

Tavaly előfordult, hogy az egyik község a jegyzékre kerülés érdekében - miután az alapító okiratban végrehajtotta az általunk kért módosításokat - visszadátumozta azt. Így sajnos, az egész okirat elveszti érvényességét, mivel olyan jogszabályra hivatkozik, nevezetesen az 1997. évi CXL. tv.-re, amely akkor még nem is volt hatályban. Ezért fontos tehát figyelni az okiratok *keltezését*, mivel kétséges azoknak a hitelessége, amelyek az előbb említett törvény megjelenése előtt keletkeztek.

A 8. jegyzékről elutasított 14 könyvtár közül öt önkormányzat⁹ azonnal reagált a minisztérium levelére, és módosította az alapító okiratát, így felkerülhettek a 9. jegyzékre. Közülük Pásztori - miután újból felkerült a jegyzékre - 2005. februárjában értesített a képviselőtestület döntéséről, miszerint a település könyvtárát, mint önálló intézményt megszüntetik, ezentúl az önkormányzat a nyilvános könyvtári szolgáltatást megrendeléssel biztosítja.

Az 1997. évi CXL. tv. 64. §-a szerint a települési könyvtári ellátás a települési önkormányzatok *kötelező* feladata. Ezt a feladatot az önkormányzatok könyvtárfenntartással (önállóan vagy társulásban) teljesíthetik, vagy lakosaik számára ezt a szolgáltatást megrendelhetik egy nyilvános könyvtártól.

A törvény megjelenése óta elsősorban azokat a településeket tudta az ágazati irányítás támogatni, amelyek a feladatot intézmény fenntartásával látták el. Az önálló alapító okirattal rendelkező intézmények kerülhettek fel a nyilvános könyvtárak jegyzékére, és kizárólag a jegyzéken szereplő könyvtárak igényelheték az érdekeltségnövelő támogatást, valamint a különböző pályázatokon is *elsősorban* e könyvtárak indulhattak. **2005-től azonban újabb lehetőségek állnak rendelkezésre**, és a képviselő-testület választhat, hogy milyen formában teljesíti a törvényben megszabott kötelező feladatát, a könyvtári ellátás biztosítását.

Amennyiben a képviselő-testület úgy dönt, hogy települési könyvtárat tart fenn, akkor az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. tv. 88. §-a szerint el kell készíteni a könyvtár alapító okiratát.

A másik lehetőség, hogy a települési könyvtári ellátást nyilvános könyvtár szolgáltatásával megrendelésével teljesíti az önkormányzat. Ebben a helyzetben jelentős változást hozott a 23/2004. (XI.20.) NKÖM rendelet, amelynek 6. §-a módosítja a könyvtári és közművelődési érdekeltségnövelő támogatásról szóló

---

⁹ Méhtelek, Mezöcsokonya, Pásztori, Vizslás, Zákány

4/2004. (II.20.) NKÖM rendeletet. *Ennek értelmében az a helyi önkormányzat is igényelheti az érdekeltségnövelő támogatást, amely nem tart fenn nyilvános könyvtárat, de a könyvtári szolgáltatásokat társulás vagy megrendelés útján biztosítja.*

Az érdekeltségnövelő támogatás minimális összegére vonatkozó szabály kizárhat egyes önkormányzatokat a támogatásból, mód van azonban arra, hogy ezek az önkormányzatok a megrendelt szolgáltatást nyújtó könyvtár közvetítésével mégis hozzájussanak a támogatáshoz. A lehetőséget *az önkormányzat és a szolgáltató könyvtár közötti megállapodásban kell erre megteremteni, ezért a szerződések megírása, ill. módosítása során a következőkről kellene megállapodni:*

1. A szerződés azt rögzíti, hogy milyen szolgáltatásokat rendel meg az önkormányzat. Rendelkezni kell a beszerzett könyvtári dokumentumok tulajdonáról, a finanszírozási kérdésekről, a nyilvántartás és az elszámolás rendjéről. Ha a szolgáltató könyvtár a könyvtári szolgáltatások körében *dokumentum-beszerzést* is végez az önkormányzat által *kifejezetten* erre a célra átadott pénzeszközök felhasználásával, vezeti a nyilvántartást, akkor *január 31-éig ki kell állítania egy igazolást az önkormányzatnak az előző évi ténylegesen állománygyarapításra fordított összegről*, hogy az önkormányzat eleget tudjon tenni a február 20-ai jelentési kötelezettségének. Amennyiben a megrendelő önkormányzat maga igényli az érdekeltségnövelő támogatást, úgy az abból vásárolt dokumentumoknak, technikai eszközöknek az önkormányzat tulajdonába kell kerülniük.
2. Azon önkormányzatok, amelyek a 4/2004. (II. 20.) NKÖM rendelet 7. §. (9) bekezdése alapján nem lennének jogosultak a támogatásra, egyrészt adhatnak a szerződésben olyan felhatalmazást, hogy a szolgáltató könyvtár a saját adataival együtt teljesítse az adatszolgáltatást, és így a szolgáltató könyvtár közvetítésével juthatnak hozzá a támogatáshoz. Ez esetben a szerződésben azt is rendezni kell, hogy milyen alapon, kit illet a beszerzett dokumentumok tulajdona és hogyan kerülnek a könyvtári dokumentumok a szolgáltatást megrendelő önkormányzat használatába.
3. A 4/2004. (II. 20.) NKÖM rendelet 6. §. (1) bekezdése értelmében a támogatás maximum 30 százalékát technikai eszközök beszerzésére is fordíthatja az önkormányzat, abban az esetben azonban, ha az igényelhető támogatás alacsony összege miatt felhatalmazza az önkormányzat a megrendelt szolgáltatásokat teljesítő könyvtárat a támogatás igénylésére, ezt a támogatást teljes mértékben könyvtári dokumentumok beszerzésére célszerű fordítani.

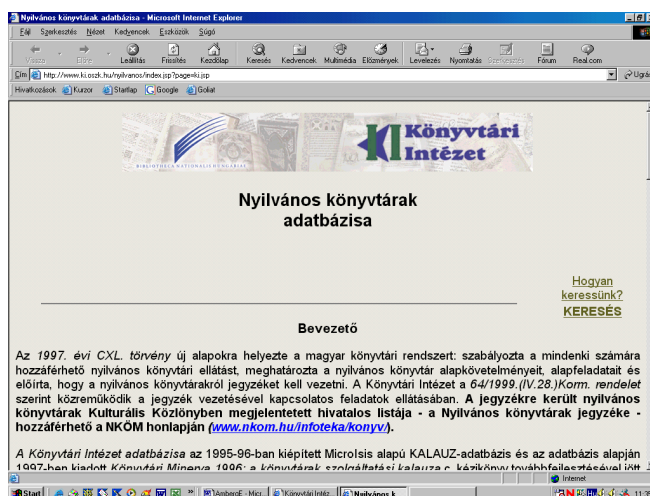
A beszerzett könyvtári dokumentumok *tulajdonviszonyát* különösen fontos a szolgáltató könyvtár és a szolgáltatást megrendelő önkormányzat közötti megállapodásban rögzíteni, mivel az elmúlt években az Állami Számvevőszék ellenőrizte, hogy az önkormányzatok a támogatás felhasználása során jogszerűen járnak-e el, és azon önkormányzatoknál, ahol nem az önkormányzat tulajdonába került a dokumentum, illetve a szerződés nem szólt a tulajdonviszony rendezéséről, a támogatás megvonását javasolta. Ellátó rendszeri közös beszerzés esetén tehát nem járható út az, hogy az ellátó rendszer tulajdonába kerül az önkormányzatok által befizetett érdekeltségnövelő támogatásból beszerzett könyvtári dokumentum, annak az érdekeltségnövelő támogatást igénybe vevő önkormányzat tulajdonába kell kerülnie.

A minisztériumi stratégiával összhangban a 2005. évben a kistelepülések számára jelentős finanszírozási lehetőségek nyílnak meg¹⁰. A *többcélú kistérségi társulások által ellátott egyes közszolgáltatások 2005. évi normatív működési támogatásáról szóló 5/2005. (I.19.) Kormányrendelet* értelmében a kistérségi társulások öt feladatra - közoktatási, szociális, gyermekjóléti, belső ellenőrzési és mozgókönyvtári feladatok ellátásához - igényelhetnek működési célú normatív támogatást 9 milliárd forint értékben. Szemben az első három feladattal az utolsó kettő, így a mozgókönyvtári feladatellátás nem kötelező, hanem választható feladat. Mozgókönyvtári szolgáltatáson ebben a vonatkozásban minden olyan szolgáltatást értünk, amit nem a település önmaga lát el, hanem megrendeli *bármelyik nyilvános könyvtártól és megyei könyvtártól*. A mozgókönyvtári feladatellátási támogatást akkor igényelheti a társulás, ha a társulási szerződésben ezt a feladatot vállalja, továbbá ha a *kistérségből legalább négy olyan önkormányzat megrendeli a mozgókönyvtári szolgáltatást, ahol nincs nyilvános könyvtár (azaz nem szerepel a Nyilvános könyvtárak jegyzékén)*, de biztosítani tud úgynevezett könyvtári szolgáltató helyet a szolgáltatások fogadásához. A támogatás eredményeképpen a társulásban részt vevő településeknek kevesebb helyi forrást kell a könyvtári ellátásra biztosítani, és az így megtakarított pénzeszközökből más hasonlóan fontos helyi feladatokat valósíthatnak meg.

A 2004. évi állapot szerint a települési könyvtárak 70 százaléka szerepel a Nyilvános könyvtárak jegyzékén. Ez a lehetőség elsősorban **a jegyzéken nem szereplő községekben, illetve a kistelepüléseken élők könyvtári ellátását javítja** azáltal, hogy ahol a települési önkormányzat különböző okok miatt nem tud fenntartani nyilvános könyvtárat, ott is eleget tudjon tenni - könyvtári szolgáltatási szerződés megkötésével - a törvény által előírt könyvtárellátási kötelezettségének.

A fentiek ismeretében tehát minden önkormányzatnak mérlegelnie kell, hogy a *kötelező könyvtári feladatellátását* a továbbiakban intézményfenntartással vagy szolgáltatás megrendelésével biztosítja a település lakosainak. Véleményem szerint a fenntartóknak érdemes lenne felvenni a kapcsolatot a megyei könyvtár vezetőjével, illetve a kistérségi társulás elnökével, ők ismerik a lehetőségeket, és segítséget nyújthatnak a döntés meghozatalában.

Amberg Eszter

¹⁰ Fehér Miklós: Kistérségi ellátás = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2005. 2. sz. 3-6. p.

KISTÉRSÉGI ELLÁTÁS*

2005. januárban a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma közreadta (Lásd: NKÖM honlap: www.nkom.hu) a „Könyvtári fejlesztési koncepció a községekben, különösen a kistelepülésen élők számára” c. munkaanyagát. A koncepció abból a tényből indul ki, hogy napjainkban Magyarországon a könyvtári ellátás tekintetében nem beszélhetünk állampolgári esélyegyenlőségről. Minél eldugottabb és kisebb településen él valaki annál halmozottabb hátrányokkal kell szembenéznie. De nem szükségszerű, hogy ez így legyen. A közgyűjtemények, a kulturális közszolgáltatások közül éppen a könyvtári ellátás – a könyvtári rendszer rendszerszerű és fizikai helyhez nem kötött ellátástartalma miatt – képes a korszerű technológia alkalmazásával az esélykülönbségek csökkentésére, ideális esetben megszüntetésére.

A könyvtári törvény (1997. évi CXL törvény) megjelenése után a lehetőségek kihasználása, a boldogulás érdekében kívánatos volt, hogy mindazon könyvtári szolgáltató-hely kerüljön be a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékébe, amelynek fenntartója rendezte a könyvtár státusát, azaz alapító okiratot készített, meghatározta a könyvtár alapfeladatait, gondoskodott a vezető kinevezési rendjéről, gazdálkodási jogköréről és az intézmény szakszerű elnevezéséről. Ezzel az adott szolgáltató-hely, illetve fenntartója jogosulttá vált az érdekeltségnövelő támogatás igénybe vételére, valamint központi forrásból finanszírozott pályázatokon történő részvételre. Mindamellettt történt ez, hogy tudtuk, attól, hogy egy intézmény alapidokumentumai rendben vannak, még nem biztos, hogy könyvtárként működik, sőt inkább az a biztos, hogy a legtöbb kiskönyvtár nem teljesíti a nyilvános könyvtári szakmai kritériumok többségét. Az immár három éve működő szakfelügyeleti jelentésekben foglaltak ezt a vélekedést alátámasztják. Ennek ellenére, mivel nem voltak meg azok a keretek, amelyek a könyvtári törvényben megfogalmazott önkormányzati feladat-ellátási formát, azaz a szolgáltatás megrendelést tartalommal kitöltötték volna, nem tehettünk mást, működtettük ezt a gyakorlatot.

Az említett koncepció a szolgáltatás megrendelés lehetőségét kívánja megteremteni. Egy olyan ellátási rendszert vázol fel és mutat be, melyben a legkisebb település is hozzájuthat a könyvtári rendszer valamennyi „csúcsslolgáltatásához”. Ehhez azonban nemcsak szakmai elvek, hanem az ellátás-finanszírozásban új megoldások szükségesek.

Ennek érdekében a 23/2004. (XI.20.) NKÖM rendelettel módosult az érdekeltségnövelő támogatás rendje (4/2004. (II.20.) NKÖM rendelet). Ezek szerint az a fenntartó önkormányzat is jogosult érdekeltségnövelő támogatás igénybe vételére, amely nem tart fenn nyilvános könyvtárat, de a nyilvános könyvtári szolgáltatásokat megrendelés vagy társulás útján biztosítja. Azaz nem kell „jegyzéken lévőnek” lenni ahhoz, hogy a dokumentum-gyarártásra áldozott helyi forrás érdekeltségnövelő támogatást kaphasson.

Még 2003-ban megjelent a 244/2003. (XII.18.) Kormány rendelet a kistérségek megállapításáról, lehatárolásáról és megváltoztatásának rendjéről. Ezt követte a 2004. évi CVII. törvény a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról, valamint a 65/2004. (IV.15.) Kormány rendelet a többcélú kistérségi társulások 2004.

---

* Elhangzott az „*Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében*” címmel 2005. március 7-én Keszthelyen, március 21-én Nagykanizsán, április 4-én Zalaegerszegen megrendezett Zala Megyei Szakmai Napok rendezvénysorozat alkalmával.

évi támogatásáról. Utóbbi rendelet 5. §. (2) bekezdés e) pontja kimondja, hogy a többcélú kistérségi társulások – pályázati formában – támogatásban részesülhetnek „nyilvános könyvtári feladatok magasabb színvonalú ellátásának közös szervezéséhez, illetve létrehozásához azon településeken, ahol nincs könyvtári szolgáltatás”.

E pályázati lehetőséggel csak a többcélú kistérségi társulások élhetnek, azaz első lépésként létre kellett hozni ezeket a társulásokat, másodszor a társulásnak döntenie kellett arról, hogy vállalja a nyilvános könyvtári feladatok magasabb színvonalú ellátásához kapcsolódó teendők megfogalmazását, 3 éves program készítését és az ellátás működtetését.

Tavaly, a 167 kistérségből mintegy 130-ban alakult meg a többcélú társulás és ezekből mintegy 30 pályázott a könyvtári feladatok magasabb színvonalú ellátására. Az idei év azonban újabb, határozottan kedvező fordulatot hozott. A Kormány 2005. 01. 12-i ülésén döntött arról, hogy a már megalakult többcélú kistérségi társulások igényt nyújthatnak be normatív működési támogatásra. A költségvetésből e célra elkülönített 9 milliárd forint elosztása után kiderült, hogy a normatívára jogosult társulások önkormányzatonként mintegy 1.100 e/Ft könyvtárellátási támogatásban részesültek 2005-ben. Vagyis az eddigi pályázati forma helyett 2005-től **normatív támogatás** jár a többcélú kistérségi társulások számára és e mellett további mintegy 6 milliárd forint fejlesztési támogatás is rendelkezésre áll.

Támogatás nyújtható a többcélú kistérségi társulás keretein belül ellátott *közköztartási, szociális, gyermekjóléti, belső ellenőrzési*, valamint **mozgókönyvtári feladatok** működési kiadásainak ellátásához, fejlesztéséhez.
(<http://www.bm.hu/web/portal.nsf/aktualis/>)

Rögtön tisztáznunk kell: **Mozgókönyvtári feladatellátáson** mindazokat az ellátási formákat értjük, melyet szolgáltató könyvtár biztosít szerződés alapján az azt megrendelő önkormányzat, illetve könyvtári szolgáltató helye számára. Tehát a dokumentum-ellátástól a kiadványok feldolgozásáig, feltárásáig, a dokumentumforgatáson át a képzés, továbbképzés működtetéséig, a közös katalógus, információs rendszer, közhasznú információs szolgáltatások rendszere mellett a helyismereti, helytörténeti dokumentumok központi nyilvántartásáig minden ide érthető. A mozgókönyvtári feladatok csak egyik ellátási formája a **könyvtárbusz**, vagyis amikor a szolgáltatás-kihelyezés eszköze egy erre a célra felszerelt és felkészített gépjármű.

Szolgáltató könyvtár az új rendelkezés szerint a **megyei könyvtár** is lehet, azaz a kistérség önkormányzata kistérségen kívülről, a megyei könyvtártól rendelhet szolgáltatást. A megyei könyvtár feladata, hogy átgondolja, hogy az egyes kistérségek önkormányzataihoz közvetlenül juttatja el a szolgáltatást (pl. képzés, megyei szintű szolgáltató feladatok, esetében) vagy a szolgáltatás kihelyezésbe integrálja (pl. dokumentum-ellátás, letéti rendszer, ellátórendszer) a városi könyvtárak erőforrásait is.

A **kistérségi társulás** tehát **normatív támogatást igényelhet** a társulás kereteiben megvalósuló, a szolgáltató könyvtár és a szolgáltatást megrendelő önkormányzat között **szolgáltatási szerződésben rögzített** ellátási **célok finanszírozására**. Az ellátás tartalma lehet a könyvtárbusz alkalmazása, letéti ellátás, a hagyományos ellátórendszeri szolgáltatások, de az egyéb térségi ellátási tartalmak is, úgymint megyei szintű közös katalógus, elektronikus könyvtár, elektronikus helyismereti gyűjtemény, teljes szövegű periodika – cikk adatbázis szolgáltatás, képzés, szolgáltató programok, olvasás- és könyvtár-népszerűsítés, hátrányos helyzetűek, nemzetiségi, mozgás-, vagy érzékszervi korlátozottak speciális dokumentumokkal és eszközökkel történő ellátása.

A társulás, az igényelt forrást, mivel az címzett normatív támogatás formájában érkezik hozzá kizárólag arra a jogcímmel összefüggő feladatellátásra fordíthatja, amely jogcímen igényelte azt.

A megyei könyvtár, illetve rajta keresztül azok a városi könyvtárak, melyek részt vesznek a mozgókönyvtári ellátásban a többcélú kistérségi társulással kötött külön szerződésben rögzíti, hogy a társulás, a számára biztosított normatív támogatást a feladatellátást elvégző könyvtár (könyvtárak) számára átadja. Azaz a megyei könyvtár és az ellátásban résztvevő további könyvtárak innen jutnak ahhoz a forráshoz, legalábbis a forrás egy részéhez, amiből a szolgáltatást működtetik. További forrást közvetlenül a megrendelő önkormányzattól kérhetnek különösen pl. a dokumentum-ellátás minőségének javítására, ami egyben a finanszírozó önkormányzatot jogosítja az érdekeltségnövelő támogatás igénylésére.

Fontos kritérium azonban, hogy **a többcélú kistérségi társulás csak abban az esetben igényelheti a mozgókönyvtári feladatellátásra jutó normatív támogatást, ha legalább 4, nyilvános könyvtárral nem rendelkező, pontosabban nyilvános könyvtári jegyzéken nem szereplő könyvtári szolgáltató-helyet üzemeltető önkormányzata rendelkezik ellátási szerződéssel.** A támogatás az ellátott települések után igényelhető, tehát összege az ellátott (nyilvános könyvtárral nem rendelkező) települések számával kerül beszorzásra. Ez alól *kivételt jelent a könyvtárbuszos szolgáltatás ellátás megrendelése.* Ugyanis, ha a könyvtárbuszos ellátásban ellátottként már szerepel 4 nyilvános könyvtárral nem rendelkező település, akkor **a további buszos ellátást kapó település, pontosabban megállóhely után akkor is jár a normatíva, ha azok egyébként jegyzéken szereplő nyilvános könyvtárat fenntartanak!**

A többcélú kistérségi társulás a normatív támogatáson kívül fejlesztési forrást is igényelhet mozgókönyvtári feladatellátás fejlesztésre, a nyilvános könyvtári feladatok magasabb színvonalú ellátásának közös szervezéséhez, ha a fejlesztéshez jutó önkormányzatai között legalább 4 olyan önkormányzat van, amelyik nem rendelkezik jegyzéken szereplő nyilvános könyvtárral. De **ha ez a kritérium megvan, akkor fejlesztési forrás a többi, nyilvános könyvtárat fenntartó önkormányzat feladatellátásának fejlesztésére is igényelhető!** Márpedig fejleszteni, közös rendszert építeni, gyorsabb, hatékonyabb dokumentum ellátást szervezni, közös beszerzési, feldolgozási, nyilvántartási, tájékoztatási szolgáltatásokat fejleszteni mindenhol lehet!

Azaz **a fejlesztési forrásból, illetve a könyvtárbusz működtetés támogatási forrásából nincsenek kizárva a nyilvános könyvtárat fenntartó önkormányzatok**, ha a térségükben van 4 nem nyilvános könyvtárat működtető, és szerződés alapján ellátáshoz jutó önkormányzat!

Mostantól minden önkormányzat valós választási helyzetben van. Ha nem tud fenntartani nyilvános könyvtári minőségben önálló intézményt, akkor érdemes szolgáltatás megrendelést igényelni. Mert **ekkor kistérsége hozzájuthat azokhoz a többcélú kistérségi társuláshoz eljuttatott normatív és fejlesztési támogatásokhoz, amiből az ő felhasználói számára is és a kistérségében nyilvános könyvtárat működtető önkormányzatok lakosai számára is hatékony és korszerű ellátást képes a megyei könyvtár közvetlenül vagy városok bevonásával működtetni.**

Fehér Miklós

Fehér Miklós előadást tart a nagykanizsai szakmai napon

A március 21-i szakmai nap közönsége Nagykanizsán

A megyei könyvtár szakmai napja április 4-én

KÖNYVTÁR, TELEHÁZ, MŰVELŐDÉSI HÁZ...*

Kulturális szolgáltatások összehangolása egy kisvárosban

Előadásomban megpróbálom bemutatni, hogy lehet egy könyvtár, művelődési ház, teleház kulturális szolgáltatásait összehangolni egy olyan kis településen, mint Zalalövő.

Igaz, amikor először felkértek ennek az előadásnak megtartására, akkor a Teleház és a könyvtár közötti kapcsolatról és szolgáltatásairól kellett volna beszélnem, de amikor hivatalosan, írásban is megkaptam a címét, elkezdtem kutakodni az Interneten a témáról, majd a szakirodalom következett, de sehol nem találtam azt a fogalmat, hogy „kulturális szolgáltatás”. Ezért arra kerestem választ, mi is a kulturális szolgáltatás feladata?

Véleményem szerint a kulturális szolgáltatás legfontosabb feladata hogy:

- fokozza a településen lakó emberek és közösségeinek szellemi frissességét, biztonságérzetét, és ezzel mélyítse el az egyenjogúság, a sokszínűség, nemzetköziség és a másság elfogadásának eszméit.

- az ifjúsági munkában segítse a gyermekek és fiatalok lelki, szociális és kulturális fejlődését, erősítse a önállóvá válásukat, és igyekezzon fejleszteni a különböző generációkhoz és kultúrához tartozó emberekkel való kapcsolattartás és együttműködés képességét.

A kulturális szolgáltatások kulturális és művészeti rendezvényeket közvetítenek és szerveznek, lehetőséget kínálnak a művészeti tevékenység gyakorlásához, valamint támogatják a művelődési intézményeket, kulturális csoportokat és alkotó művészeket.

Az elmondottakat figyelembe véve, vegyük sorra, mi is sikerült és hogyan valósult meg mindez Zalalövőn?

Egy kis történettel kezdem.

Zalalövő Zala megye egyik legfiatalabb városa. Jelenlegi lakossága 3189 fő. Először Hadrianus római császár alapított várost e helyen „Salla” néven. A rómaiak sok épületet emeltek, s felvirágozott a kereskedelem. A Római Birodalom hanyatlása után már nem fejlődött olyan lendülettel, mint korábban, de mindig központi szerepet töltött be a térségben. A 76-os és 86-os utak kereszteződésében található a település központja, és így a Művelődési Központ is, mely 1965-66-ban épült.

Helyet kapott akkor benne az Alkotmány Filmszínház, a Községi Könyvtár, az Idősek Klubja, és a Művelődési Ház.

Az intézmények önállóan, egymástól függetlenül gazdálkodtak és működtek.

Amikor 1991. elején az Önkormányzat meghirdette a Művelődési Ház igazgatói álláshelyét, mint helyi közművelődési szakember felkerestem a képviselő-testület tagjait azzal a javaslattal és elképzeléssel, hogy az egy épületben működő három kulturális jellegű intézményt össze kellene vonni. Ezt a javaslatomat el is fogadták.

Így kerültem 1991. júliusában az általam javasolt integrált intézmény élére.

Akkor azt a feladatot tűztük ki célul hogy segítsük a lakosság művészeti nevelését, általános műveltségének emelését, nyújtsunk ösztönzést és lehetőséget a társas élet formáinak kialakulásához és a színvonalas szórakozáshoz. Mindezt szorosan együttműködve a település két oktatási intézményével, az általános iskolával és az óvodával próbáljuk kivitelezni.

Be kell vallanom, magam is azt hittem - de szerintem nem voltam egyedül - hogy a rendszer váltás után az új kormányzatnak szívügye lesz a kultúra, a művelődés és az ebbéli állampolgári öntevékenység serkentése, gyámolítása. Csalatkoztam. Az infláció növekedésével egyre kevesebb jutott mind az önkormányzatnak, mind a településen élő

---

* Elhangzott az „Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében” címmel 2005. március 7-én Keszthelyen, március 21-én Nagykanizsán, április 4-én Zalaegerszegen megrendezett Zala Megyei Szakmai Napok rendezvénysorozat alkalmával.

lakosságnak a művelődésre és kultúrára. A bevételek utáni hajsza a kommersz kultúra felé kényszerítette akkor az intézményt.

Ugyanakkor egyre érződött az információ közvetítés hiánya a lakosság körében, talán ez késztette az akkori önkormányzati képviselőket, hogy közösen megalakítsuk 1991 őszén az első civil szervezetet, „*A Helyi TV. Stúdióért Alapítványt*”. Tehát a helyi televízió létrehozásának és a stúdió kialakításának spontán érlelődtek meg a feltételei. A kezdeti időszakban az akkor még nagyközségben az 1150 lakóházból csak ötszázba jutott el a kábeltelevízió. A műholdakról sugárzott programok iránti érdeklődés mellett, növekvő igény volt - mint ahogy már említettem - a helyi információ és tájékoztatás továbbítására. Fontos volt számunkra, hogy a lakosság minél több ismerettel rendelkezzen közvetlen környezetéről, így képesek voltak követni azokat az eseményeket, amelyek befolyásoló hatással lehetnek az életükre. Nagy szerepe van a közösségi tudat kialakításában és az sem elhanyagolható szempont, hogy a lakosok több jelentős esemény közvetett részesei lehetnek. Zalalövön bármilyen kulturális esemény vagy egyéb nyilvános fórum kerül megrendezésre, azt a helyi TV a kezdetektől fogva, hetente kétszeri adásban sugározza. 2003-ig soros, azt követően vizsirányos csillagpontos rendszeren.

Míg „*A Helyi TV Stúdióért Alapítvány*” megismertetésén dolgoztunk, szembe kellett néznünk az 1990-es évek elején a máról-holnapra a településre zúduló nagy arányú munkanélküliséggel. Ez nagy probléma egy település életében, amelyet valamilyen módon kezelni kellett. Ennek megoldására hoztuk létre a nagyközség második civil szervezetét, a *Gondoskodás Alapítványt*, melynek székhelye és irodája szintén az intézményben lett kialakítva.

Az alapítvány célja a munkanélküliség kezelése vagy megelőzése, ezen belül a településen élő munkanélküliek átképzése, továbbképzése, valamint munkahelyteremtő tevékenységek beindításának támogatása.

Közben kidolgoztunk egy kistérségi válságkezelő foglalkoztatási modellt, mely a következőket tartalmazta:

- Lokális információs központ létrehozását, mely megalapozta a Teleház létrehozását,
- LÉT (Lövői Érdekegyeztető Tanács) megalakulását,
- Munkaerő-piaci felkészítő programokat (e programon belül 44 tanfolyamot bonyolítottunk le, 835 fő részvételével).
- Kommunikáció és erőforrás hasznosítási programot, melyet sikerült megvalósítanunk és ma is erre támaszkodunk.

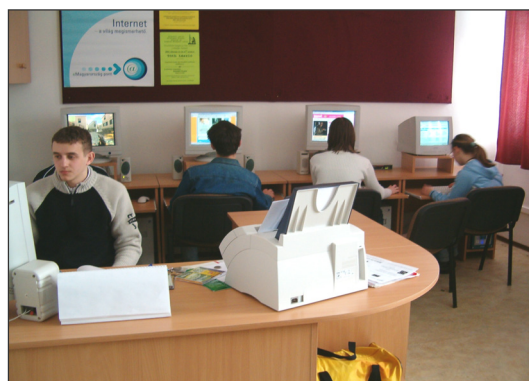
Ahogy múltak az évek, úgy az alapítvány tevékenységét is folyamatosan bővítettük az ügyfelek és lakosság igényeinek figyelembevételével:

- falugondnoki szolgálatot hoztunk létre,
- ifjúsági referenst állítottunk munkába a fiatalok problémáinak kezelésére,
- beindítottuk Zalalövön és környékén valamint Zalaegerszegen a magyar és angol projektet (4M szolgáltatást).

A szakmai munka mellett egyre többet kellett foglalkozni az épület állagával, mely annyira leromlott a beázások miatt, hogy a felújítása elengedhetetlen volt.

Az intézmény 1970-es években vásárolt berendezési tárgyai elavulttá és korszerűtlenné váltak. A mostoha körülmények ellenére törekedtünk arra, hogy a lakosság elvárásainak megfeleljünk, a fenti céljainkat megvalósítsuk.

Elkészítettük az épület felújítási tervét. Két megoldást javasoltak a szakemberek: vagy a lapos tető szigetelését felújítják, vagy a belső tartó pillérek megerősítése után magastetőt helyeznek el az épületre. A magas tető mellett döntött az Önkormányzat és a céltámogatásra benyújtottuk pályázatunkat. 1995 nyarán kezdődtek el a munkák és 1996 tavaszára fejeződött be az intézmény felújítása, amelynek kapcsán az előtér és egyes helyiségek funkciója megváltozott.

A galérián állandó jelleggel lehetőség van a városban és környéken élő amatőr művészek kiállításainak megrendezésére.

Sikerült kialakítani a „Mindenki irodáját” USAID-DEMNET támogatásával, így megnyithatta kapuit 1998 tavaszán Zala megye első Teleháza. Mint a mozgalom aktív résztvevője szívügyemnek tekintetem, hogy településünkön is minél előbb tudjunk olyan szolgáltatást nyújtani amelyet egy teleház kínál lakosság részére.

A teleház nem más, mint egy olyan hely:

- mely közösségi alapokon szerveződik, *közösségi kezdeményezésre jön létre és működik,*
- az adott közösség problémáinak megoldására, céljainak elérésére *önálló tevékenységet végez, önmaga nem cél, hanem eszköz,*
- modern infokommunikációs eszközöket és módszereket használ fel *céljainak, programjainak végrehajtására ezzel teszi innovatívvá, korszerűvé, követendővé.*

A teleház e három pillérre támaszkodik, ezek bármelyike nélkül ma már nem beszélhetünk teleházzal.

Ez adja értékeinek az alapját. Tehát a teleház nem önálló forma, hanem ténylegesen létező és működő szervezetek egy programja.

A teleház mozgalom fő célkitűzései:

- Az információs társadalom építése kistelepülési és városi környezetben
- A digitális szakadék csökkentése, a digitális esély megteremtése
- A digitális írástudás terjesztése, a vidék informatikai fejlődésének elősegítése.

A „Mindenki irodája” működtetésére szintén egy alapítványt hoztunk létre: a *Zalalövő és Környéke Közéletéért, Kultúrájáért, Környezetéért Alapítványt*, melynek célja Zalalövő és környéke kulturális, művészeti életének fejlesztése, a kulturális örökség feltárása, megismerése és bemutatása, az évenként megrendezésre kerülő Zala Menti Napok rendezvény-sorozat támogatása, valamint a „Mindenki irodája” működtetése, a népek és nemzetek közötti együttműködés elősegítése. Környezetünk, természetvédelmi értékeink megismerése, megóvása, gondozása, a környezetvédelem lehetőségeinek feltárása, az emberi környezet tisztaságának védelme, javítása, mindezen keresztül az idegenforgalom, turizmus fejlesztésének támogatása.

Sikeres pályázatainknak köszönhetően sikerült felújítani és korszerűsíteni az intézmény helyiségeinek berendezési tárgyait, bútorzatát, a könyvtár polcrendszerét, technikai eszközparkját.

2002-évben vidékfejlesztési forrásból sikerült a tetőtér beépítése is, mellyel további közösségi helyiségeket, konferenciatermet tudtunk kialakítani és végleges helyére kerülhetett a helyi tv stúdió. Négy darab háromágyas vendégszobát is sikerült kialakítanunk.

Ahhoz, hogy forrásainkat tudjuk bővíteni, létrehoztuk 2001-ben az Alapfokú Művészeti Iskolát, néptánc tanszakkal, majd 2003-tól beindítottuk a moderntánc tanszakot.

Amire egy kicsit büszkék is vagyunk, és eddig nem említettem, hogy az intézményben működik a térség legnagyobb közművelődési könyvtára. A gyermek és a felnőtt részleg 25 ezer dokumentum egységgel, külön Internet és számítógép-parkkal áll az olvasók és a lakosság rendelkezésére. A könyvtár keretein belül külön Európai Információs Pont-ot alakítottunk ki, Európai Unióhoz kapcsolódó kézikönyvekkel, ingyenes kiadványokkal, magyar és idegen nyelvű prospektusokkal. Emellett EU-vonal forró drót áll az érdeklődők rendelkezésére.

A már felsoroltakon kívül milyen kulturális szolgáltatásokat kínál intézményünk a teljesség igénye nélkül?

Minden évben megrendezésre kerül a *Zala Menti Napok* háromnapos komplex kulturális rendezvénysorozat, a *Zalai Művészeti Fesztivál* kistérségi bemutatója.

Népi hagyomány felelevenítését szolgálja a farsang idején megrendezésre kerülő *Rönkhúzás*, szüret időszakában a *szüreti felvonulás* és *Murci-fesztivál*.

Karácsony és húsvét előtt *játszóházakat* szervezünk a gyerekek részére. Adventi koszorú készítésére invitáljuk a település lakosságát. De nem maradhat el a Betlehemes játék és a karácsonyi műsor sem.

A néptánc ünnepére kerül sor augusztus 18-án a nemzetközi *Néptánc fesztivál* keretén belül. Alkalmanként négy-öt nemzet népzenejével és kultúrájával ismerkedhetünk meg. Ezen kívül könnyűzenei és szórakoztató műsorokat kínálunk minden korosztály részére.

Az ünnepi könyvhetek keretén belül *író-olvasó találkozó* volt már Moldova Györggyel, Mátyus Alízzal, Kónya Máriával, Pais Istvánnal, Pálfalvi Dorottyaival, Lengyák Istvánnal.

Az általános iskola alsó tagozatos tanulóinak *mese- és versmondó versenyt*, felsőbb osztályosoknak *vetélkedőket* szerveztünk (pl. Ki mit tud Európáról, Haza és haladás, A család szeretete a magyar irodalomban).

1999 óta négyfordulós *levelezősjátékot* hirdettünk meg a Zala megyei általános iskolások számára, olyan témakörökben, mint József Attila születésének 100. évfordulója, vagy Gárdonyi Géza „A lámpás én vagyok”.

Szintén a megyei általános iskolák korosztályát céloztuk meg 2001-től a *mondairó pályázat* kiírásunkkal különböző témakörökben (pl.: az Ódon házak titkai címmel).

Hirdettünk országos, helyi és megyei *rajzpályázatokat is* (Amiről Európa beszél, Mit üzensz Európának, Én és az állatok).

Nem feledkeztünk meg a legkisebbekről, az óvodásokról sem, részükre versmondó versenyt bonyolítottunk le.

Sokan tették fel azt a kérdést, hogy miért jó az, ha egy kis településen, mint Zalalövő működik integrált intézmény és azon belül több civil szervezet. Számos előnye van:

- források bővítését jelenti /(pályázatok, támogatások)
- a szolgáltatások száma egyre bővül
- kialakul egy kis „centrum” ahová szívesen járnak az emberek
- sokkal több információt lehet megtudni és átadni
- enyhül a nagyváros és kisváros közötti különbség
- munkalehetőséget biztosít

Mindezt, hány fővel értük el? Az intézményi alkalmazottak száma 1990-ben 1 fő könyvtáros, 1 fő népművelő, 1 fő igazgató, 1 fő kisegítő (takarító dolgozó), 1 fő részfoglalkozású kisegítő (mozigépész) volt.

1998-ban 1 fő gazdasági ügyintéző és népművelővel bővült létszámunk, míg a Gondoskodás és a Helyi TV Stúdióért Alapítványoknak 1-1 fő főállású munkatársa volt egészen 1998 év végéig.

2004-ben 1 fő művészeti iskolavezetővel és 1 fő technikus kisegítővel sikerült létszámunkat bővíteni.

Ezzel szemben az alapítványoknak már 6 fő főállású munkatársa van, és 7 fő közhasznú munkavállalót is foglalkoztatnak.

Az intézmény gazdálkodásának alakulása:

Időszak	Fenntartó támogatás aránya	Saját bevétel aránya
1991.	1.975 e Ft	85 %
1992.	3.263 e Ft	74 %
1995.	5.415 e Ft	70 %
2000.	12.401 e Ft	65 %
2004.	29.101 e Ft	55 %

Civil szervezetek gazdálkodása:

Időszak	Gondoskodás Alapítvány	Közéletéért és Kultúrájáért
1993.	1.200.000 Ft	
1998.	5.655.000 Ft	3.222.000 Ft
2000.	8.225.000 Ft	8.325.000 Ft
2003.	15.428.000 Ft	6.658.000 Ft

Mit tud nyújtani egy integrált intézmény a kulturális szférának?

- Hiányzó szolgáltatások megszervezése, működtetése
- Új- technológiai, üzleti- szellem, kultúra bevitele, erősítése a közművelődési intézmény-rendszerben
- Eszközök és módszerek a szolgáltatások modernizálásában
- A kulturális szféra jobb beágyazása az információs társadalom fejlesztési folyamataiba
- Civil erő mozgósítása a kulturális szolgáltatások és intézmények érdekében
- Az intézmények kohéziójának, hálózati összefogásának, kommunikációjának erősítése
- A közművelődési ágazat létszámának és intézményhálózatának bővítése
- Közösségi hozzáférés kiteljesedése a meglévő intézmények keretei között

Miért jó egy integrált intézmény kulturális szolgáltatások ellátására?

- Társadalmi beágyazottság, civil kontroll
- Közösség mozgósításának képessége
- Költségtakarékos infrastruktúra
- Tágabb lehetőségek a forrásteremtéshez
- Szolgáltatás nyitottság

Az intézmény jövőbeni feladata és stratégiája, hogy mindenki számára biztosítsa az információhoz szabad hozzáférést a kultúra, a tudomány és gazdaság minden területén. Őrizze és ápolja a klasszikus könyv, zene, film-kultúrához kapcsolódó értékeket. Biztosítsa más művelődési intézmények, könyvtárak, teleházak és információ-szolgáltatók adatbázisainak elérését, az Internet használatát és végezzen közhasznú információs tevékenységet.

Szolgáltatásával, sokszínű irodalmi és kulturális programjaival, a már gazdag kulturális és történelmi hagyományokkal rendelkező kisváros megismert gyűjteményének bemutatásával sajátos arculatot jelenítsen meg.

Tehát meg kell barátkozni egy aránylag új keletű szóösszetétellel, a **„kulturális ipar”** fogalmával, amely nemcsak a kultúrát, hanem annak működése szükséges elemeinek sokaságát foglalja magában. Elválaszthatatlan az idegenforgalomtól, az oktatás színvonalától, ám ugyanúgy magába foglalja a szükséges infrastruktúra fejlesztését, az intézményhálózat korszerűsítését, a magas színvonalú marketingtevékenységet, az információszolgáltatást, a korszerű promóciós politikát. Gazdaság és kultúra – ma már egymástól nem elkülöníthető fogalmak. Fejlesztésük csak párhuzamosan képzelhető el, s tudomásul kell venni, hogy a kultúra, a művészetek „termékei” csak erősíthetik és gyorsíthatják a gazdaság fejlődését, kibontakozását.

Összegzésül, azokon a kistelepüléseken, városokban ahol van teleház, de nincs könyvtár, közművelődési intézmény, vagy nem jól működik, célszerű programot indítani annak érdekében, hogy a teleházak szervezzék újjá, vállalják át ezt a tevékenységet, azaz a költségvetés normatív alapon járuljon hozzá a működtetéshez. Azokon a településeken, ahol nincs teleház, de van közművelődési intézmény, könyvtár – amelynek fenntartása gondot jelent – létesüljön művelődési intézmény és könyvtár kiegészítéseként olyan teleház, amely a művelődési, könyvtári szolgáltatást magasabb szintre képes emelni és a fenntarthatóságához nagyobb garanciát nyújt.

A könyvtár – teleház – közművelődési intézmény kapcsolat mintaként szolgálhat hasonló partnerségekhez.

Pintér Antal

KÖNYVTÁR A VÁROS ÉS AZ ISKOLA SZOLGÁLATÁBAN*

Engedjék meg, hogy bemutatkozzam! Horváthné Nagy Elvira vagyok a zalakárosi Móra Ferenc Általános Iskola tanítója és a Városi és Iskolai Könyvtár vezetője.

1990-ben végeztem a Kaposvári Tanítóképző Főiskola tanító, 2000-ben pedig ugyanennek a főiskolának a könyvtáros szakán. A zalakárosi iskolában 1990 óta tanítok és 1997 óta tevékenykedem a kettős funkciójú könyvtárban.

Intézményünk 4 intézményegységből áll: iskola, zeneiskola, óvoda, városi és iskolai könyvtár. A könyvtár az iskola épületében található, a földszinti részen, 171 m² alapterületen helyezkedik el.

Fenntartója: Zalakáros Város Önkormányzata

Gazdálkodó szerve: Móra Ferenc Általános Iskola

Használóinak köre:

- Zalakáros város lakói
- A közoktatási intézmény tanulói ill. dolgozói
- Üdülővendégek

Helyiségei:

- Folyóirat olvasó
- Nyilvános állomány
- Olvasóterem
- Számítógépes részleg
- Csoportos foglalkoztató
- Zenesarok
- Olvasószolgálat
- Raktár

Nyitva tartása: heti 22 óra, melyet egy főállású iskolai könyvtáros lát el, szakirányú felsőfokú végzettséggel (kölcsonzés, foglalkozások, könyvtári órák, levelezős játékok).

Jómagam részmunkaidőben végzem a vezetői feladatokat: (adminisztrálás, statisztika, pályázatok, gazdasági ügyek, rendelések, kapcsolattartás, rendezvények szervezése)

Dokumentumaink száma (a 2004 év végi adatok alapján): 10500 db dokumentum.

- Könyv: 95%
- Audiovizuális dokumentum: 4%
- Elektronikus dokumentum: 1%
- Kézikönyv: 15%
- Gyermek-és ifjúsági irodalom: 20%-a
- Gyermek ismeretterjesztő irodalom: a 15%
- Felnőtt szépirodalom: 35%
- Felnőtt szakirodalom: 15%
- Folyóiratot 41 félélt járattunk.

Beiratkozási díj nincs.

---

* Elhangzott az „*Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében*” címmel 2005. március 7-én Keszthelyen, március 21-én Nagykanizsán, április 4-én Zalaegerszegen megrendezett Zala Megyei Szakmai Napok rendezvénysorozat alkalmával.

Beiratkozott olvasóink száma: 292 fő (a település lakóinak 16%-a)

14 éven aluli: 199 fő

(A település jelenlegi állandó lakóinak száma 1800 fő.

Főbb szolgáltatásaink:

- helyben használat
- csoportos használat
- folyóirat olvasás
- kölcsönzés
- számítógép használat
- fénymásolás
- információ szolgáltatás
- ajánló bibliográfia készítése
- témafigyelés
- könyvtárközi kölcsönzés
- CD-ROM használat
- internet hozzáférés (eMagyarország pont)

Ahhoz, hogy be tudjam mutatni, mit nyújt a mi könyvtárunk mind a város, mind az iskola számára, engedjék meg, hogy egy kis történeti áttekintést adjak mindarról, hogyan teremtődtek meg a tárgy és személyi feltételei annak a munkának, amit most jelenleg nyújtani tudunk könyvtárhasználóinknak.

Történeti áttekintés:

A zalakarosi könyvtárat 1951-ben alapították, majd a település fejlődésével, nagyközségi könyvtárként működött nagyon kevés könyvvel és csekély forgalommal. Léte a neki helyet adó épületek eladásával, átalakításával veszélyben forgott.

1990-ben új iskola átadására került sor a településen, ahol addig csak alsó tagozat működött.

1992-ben került sor a községi könyvtár iskolában történő elhelyezésére. Mindez egy emeleti tanteremben, ahol órarend szerinti tanítási órák folytak, ill. délután napközis foglalkozások és később zeneiskolai tanórák működtek.

Elég nehéz megközelíthetőséggel, heti 5 órában tartott nyitva itt a községi és iskolai könyvtár.

Nagy lépést jelentett az iskola új szárnyának átadása 1997-ben, ahol két egybenyitható tanteremben kapott helyet az állomány. Sajnos az egyik teremben, annak aulával egybenyithatósága miatt nem volt biztosított az állományvédelem, úgyhogy csak a másik teremben, túlsúfoltan volt mód a használatra.

Ebben az évben Zalakaros városi rangot kapott, a könyvtár pedig megkapta - ugyancsak a földszinti folyosón – az eredetileg előadóteremnek fenntartott helyiséget az önkormányzattól.

A könyvállomány tovább költözött, majd a Könyvtárpártoló Önkormányzat 1998-as sikeres pályázatán nyert pénzből új polcok vásárlására kerülhetett sor.

A régi fémvázaz polcokkal a raktárat sikerült berendezni.

Az olvasóterembe egyelőre ebédlőasztalok és székek kerültek, de sikerült elérni, hogy ne legyen órarend szerinti tanítás a könyvtárban és 2000-től már 22 órás nyitva tartással, főállású iskolai könyvtáros tanár alkalmazására kerülhetett sor.

Igyekeztünk kihasználni a kettős funkció egyik nagy előnyét, hogy mind közoktatási, mind nyilvános könyvtári vonalon pályázatokat adtunk be.

Így jutottunk hozzá a nyilvános könyvtári vonalon a:

- Britannica Enciklopédia 18 kötetéhez
- Könyvekhez a Soros és KOMA Alapítványoktól
- Olvasóterem székeihez a Nemzeti Kulturális Alapprogramtól (300 000Ft)
- Folyóirat előfizetéshez (Süni)
- Számítógép és multifunkcionális készülékhez a Soros Alapítványtól (260 000Ft)
- Programok szervezésére az „Aktív olvasóvá nevelés lehetőségei „ pályázattal a KOMA Alapítványtól (65 000Ft)
- Széchenyi terv pályázattal 6 számítógép, nyomtató, CD-író, helyi hálózat kiépítése, 2 könyvtáros továbbképzéséhez (2 030 000Ft)

- Olvasóasztalok, CD-ROM-oknak szekrény vásárlására a NKÖM-től (250 000Ft)
- eMagyarország pont létrehozásával számítógép, projektor, tűzfal, CD-ROM-ok (700 000Ft) ill. 300 000Ft értékben Internet hozzáférés. 2004. november 1-től biztosítjuk az Internet elérhetőséget könyvtár-használóinknak, s várjuk a Közháló program megvalósulását.
- Iskolai könyvtári vonalon nagyon kevés a pályázati lehetőség. Így a Zala Megyei Köznevelési Közalapítvány pályázatait minden évben igyekeztünk kihasználni.
- Kézikönyvtár fejlesztése (230 000Ft)
- Kötelező- és ajánlott irodalom fejlesztése (178 000Ft)
- Elektronikus dokumentumok vásárlása (109 000Ft)

Összesen az elmúlt 5 évben csak pályázatokból 6 400 000 Ft-ot sikerült bevételeznünk.

Ezt kiegészítettük az iskolai könyvtárra vonatkozó kötelező eszközjegyzék szerinti beszerzésből, melyhez az önkormányzat 600 000Ft-ot hagyott jóvá. Ebből vásároltunk írásvetítőt, CD-s rádiós-magnót és olvasólámpákat az egyedi világítás megvalósításához.

Ezen felül az érdekeltségnövelő állami támogatás, az ÁFA visszaigénylés, a tartós tankönyv kereteiből fordíthattunk állományfejlesztésre, sokszor pályázati önrészeket is fedeztünk ebből.

Időközben elkészítettük a működéshez szükséges dokumentumokat:

- Alapító Okirat
- SZMSZ
- Könyvtárhasználati szabályzat
- Házi rend
- Számítógép használati szabályzat
- Gyűjtőköri szabályzat

Éves munkaterv alapján dolgozunk, félévkor szóbeli, év végén írásbeli beszámolót nyújtunk be az intézmény vezetőjének.

Különböző rendezvényekkel növeltük ill. csalogattuk az újabb beiratkozókat, melyek szervezésében a nagykanizsai és a megyei könyvtár munkatársai gyakran segítségünkre voltak:

- Író-olvasó találkozókat szerveztünk Szoliva Jánossal, Kiss Dénessel, Gera Pállal
- Mi micsoda vetélkedőt Erdős Máriával
- Zenés-műsoros rendezvényeket a Szélkiáltó, Igricek együttesekkel, Figura Edével
- Módszertani előadást pedagógusoknak és könyvtárosoknak dr. Borbély Sándorral
- Európai Információs Pont jött létre a könyvtárban, mely keretében Simon Zsolt az EU Információs Pont zalaegerszegi vezetője előadást tartott 8.o.-nak és felnőtteknek és rajzkiállítást nyitott meg e témakörben
- Rajzpályázatot szerveztünk a Gyermekkönyvhét és az Ünnepi Könyvhét alkalmából
- Bekapcsolódtunk a Jonatán Alapítvány Könyvmoly – galaxis versenyébe
- Rendszeresen szervezzük a Költészet napi programot, délelőtt a tanulók, délután a felnőtt lakosság részére
- Színház előkészítő foglalkozásokat szervezünk, melyen a diákok ismerkednek a művel, annak írójával, ill. egy kis színházi illemtannal.

- Évente indítunk csapatokat a megyei *Barangolás a gyermekirodalomban* levelezős játékban, melyben az utóbbi 4 évben 3-szor jutottak tanulóink a legjobb 10 csapat közé.
- Minden hónapban készítünk helyi levelezős könyvtári, könyvtárhasználati játékot, melynek díjazottjait általunk készített ill. a fénymásolás bevételeiből vásárolt apró jutalmakkal ajándékozunk meg. Nevüket bemondatjuk az iskolarádióban is.
- Részt veszünk az évente megrendezésre kerülő megyei szintű Móra – napok rendezvényeinek szervezésében, melyen prózamondás, rajzverseny, olvasás – helyesírás verseny, színjátszó verseny zajlik a megye általános iskoláinak. Itt a könyvjutalmak vásárlásával, oklevelek készítésével tudunk segíteni.
- A tavalyi évtől megyei könyvtári levelezős játékkal bővítettük a Móra- napok kínálatát, melynek témája Móra Ferenc élete, munkássága ill. a mindig előre megadott regénye kerül feladatlapra rejtvényes, érdekes formában. Az idei évben feladatul adott eredetmondák olyan jól sikerültek, hogy egy kis kiadványt szeretnénk belőle készíteni, melyhez az illusztrációkat a Kézműves szakkör tagjai szívesen készítenék el.
- Az eMagyarország pont létrehozásával Internet hozzáférést biztosítunk a tanulók és a felnőtt lakosság részére.
- A projektor vásárlásával lehetővé tudjuk tenni CD-ROM bemutató foglalkozások szervezését mind a pedagógusok, mind a diákok számára. A média ismeretek tantárgy korszerű oktatása, ill. könyvtárban tartott szaktárgyi órák, szakkörök e kivetítő segítségével változatossá, színesebbé tehetik az új ismeretekhez jutást.
- Az olvasóterem különböző rendezvények megtartására alkalmas, melyek elsősorban a délelőtti időszakban zajlanak, lehetőleg nem zavarva a nyitva tartás rendjét.
- Ebben az időszakban tartjuk a könyvtárbemutató órákat minden év szeptemberében az óvoda nagycsoportosainak, az 1. osztályosoknak és az újonnan beiratkozó diákoknak.
- Szintén ezeken a délelőtti időszakokban kerül sor a könyvtárhasználati órák megtartására, melyet immár két szakképzett könyvtáros is meg tud tartani a magyar szakos kollégák helyett.
- A könyvtárban tartandó szaktárgyi órákra előre kell bejelenkezniük és egyeztetniük az órát tartó kollégáknak. Itt a könyvtáros csak asszisztáló szerepet tölt be.
- Továbbképzésekről hozott módszertani anyagokat ill. szakdolgozatokat gyűjtünk, melyet helyben használatra teszünk az eziránt érdeklődők számára elérhetővé.
- Helytörténeti anyagokat gyűjtünk, többek között a helyi újság példányszámait és az iskolai rendezvények videó felvételeit is.
- Letéteket telepítünk az osztályokba az alapvető nyelvtani lexikonokból, szabályzatokból, szótárakból a pedagógusok felelősségére bízva (házi feladat megoldásánál, differenciált tanóra szervezésénél ezek helyben is elérhetőek).
- Egy évre kölcsönözzük a zeneiskolai és tanári kézikönyveket és a tanulóknak a tartós tankönyveket.
- Hozzáférést biztosítunk a helyi önkormányzati rendeletekhez, CD jogtárhoz, az iskola alapvető dokumentumaihoz (intézményegységek Pedagógiai programjai, Házirend)

- Információs anyagokat, prospektusokat gyűjtünk Magyarország településeiről, kulturális értékeiről, ezzel segítve az osztálykirándulások előkészítését.
- Az intézményben tartott előadásokhoz könyvajánlásokat készítünk, illetve könyveket mutatunk be, melyek könyvtárunkból kölcsönözhetők (szülőknek tartott előadások a nehezen kezelhető tanulókról, dyslexiáról, leendő elsősök szüleinek a készülődésről).
- Osztályfőnöki, munkaközösségi értekezletek anyagához könyveket ill. újságokat, újságcikkeket ajánlunk.
- Folyóirat és pályázatfigyelést végzünk nem csak a könyvtárnak, hanem a többi intézményegységnek is.
- A délutáni szabadidőre foglalkozásokat szervezünk különböző nehézségi szinten, melyre osztályok, csoportok jelentkezhetnek be.
- Részt veszünk az intézmény minőségbiztosítási munkájában ill. részt vettünk annak kiépítésében (funkciókat töltünk be, folyamatszabályozásokat készítettünk, folyamatokban vagyunk felelősek, és folyamatoknak vagyunk folyamatgazdái: helyi képzési kínálat szervezése; kiegészítő tevékenységek és szolgáltatások; kitüntetési javaslatok...). A minőségbiztosítás kapcsán elégedettségméréseket végzünk a rendezvényeink után. Azokat kiértékelve, a tapasztalatokat, véleményeket, javaslatokat beépítjük a következő évi munkánkba. Ugyanebből az okból helyeztünk el Kívánságládát a bejáráshoz, melybe névtelenül helyezhetik el javaslatukat, véleményüket a könyvtárhasználók.
- Kiépítettük kapcsolatainkat a közvetett és közvetlen partnereinkkel. Közvetett partnereink: nevelőtestület (állománygyarapítás, tehetséggondozás), intézményegységek (igazgatótanács), diákönkormányzat (könyvajánló a DÖK újságba). Közvetlen partnereink: Tourinform Iroda (közös rendezvények), Ezüstklub (olvasókör), Halis István Városi Könyvtár (Halista), Deák Ferenc Megyei Könyvtár (Zalatár), Gyermekjóléti Szolgálat (nyári programok), szállodák. Számtalan próbálkozásunk van a város lakosságának további megnyerésére: a helyi képűjságban hirdetjük nyitva tartási időnket, programjainkat, a helyi újságban a *Karosi Krónikában* programjainkat, rendezvényeinket, új szolgáltatásainkat, nyitva tartási időnket. Ugyanebben az újságban könyveket ajánlunk a város lakóinak. (minden hónapban az aktualitásokat is figyelembe véve 2 ismeretterjesztő és 2 szépirodalmat, melyből legalább az egyik magyar szépirodalom). A népszerűsítés érdekében könyvjelzőket, prospektusokat, szóróanyagot készítünk. Figyeljük a folyóiratok kihasználtságát és a következő évi rendelésnél figyelembe vesszük az új igényeket (idősek, kismamák, sakkozók).

Maga az iskola városi szinten is a település kulturális központjának szerepét tölti be, városi rendezvényeknek ad helyet, szervez műsorokat. Hangversenyeket a zeneiskola nyújt. A könyvtár az előbb felsorolt rendezvényekkel, információ szolgáltatással igyekszik mindezt teljessé tenni.

Nagy örömünkre szolgál a könyvtár népszerűsége a diákok körében. Nagyon szívesen és sokat tartózkodnak a könyvtárban.

Úgy gondolom, hogy elértük célunkat, ami elsősorban az volt, hogy az iskola információs forrásközpontjává váljunk, a helyi tanterv megvalósítására szervezett, legkorszerűbb információs eszközökkel és információhordozókkal ellátott szintér, az irányított tanulás térben és időben nyitott, demokratikus szellemű műhelye legyünk.

További célunk a felnőtt lakosság még nagyobb mértékű megnyerése, mely újabb programok szervezésével, további kapcsolatok kiépítésével, pályázatok megírásával jöhet létre. Mindehhez azonban a meglévő eszközök, lehetőségek kihasználásával, olyan munkára van szükség, hogy a környezet odafigyeljen a működésre, belássa, hogy az itt végzett befektetés jól szolgálja a tanulók, a majdani jövő társadalmát alkotó emberek szellemi tudásának, ismereteinek gyarapítását, és úgy gondolja, hogy érdemes áldozni, anyagiakkal támogatni a könyvtárat, hogy kitűzött céljait elérhesse.

A környezetünk eddig is figyelemmel kísérte a munkánkat, melyet bizonyít, hogy a könyvtár vezetése Zalakaros Közművelődéséért díjat, az intézmény Közoktatási Minőségért Díj kiválóság kategóriában elismerő oklevelet vehetett át. A Zala Megyei Közgyűlés az intézmény kollektívájának Pedagógiai Nívódíjat adományozott.

Lehetne azon vitatkozni, hogy előny vagy hátrány a kettős funkció. Jelenleg ezek a lehetőségeink, melyet nem kevés munkával és kitartással sikerült elérni, de az önkormányzat terveiben szerepel egy Művelődési Ház építése, melyben helyet kap egy külön városi könyvtár is, ahol még több lehetőség nyílhat meg a településen élők számára a kulturálódás és a gyors információhoz jutás területén.

Horváthné Nagy Elvira

A KÖNYVTÁR, MINT A HELYI MŰVELŐDÉS KÖZPONTJA*

Gelse Nagykanizsától 17 km-re északra, a Nagykanizsa-Pacsá útvonal közepén elhelyezkedő 1240 lelkes Zala megyei település. Kistérségi központ, folyamatosan és dinamikusan fejlődik, teljes infrastruktúrával ellátott. Rendelkezik iskolával, óvodával, ahova a környező hét településről járnak a gyermekek. Bár az önkormányzat folyamatosan pénzügyi gondokkal küzd, mégis mindig kiemelt figyelmet fordít a helyi közművelődési tevékenységre és lehetőségeinek megfelelően anyagilag folyamatosan támogatja. Ezt bizonyítja a 2002-es évben átadott új könyvtár, és a jövőben átépítésre kerülő művelődési ház is.

Könyvtárunk népkönyvtárként alakult. Az első ma is érvényes leltárkönyvünk 1960-tól veszi számba a könyveket. A jelenlegi épületet 1974. június 2-án vehette át a község könyvszerető lakossága, erre emlékeztet a könyvtár falán elhelyezett Petőfi-dombormű is, amely Borsos Miklós alkotása.

A könyvtárat 1990-től az önkormányzat tartja fenn. Az intézmény könyvállománya meghaladja a 13 000 kötetet, 20 féle folyóirat jár, s 1994-től már zenei (CD-lemezek) és videós anyaggal is várja a látogatókat. A 2002-es évben átadásra került a 30.000.000 Ft-os beruházással megvalósított teljesen felújított könyvtár épület, melyben már önálló zenei részleg, videó és számítógép is várja az olvasóközönséget. Az átépítés eredményeként az intézmény alapterülete jelentősen megnőtt. A földszinten a szabadpolcos kölcsönzési tér 140 m², amely kiegészül a hangzó és videótárral (18 m²). Az emeleten kapott helyet a Teleház, a Térségi Információs Központ és a konferencia terem.

A könyvtár világos, levegős, kiállításra is alkalmas térrel rendelkezik. Kellemes körülmények között bonyolíthatók le a foglalkozások, még játékokra is van hely. Különös gondot fordítunk az általános iskola diákjai és tanárai könyvtári igényeinek kielégítésére, mivel olvasóközönségünk háromnegyedét ők teszik ki. Az épület elhelyezkedése (az iskolával közös udvaron áll) biztosítja, hogy a gyerekek a közút érintése nélkül is megközelíthetik az intézményt. Folyamatosan gyarapodó könyvállománnyal rendelkezünk. Gyűjteményünkben megtalálhatók a gelsei képviselőtestület jegyzőkönyvei 1994-től. 1996-tól folyamatosan gyűjtjük a gelsei helyismereti anyagokat. Az állomány könyveit, videokazettáit, CD-lemezeit betűrendes leíró (szerző, cím, sorozat, tárgyszó, közreműködő) és a szakkatalógus tárja fel. 2003-tól folyamatosan dolgozzuk fel a könyveket a számítógépes Szirén programmal, és jövőbeni terveink között szerepel a program új verziójának (több felhasználós) megvásárlása is. 6 db számítógéppel, 1 multifunkciós eszközzel és fénymásolóval is rendelkezünk, van Internet elérhetőségünk.

A könyvtár épülete kívül-belül megújult, de a bútorteljes cseréje még nem valósult meg. Sajnos a könyvállványaink nagyon régiek, elavultak, némelyik elég rossz állapotú. A könyveket nem lehet helytakarékosan elhelyezni. Mivel könyvállományunk folyamatosan bővül, ezért szükségessé vált modern, jó helykihasználtságú könyvállványok beszerzése. E cél megvalósításának érdekében, az elmúlt esztendőben pályázatot nyújtottunk be a Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Kollégiumához.

---

* Elhangzott az „*Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében*” címmel 2005. március 7-én Keszthelyen, március 21-én Nagykanizsán, április 4-én Zalaegerszegen megrendezett Zala Megyei Szakmai Napok rendezvénysorozat alkalmával.

A beruházás megvalósításához 1 217 000 Ft támogatást kaptunk. A modern, korszerű épület megkívánja a korszerű bútort is, hiszen egy kellemes környezetben szívesebben töltik idejüket az ide látogatók.

Szintén a 2004-es évben nyújtottunk be pályázatot az Informatikai Minisztériumhoz eMagyarországpont kialakítására. Az elnyert támogatásból alakítottuk ki a könyvtáron belül az eMagyarország pontot, mely jelenleg két számítógéppel és egy multifunkciós eszközzel működik. Internet szolgáltatást itt még nem tudunk nyújtani, mivel a Közháló program keretében előreláthatólag áprilisban kezdik meg a szélessávú Internet elérés kiépítését. Könyvtárunk a Közháló-Köznét program keretében intézményi végpontként fog működni, két évig térítésmentesen biztosítják számunkra szolgáltatást.

Intézményünk 2002-től tagja az EU közkönyvtári hálózatnak. E program keretében alakítottuk ki az EU-s különgyűjteményünket, melyet a Miniszterelnöki Hivatal EU Kommunikációs Főosztályának a támogatásával folyamatosan tovább bővítünk, és a támogatásból programokat is szervezünk. Szintén e program keretében elhelyezésre került a könyvtárban egy telefonkészülék, melyről közvetlenül lehet hívni az EU-vonal zöld számát. Az EU Tájékoztató Szolgálat az ország lakossága számára gyors és megbízható válaszokat ad az Európai Unióval kapcsolatos kérdésekre. Sokszor nem is gondolunk arra, hogy mi minden adódik EU-tagságunkból, az Európai Unió mára már életünk számos területét átszövi, az EU hétköznapijai a mi hétköznapijaink is.

Az intézmény felkerült a Kiskönyvtárak portálra így már világhálón is jelen vagyunk. (www.kiskonyvtar.hu/i8774).

A portál – amely az Oktatási Minisztérium támogatásával, az MTA SZTAKI (Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézet) és az OSZK Könyvtári Intézet együttműködésében készült el – több célt szolgál. A Könyvtárak menüpont alatt található a portálhoz kapcsolódó kistéleplési könyvtárak (tagkönyvtárak) honlapjai és könyvtári katalógusai megyénkénti felosztásban.

Minden tagkönyvtárnak egy saját önálló honlapja van, melyet az érintett könyvtár tölt fel információval, és lehetősége van az adatok folyamatos frissítésére.

A Katalógusok, információs helyek, könyvtáros újságok menüpont minden könyvtárlátogató számára hasznos, de nem település specifikus információkat tartalmaz. A Tematikus linkgyűjtemény cím alá egy-egy nagyobb témakörhöz (közigazgatás, egészségügy, sajtó, család stb.) tartozó honlapok címét gyűjtötték össze. A portálon megjeleníteni kívánó kistéleplések könyvtárainak jelentkezését várják a Jelentkezés menüpont oldalain keresztül. Eddig Zala megyéből mindösszesen három könyvtár élt a lehetőséggel (Cserszegtomaj, Zalaszentgyörgy és Gelse). A portál és szolgáltatásai hozzájárulnak az Internet lehetőségeinek jobb kihasználásához, az információs kultúra elterjedéséhez a magyarországi kistélepléseken.

A könyvtárban évről különböző programokat szervezünk, elsősorban gyermekeknek. A karácsonyi és húsvéti ünnepkörhöz kapcsolódóan játszóházat szervezünk, a nyár elején tartjuk a már hagyományosnak mondható plüssállat kiállítást, ami talán a legnépszerűbb program a gyermek körében. A hagyományos könyvtári órákon kívül, még a rendezvények sorában mesedélelőtt, filmvetítés, vetélkedő, kiállítás, játszóház szerepel.

A könyvtár emeletén kapott helyet a Teleház is, ami jelenleg - átmenetileg - zárva tart. Ezért a könyvtár nyújtja a helyi lakosság részére a Teleház szolgáltatásainak egy részét. Ezek a szolgáltatások a következők: fénymásolás, faxolás, számítógéphasználat, hirdetésfelvétel, a helyi információs csatorna működtetése és karbantartása. A

helybeli civilszervezetek a Gelsei Sportegyesület és a Gelsei Bűnmegelőzési Egyesület összejöveteleinek is otthont ad.

A könyvtárat elsősorban a gyermekek látogatják, a számítógépeket is ők használják leginkább. A gépek előtt folyamatos volt a sorban állás. A faluban a könyvtár az egyetlen olyan nyilvános hely, ahol lehetőség van a számítógép használatra. Az iskola számítástechnika termét is csak óra keretében használhatják a tanulók, nincs lehetőségük a gyakorlásra. A gyerekek való beszélgetések során fény derült arra, hogy nagyon sok család él szerény körülmények között, a szülők nem tudnak számítógépet vásárolni a számukra. Ezért elhatároztam, megpróbálok valamilyen lehetőséget keresni, az előbb említett családoknak. Meg is találtam, és eddig 21 család jutott térítésmentesen használt számítógéphez. Az átadási ünnepséget a könyvtárban tartottuk az elmúlt év nyarán. A megkezdett program tovább folytatódik, a nyári átadás óta újabb két család jutott számítógéphez, és a tavasz folyamán újabb két gépet adhatunk át.

Még valamiről szeretnék említést tenni, a könyvtárban nagy sok cserepes dísznövény van. A sok-sok élő növényvel megpróbáltuk barátságosabbá tenni környezetünket, s a növényekkel együtt egy darabka természetet is behoztunk az épületbe. Az elmúlt évben az egyik Yucca virágzással hálálta meg a gondoskodást. Ez a fajta dísznövény itt nálunk Magyarországon nagyon ritkán nyílik, még a Kertbarát magazinban is megjelent róla egy írás.

Jakabfiné Bársony Judit

Gyermekfoglalkozás a gelsei könyvtárban

KÖNYVTÁR A PEDAGÓGIA SZOLGÁLATÁBAN – PEDAGÓGIA A KÖNYVTÁRBAN: A PEDAGÓGIAI SZAKKÖNYVTÁR KOSZERŰEN ÉRTELMEZETT SZEREPE, FELADATRENDSZERE*

Kedves Hölgyek, Tisztelt Urak, nagyra becsült ünneplő közönség!

Első szavaim legyenek a köszöntés, a gratuláció szavai. Elismerésre méltónak tartom ezt a gesztus értékű döntést, amellyel saját szűkebb pátriájuk közelmúltjának egyik meghatározó pedagógus személyisége, Kovács Lajos nevét és emlékét megörökítik, s az utódokra hagyományozzák. Nem meglepetés ez a gesztus persze azoknak, akik beleolvasnak például a Vasárnapi Újság első, 1854-es évfolyamának 41. számába, ahol a következő rövid híren akadhat meg a szemük:

„Zala és Veszprém megyékből örvendetes hírek terjednek a felkarolt népnevelés érdekében... Természetesnek találjuk, hogy Deák Ferencz szülőföldén s vidékén könnyen átlássa mindenki, milly becses dolog értelmes okos embernek lenni; az pedig tudni való, hogy nem a libák s borjúk mellett, sem a kuczkóban vagy utcán, hanem az iskolában szerezhetni meg a kellő tudományt, ha t. i. arra való értelmes tanító áll annak élén, a kiket meg kell becsülni s illően jutalmazni fáradozásukat, ha azt akarjuk hogy gyermekeinket jó kedvvel és nyugodt meglegedett lélekkel oktassák.”

Hogy a népnevelés felkarolása, a tanítók megbecsülése mennyire volt akkoriban még általános jelenség, s hogy miért váltott ki ez a hír különös örömet a becses szerkesztő urakban, azt az idézet folytatása igazolja. „A nyugodt lelki állapot s vidám kedély vajmi szükséges két kereke az oktatói hivatalnak, a melyek lehetetlen hogy ne csikorogjanak olyan tanítóknál, kiknek ha megvan is mindennapi száraz kenyerek, de a húsos ételektől tartózkodás – valláskülönbség nélkül – olly általános szokás náluk, hogy egy esztendőn át talán 5–6 évi nagybőjtöt is leszolgálhatnak; e felett ütött kopott ruhában, foltzott csizmában járnak.” Ezért is érthető a zalai jó hír kiváltotta szerkesztői záró fohász a rövidke írás végén: „Adja Isten hogy minél előbb ne csak onnan, de széles e hazából vegyük és terjeszthessük hírét a néptanítók javult sorsának.”¹

Legyünk nagyvonalúak! Ne firtassuk, mit adott Isten – no meg az arra hivatott evilági hatalom – azóta, máig a néptanítóknak. Akiknek persze nyilván folyton javul a sorsuk. Kérdés azonban, hogy mikor lesz végre egyszerűen csak - jó... Efféle dilemmák kétes kimenetelű taglalása helyett jusson inkább eszünkbe az, hogy amikor ez a kis hír megjelent a Vasárnapi Újságban, két éves kisgyermek volt már az 1852-ben itt, Egerszegen született Wlassics Gyula. Az ő későbbi impozáns pályafutása igen lényeges pontokon érintkezik a mi mai témánkkal. Wlassics ugyanis az előző századforduló nagy formátumú kultuszminisztereként, nyolc évig tartó hivatalviselése során közel 1100 új állami népiskolát építtetett. Ezekben az iskolákban a szegény tanulók számára ingyenességet biztosított. Ami pedig még rokonszenvesebbé teheti - éppen a mi számunkra! - az ő egykori működését: a kultúra, a közművelődés fejlesztése is szívügye volt. Megszervezte a múzeumok és könyvtárak országos felügyelőségét, és Neményi Imre személyében önálló referenst foglalkoztatott a tárcánál az iskolai könyvtárak ügyeinek feladatkörére. Csak halkán jegyzem meg: ma nincs ilyen feladattal megbízott szakember az oktatási minisztériumban!

* Elhangzott 2005. január 21-én, a Magyar Kultúra Napján Zalaegerszegen a Dr. Kovács Lajos Szakkönyvtárban, a volt pedagógiai intézeti könyvtár névadó ünnepségén.

Wlassics figyelme egyébként kiterjedt a tanítók képzésére és továbbképzésére, szakmai önművelésére is. Megnyitotta Pesten a Magyar Tanítók Házát, majd hamarosan ott helyezte el az Országos Tanszermúzeumot, és ott szervezte meg – szimbiózisban a tanszermúzeummal – az Országos Pedagógiai Könyvtárt is az 1890-es évek végén, megteremtve a mai Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum szakmai elődjét, egyben az első hazai pedagógiai szakkönyvtárt.²

A Wlassics Gyula emlékezete előtt tisztelgő kitérő után megérkeztünk végre mai témánkhoz, a pedagógiai szakkönyvtárak ügyéhez. Előadásom tárgya – a címéből adódóan is – egyúttal a pedagógiai szakkönyvtári rendszer jövőbeli esélyeinek kérdése. „Könyvtár a pedagógia szolgálatában – pedagógia a könyvtárban: a pedagógiai szakkönyvtár korszerűen értelmezett szerepe, feladatrendszere.” Erről kell beszélnem, de addig talán belefognom sem érdemes, míg nem vetünk egy futó pillantást az olvasás, könyv, könyvtár jövőjének manapság mind gyakrabban fölbukkanó dilemmájára.

„Ne jósolj, ha nem vagy kénytelen vele!” – állítja egy régi angol mondás. Az ember mégis folyton jóslásokba bocsátkozik. Vagy a rossz lelkiismerete készteti rá, vagy önigazolást keres. Hiszen folyton rettegnie kell saját balga tetteinek önsors-rontó következményeitől. Efféle motívumok okán, a kultúra világában mind gyakrabban tesz-szük jövő időbe a „Ment-e a könyvek által a világ elébb?” költői kérdését. Ilyenkor az olvasás, a könyv, a könyvtár jövőjét kutatjuk aggódón, vagy éppen bizakodón. Netán a szép új világ mámorától diadalmasan. Ezt a jövőbeli esélyt firtattuk mi is a közelmúltban a *Könyv és Nevelés* című folyóiratunk hasábjain. Az Olvasás Éve ürügyén kértünk meg néhány ismert „szakmabelit”, író, szociológus, tanárt, esztétát: pillantanának bele az írott kultúra jövőjébe.³

Az aggódók az írásbeliséget felváltó „vidiotizmus” újbarbár világáról írott látomásaikban a képi kultúra egyeduralkodóvá válásától féltik az emberiség jövőjét. Vagyis a beszélő – képközvetítő számítógép dominanciájától, a lineáris betűírás és szövegolvás aláhullásától. A fogalmi és képi gondolkodást ötvöző, absztraháló gondolkodási tevékenységnek a hagyományos írás-olvasás vesztét követő sorvadásától.

„Ütelágazásban?” kérdi írása címében az olvasásszociológus Nagy Attila, majd így töpreng: „Ki adja át az olvasás gyönyörűségét? ...aki szülőként, pedagógusként, könyvtárosként, egyáltalán, fiatalok közelében élő felnőttként ezt az esélyt elmulasztja, az olyanfajta vétet követ el, mintha egész későbbi életünkre betiltaná az álom és a szerelem varázsát, gyógyító erejét, életünk kereteit kitágító nagyszerű élményét.”⁴

„Nem a technika dönt a kultúra kérdéseiben.” – reménykedik a biblioterápia elkötelezett tanára, Hász Erzsébet. „Olvasni tanítani: élni tanítani.” – vallja erős hittel a szerzetes-gondolkodó, Korzenszky Richárd. „Könyvek tehát voltak, vannak és lesznek. De lesznek-e vajon olvasók is?... Lehet, hogy kevesen lesznek.” – tépelődik a szerkesztő-filozófus, Vajda Kornél.⁵

Akad azért más hang is: „A „2x2 józanságára” épülő világot és világképet hamarosan felváltja a 0 és 1 variációira, vagyis a kettes számrendszer algoritmusaira bontható, s ekként értelmezhető világ és világkép. Ettől a világtól nem félni kell, hanem elébe kell menni: nyelveit meg kell tanulni, titkait el kell lesni, törvényeit meg kell érteni. S talán még szeretni is lehetséges lesz egyszer.” – lelkesedik a virtuális kultúra boldogító jövőjébe vetett hittel Füzfa Balázs.⁶ (Hadd egészítsem ki a tőle származó idézetet az alábbi kis történettel: a szerző, a szombathelyi főiskolai tanár egyszer szűkebb körben, a témáról zajló vitában mondta, hogy másfél tucatnyi hallgatóból álló egyik csoportjának több mint fele a szakmunkások szakközépiskolájában szerzett levelező érettségi bizonyítvánnyal került a főiskolára. Ők lényegében funkcionális analfabeták. A számítógéphez viszont jobban értenek. Majd hozzátette még, hogy egyébként magyar

viszont jobban értenek. Majd hozzátette még, hogy egyébként magyar szakos tanárjelöltekről van szó. A szavait követő döbbsz csendben – nem tehetek róla – nekem Arany János jutott eszembe, aki a bukott szabadságharc után született Nagyidai cigányok önosztorozóan keserű hangja miatt mentegetőzött jóval később, a Bolond Istók második énekében. Azt írta, olyan állapotban volt akkor, a nemzeti gyászban, mint az egyszeri gazda, aki a jégesőben dorongot ragadott, s zokogva verte maga is a szőlőtőkét: „No hát, no!... ..én uram isten! Csak rajta! Hadd lám: mire megyünk ketten!”⁷⁾

A kérdést természetesen nem kerülhette meg az új évszázadot nyitó kíváló könyvtárelméleti szintézis, az öt kötetre rúgó, Horváth Tibor és Papp István szerkesztette *Könyvtárosok kézikönyve* sem.⁸⁾ Nem csekély annak a tétje, mit mond dilemmánkról ez a mű, hiszen ebből tanul majd, s ebből képezi tovább magát a következő két-három évtized könyvtáros hallgatója, ifjabb vagy idősebb könyvtárosa. Vajon egy kihalófélben lévő szakma utolsó mohikánjaiként vívják majd utóvédharcukat? Vagy a társadalom igényli szaktudásukat, megbecsüli szolgálataikat – azaz intézményük szolgáltatásait?

„Vakmerő minden olyan kísérlet, amely megpróbálja megmagyarázni a múltat, és előre jelezni a változást” – idézik a szerkesztők bevezetőjükben Michael Buckland könyvtáros szakíró, aki anyanyelvi kultúrája okán is ismerheti a főntebb idézett angol közmondást. De azért csak kimondják, amit a szakma számára leginkább remélnék: „Jövőnk néhány vonásában biztosak lehetünk: tudásközponti társadalmak világának ígérkezik.”⁹⁾ A könyvtári rendszer feladata pedig e tudástársadalom információigényének kiszolgálása lesz. Persze nagy kérdés, tesszük hozzá gyorsan, hogy miféle tartalmi átalakulás elé néz maga a tudás fogalma? Miféle tudásszerzési, tanulási, tanulás módszertani változásokat generál majd a tudás új értelmezése? Másként közelítve: hogyan, milyen módon lesz kötelel és képes a könyvtári rendszer a tudástársadalom információigényét kielégíteni? Miféle köntösökben mutatkozik majd a releváns, a hasznosulni képes információ?

A könyvtár jövőjéről Poprády Géza értekezik bővebben, a *Kézikönyv* 3. kötetében, a könyvtári trendekről szóló fejezetben. Összegzése fölidézi a *Könyv és Nevelésben* feszegetett kérdéseket is. Van, aki szerint a kép a szó halála. Tetszetős cáfolata ennek, ríposztos Poprády, hogy McLuhan is leírta gondolatait a Gutenberg galaxis alkonyáról, nem pedig megfestette, elmuzsikálta vagy eltáncolta. Mások épp ellenkezőleg, a digitális természetű képi kultúrától remélik a fogalmi kultúra magasabb szinten történő megújulását. A könyv verses monitor? Elmélyülten olvasni ma csak könyvből lehet – nyilatkoztak sokan, Umberto Eco-tól Esterházy Péterig.¹⁰⁾ De vajon igaz-e ez még a világ mai tizenéveseire? – kérdezzük mind gyakrabban. Igaz lesz-e rájuk húsz-harminc év múlva, amikor szellemi alkotóerejük teljében viszik tovább az emberiség sorsát, és alapozzák meg az utánuk következő nemzedékek életminőségét, mindennapjait?

Milyen lesz végül is a holnap könyvtára? A kézikönyv szerint még évtizedekig az úgynevezett komplex könyvtáraké a jövő, amelyek annak állományát a materiális (papíralapú) és virtuális (digitális) információk valamilyen kombinációja adja majd.¹¹⁾ Jó – mondhatjuk erre kétkedőn. De milyen kombinációja? A jövő könyvtárhasználója mikor mennyit és mit igényel majd a „hagyományosból”? Vagy lesznek elől, a fronton, a kirakatban élő – pezsgő - nyüzsgő elektronikus szolgáltató terek, hátul pedig, raktárak mélyében rejtőző néhány ósdi olvasóasztal körül, a polc-utcákban a csendesen szunnyadó és porladó-penészedő könyv halom? A könyvtár alapfeladatait ellátó intézmény néhány generáción keresztül még alighanem létező valóság lesz, bár egyre inkább a könyvtáros társadalmon múlik, hogy ezt az intézményt a jövőben is könyvtárnak nevezzék –

próbál végül is sommás választ adni kétkedésünkre, egyben fölkelteni a szakma felelősségérzetét Poprády Géza.¹²

És a szakkönyvtár? Hol a helye a könyvtári rendszeren belül ennek a típusnak ma és a közeljövőben? „A szakkönyvtár feladata valamely tudományterület vagy ismeretág tartalmának (ismereteinek) reprezentálása, és ennek alapján egy körülhatárolható felhasználói kör adott tudományhoz köthető szakmai információs igényének teljes, azonnali és pontos kielégítése” – ad definíciót kitűnő munkatársnőm, Varga Katalin, az OPKM könyvtári főosztályvezetője, aki a *Kézikönyv* e tárgyról szóló fejezetét jegyzi. „A szakkönyvtár feladatait, működését, fejlődését a tudomány előrehaladása, a felhasználói igények és a piac vezérlik” – tágítja saját meghatározása holdudvarát a szerző.¹³ Vajon hogyan működik ez az általános érvényű definíció itt és most, vagyis szűkebb szakterületünkön és jelenünkben-közelmúltunkban? A három komponens közül az Országos Pedagógiai Könyvtárban a napi tapasztalat szerint talán a felhasználói igények játsszák a legmarkánsabb szerepet. A pedagógiai szakirodalomban, s főleg a szakmai folyóiratokban megjelenő írások többsége alapján úgy tűnik, hogy a pedagógiában változásokat, irányulásokat, hadd ne mondjam divathullámokat (az éppen aktuális „trendit”) érdemes hangsúlyosabban említeni. Sajátos módon legkevésbé a neveléstudományt valamiféle „előrehaladását”, fejlődését igazoló munkák töltik meg a szakfolyóiratokat. Ugyancsak sajátos módon, éppen a helyükbe lépő „trendi” szövegek alakítják feltűnően a felhasználói igényeket. Ez a komponens, a felhasználói igény egyébként azért is a legbiztosabb definitív tényező, mert igazi, éles piaci versenyt hazai viszonylatban ma még alig generál a pedagógia, mint ellátandó szakterület információfogyasztása.

A szakkönyvtári szolgáltatásokat illetően mindenesetre alapelv, hogy a felhasználó minél alaposabban és teljesebben, ugyanakkor minél gyorsabban és pontosabban tájékozódhasson a rendszerezett, és potenciálisan elérhető információkról. Majd pedig amit kiválasztott, azt mielőbb érje el, jusson hozzá a szakkönyvtár közvetítésével. A célközönség tájékoztatására tehát a teljesség igényével kell törekedni. Így a hálózaton hozzáférhető adatbázisoknak, forrásoknak nagy a szerepük. De a teljesség igényének a kielégítéséhez adott, konkrét könyvtáron belül nem elég még a legkorszerűbb infokommunikációs technológia jelenléte sem. A teljes hazai pedagógiai szakkönyvtári rendszer egésze biztosítja csak a rálátást a szakmai információkra. Csupán együttesen képes, és hivatott egyúttal a szakmai igények kielégítésére.¹⁴ De vajon képes-e valóban, a mindennapi gyakorlatban? Létezik-e egyáltalán pedagógiai szakkönyvtári rendszer? Rendszerként működnek-e a honi pedagógiai szakkönyvtárak, legalább ellátó-szolgáltató szerepkörükben? A kérdések jogosak, választ igénylők.

Jórészt éppen az OPKM ösztönző kezdeményezésére, az Oktatási Minisztérium is megkísérelte megfogalmazni a maga válaszait, a saját felelősségi körébe tartozó könyvtári rendszert illetően. Három évvel a két szaktárca 1998-as különválása, és a szakma további életét, a könyvtári rendszer működését alapvetően meghatározó ún. könyvtári törvény életbe lépése után¹⁵, végre szembesült az oktatási minisztérium azzal a ténnyel, hogy szakmailag meglehetősen gazdátlanra vált a tárca felelősségi körébe tartozó könyvtári rendszer. Különösen azért vált aggályossá a kialakult helyzet, mert ebbe a körbe sorolható egyrészt az ország könyvtárainak többsége, köztük számos, a hazai felsőoktatás és tudományos élet szempontjából igen fontos gyűjtemény, másrészt ide tartozik a legelhanyagoltabb könyvtári szegmens, a két szakma határán hanyódozó nagy számú iskolai könyvtár. Ezt a könyvtári rendszert tulajdonképpen az alábbi három alrendszer alkotja:

- A közoktatás könyvtárai, vagyis a különböző iskolai könyvtárak – másként fogalmazva az iskola *tanulási forrásközpontjai*¹⁶
- A felsőoktatási könyvtárak (legtöbbjük egyben szakkönyvtár is!), valamint az újabban szerveződni induló hallgatói információs központok
- A pedagógiai szakkönyvtári alrendszer, benne a kutatóintézeti, a központi háttérintézményi és a megyei pedagógiai intézeti könyvtárak

Felmerült annak az igénye is, hogy az oktatásirányítás hatékonyabb feladatellátása érdekében célszerű lenne erre a könyvtári körre egységes könyvtári stratégia megalkotása és érvényesítése. A szakterületre érvényes távlati tervek kidolgozására és végrehajtásának koordinálására 2001 novemberében életre hívott OM Könyvtárfejlesztési Stratégiai Bizottság indulásként megfogalmazta, hogy ennek a stratégiának az alábbi szakmai elemekre, előmunkálatokra és részfeladatokra kell támaszkodnia:

- A már érvényben lévő könyvtári stratégia végrehajtási koncepciójának kidolgozása a szakterületre
- Az egyes könyvtári alrendszerek működése szempontjából nélkülözhetetlen minőségbiztosítási normák és mutatók kidolgozása.
- Döntés előkészítő felmérések és háttérvizsgálatok elvégzése és értékelése.
- Fejlesztési javaslatok kidolgozása.
- A jogi szabályozással kapcsolatos változások kezdeményezése és jogszabály-előkészítés.
- Kapcsolattartás és információáramoltatás az intézmények, szervezetek, szakmai fórumok között.
- A koncepció szempontjából releváns nemzetközi együttműködés kiépítése, különös tekintettel Európára és az „összmagyar” kultúrára.¹⁷

A Stratégiai Bizottság operatív végrehajtó szervezeteként 2002 januárjától működni kezdett az OPKM-en belül a Wlassics Műhely. (Íme, nem véletlenül esett szó korábban Wlassics Gyuláról!) A munka nagy lendülettel indult meg, lassanként azonban elült a lendület, lelassult, majd egyes területeken meg is torpant a tervező és az operatív munka egyaránt. Hogy ennek mik voltak az okai, annak elemzése itt és most aligha időszerű. Mindenesetre az érintett könyvtári rendszer tagjai a maguk bőrén érzik a hiányát az egységes szemléletnek, az érvényes cselekvési programnak és az egymást segítő közös munkának.

Miközben a Wlassics Műhely készült az új feladataira, maga az OPKM is elkészítette a saját megújulási programját, a Magyar Pedagógusok Háza koncepciót.¹⁸ E program bevezetője – csekély stílárius módosításokkal - elvi alapvetésként szolgálhatja a pedagógiai könyvtári alrendszer számára megfogalmazható stratégia, jövőkép definiálását is. Az alábbiakban – a tárcs szintű egységes fejlesztési program további formálódása híján - ennek a jövőképnek a bemutatására teszünk kísérletet.

Új korszakunkról, a XXI. századról szóló elemzésekben gyakran emlegetett tényként szerepel, hogy az informatikai forradalom korát éljük, hogy világunk a tudás alapú információs társadalom, árnyaltabb megközelítésben a hagyomány alapú tudástársadalom megvalósítása felé halad. Ezt a rendkívül gyorsan zajló, globális átalakulási folyamatot tovább színezi, hogy az elmúlt másfél évtized társadalmi mozgásai, átrendeződései alapvetően megmozgatták, átformálták régióinkat, s benne hazánkat is. Ez utóbbi változások pedig koránt sem csengtek még le, hatásuk az előttünk álló egy - másfél évtizedre is megbízhatóan prognosztizálható.¹⁹

Ezek a mozgások és változások áthatották, és folyamatosan áthatják a kultúra, az oktatás egészét, így természetesen irányítási filozófiáját és intézményrendszerét is. Az új társadalmi kihívásokra válaszolni képes innovációs folyamatok indultak és indulnak meg a kultúra és az oktatás világában is. E folyamatok egyik vezérelve az a felismerés, hogy a tudásalapú társadalomban át- és fölértékelődnek az ismeretek és a mögöttes összefüggések, valamint a belőlük kinövő alkotóképes tudás. Ennek következményeként fölértékelődik a tudásszerzés szervezett folyamata, a tanulás is.

A magyar kulturális és oktatási intézményrendszer szerves részeként létező pedagógiai szakkönyvtári rendszerben is az utolsó másfél évtized hozta a legtöbb fordulatot, készített a korábbiaknál intenzívebb változási folyamatokra. Ugyanakkor azzal számolunk, hogy a fentebb vázolt folyamatok a közeli jövőben várhatóan továbbra is intenzíven hatnak majd, s ezekhez alkalmazkodni nagy, de vállalásra érdemes kihívás a rendszerben működő szervezetek és szakemberek számára.

Egy-egy közgyűjtemény értékőrző és áthagyományozó szerepében óhatatlanul hordoz konzervatív vonásokat is, miközben a szolgáltatásaiban a legkorszerűbb elemek alkalmazására kell törekednie, ha a használói szemében versenyképes kíván maradni. E kettős, sajátosan ellentmondásos helyzet kompromisszumos kezelése, adott intézmény helyének megtalálása és megtartása a gyorsan változó világban meglehetősen összetett feladat. Különösen nehézzé teszi ezt a helykeresést és helyfoglalást az a tapasztalati tény, hogy az elmúlt másfél évtized megélt változásait, fordulatait gyakran inkább a politika, illetve a (restriktív) gazdaságpolitika motiválta, nem pedig szakmai megfontolások vezérelték. Így és ezért fordulhatott elő, hogy szakmai szempontból olykor visszalépésként kellett megélnünk a velünk, körülöttünk történeteket.

A változások az oktatás, az iskola világát sem kerülhetik el. Az oktatáspolitikában és a pedagógiai szakirodalomban visszatérő, szinte már szakmai közhelynek számító gondolatként tartja magát, hogy a magyar közoktatásban végre alapvető fordulatnak kell bekövetkeznie. Az iskola már nem lezárt tudást, műveltséget nyújt: legfontosabb küldetése a felkészítés az egész életen át tartó tanulásra, ehhez pedig ott kell megalapozni az önálló tanuláshoz, az önműveléshez nélkülözhetetlen készségeket, képességeket. (E tárgyban példaként elég csak a közoktatásban felgyorsulni látszó módszertani paradigmaváltásra, a digitális tananyagok, tankönyvek gyorsuló terjedésére utalni.)²⁰

Ez a fordulat természetesen bonyolult, pénz-, idő- és (szellemi-) energiaigényes, összetett folyamat. E bonyolult feladatok teljesíthetőségének egyik igen lényeges feltétele, hogy olyan pedagógusok tanítsanak, akik képesek és alkalmasak a szükséges tanulási-tanítási módszertani fordulat vállalására és végrehajtására, mert a holnap iskolájában mást kell tanítani - másképpen. A várt megújulási folyamat jelentős feladatokat ró a pedagógusképzés, -továbbképzés és -önképzés egész rendszerére. Ezért a legtöbb tennivaló azokra az intézményekre és szakemberekre vár, akik részt vesznek a pedagógusoknak a módszertani fordulatra történő felkészítésében. Ebből a feladatból intenzíven kell kivennie a részét a pedagógiai könyvtári rendszer egészének és egyes intézményeinek, a maguk szak- és földrajzi területén, a maguk eszközeivel és gyűjteményeikre épülő szolgáltatásaikkal.

Az eddigiekben vázolt társadalmi és oktatáspolitikai probléma-komplexumból kiindulva érdemes megfogalmazni ma a pedagógiai szakkönyvtárak küldetését, jövőképét, feladatrendszerét. A stratégia megtervezésének szerves (és aligha mellőzhető) előzményeként persze előbb érdemes megvizsgálni a megújulásra kész intézményrendszer adott, konkrét helyzetét, számba venni erősségeit és gyengéit, a megújulás esélyeit és az esélyek realizálására leselkedő veszélyeket.

Hol a helyük, mi a szerepük a forgandó világban ezeknek a gyűjteményeknek, maradandó értékekkel és megújulásra kész szemléletükkel? Hogyan alkalmazkodjanak a változó körülményekhez? Hogyan újuljon meg, őrizve és közvetítve eközben a hagyományos értékeit is? – efféle elvi szintű kérdések megfogalmazásával, s a lehetséges válaszok keresésével érdemes kezdeni, majd tovább lépni a lehetséges problémák, ellentmondások, konfliktusok felé.

A pedagógiai szakkönyvtár kettős kötődésű szervezet: egyfelől része a magyar közgyűjteményi (könyvtári) rendszernek, másfelől – szolgáltatásai révén elsősorban – a közoktatás háttérintézménye, miközben a felsőoktatás (pedagógusképzés) számára is jelentős szolgáltatásokat teljesít. Szerepe, jelentősége gyakran ellentmondásos, helyenként feszült viszonyban van létezési lehetőségeivel, életkörülményeivel. Ezért (is) kell, érdemes nagyon őszintén vizsgálni és elemezni többek között a létesítményi adottságokat, a finanszírozási struktúrát, a rendelkezésre álló információs vagyont és annak feltartását ill. hiányait. Azután az informatikai fejlettségi szintet és az információskommunikációs technológia kihasználtságát, a nyújtott szolgáltatások körét, színvonalát és megféleltetését a manifeszt (és látens!) használói igényeknek, a potenciális és a tényleges használói kör egymáshoz viszonyított arányát. Végül, de semmiképpen sem utolsósorban, a szakemberek minőségét, felkészültségét, elhivatottságát, és persze elismertségét, presztízsét.²¹

A jövőjüket megnyerni kívánó pedagógia könyvtárak sorsa döntően azon múlik, hogyan válaszolnak az őket érő szakmai és környezeti kihívásokra. Esélyeiket növeli, ha a fenntartó, a használói kör és a munkatársi közösség közös érdekek mentén, közös megoldásokat tud generálni. A jövőképüknek saját legmarkánsabb jellemzőikre kell épülnie: gyűjteményeik és szolgáltatásaik sokféleségére, sokszínűségére. Ezek segítségével kell törekedniük rá, hogy egy társadalmilag jelentős, különböző paramétereiben kiterjedt szakmai terület, a pedagógia, a neveléstudomány, az iskola világa számára nyújtsanak gazdagon hasznosítható szolgáltatásokat a maguk földrajzi térségében.

Ahhoz, hogy az értékörzés és megújulás kettős, de egymással összetartozó szerepét minél maradéktalanabban betölthesse ez az intézmény típus, s hogy alapvető célját, küldetését teljesíthesse, távlati programra és adekvát feltételekre, másként fogalmazva a küldetéshez formált stratégiára, és a stratégia kiteljesítéséhez alkalmas infrastruktúrára van szüksége a rendszernek. Csak ha világosan látják a célokat, s pontosan tudják a személyére szabott feladatukat, s csak ha megfelelő fizikai térben és (fejlesztési valamint működési) költségekre támaszkodva végezhetik munkájukat, akkor várható el a pedagógiai szakkönyvtárak munkatársi közösségeitől, hogy a különböző gyűjteményekre épülő, használóra orientált, hatékony és eredményes, tehát tényleges szükségleteket kielégítő és valós értékeket közvetítő szolgáltatásokat nyújtsanak.

Az óhajtott cél és elvárás végül is az, hogy erős hagyományú, nyitott pedagógiai szakkönyvtári rendszer működjön, amely rendszer képes lehet a kitüntetett értékei segítségével folyamatosan alkalmazkodni a mindenkor szakmai kihívásokhoz, ugyanakkor folyamatosan képes újjászervezni is önmagát, képes a gyűjteményeiben, szolgáltatásaiban és szellemi kapacitásában hordozott értékek komplex, korszerű, felhasználó-orientált prezentálására, hasznosítására.

Itt és most mondandóm végéhez értem. Egyrészt időm is elfogyott, másrészt az ünnepi alkalom tartott vissza attól, hogy valamiféle módszertani igényességgel szerkesztett, gyakorlat-orientált receptet próbáljak összeállítani a pedagógiai intézeti könyvtárak számára. Általános, átfogó igénnyel megteszi ezt az érvényes miniszteri rendelet²², a speciálist, a csak itt érvényesülőt, pedig Önök, a most már Kovács Lajosról elnevezett

könyvtár fenntartói, irányítói, munkatársai és használói kell, hogy tudják, ismerjék a legpontosabban. Meg persze tudniuk kell – a maguk helyén és viszonyai között – a többi pedagógiai intézeti könyvtárosoknak, munkatársaknak és használóknak is. Ezért próbálkoztam meg azzal, hogy globálisabban, a létező és várható társadalmi-kulturális háttér felől, elvi megfontolások számba vételével, töprengve és fogódzókat keresve érzékeltessék, miféle világban kell értelmet keresni, értéket közvetíteni egy ilyen intézménynek, mint az Önöké például. Ha egyetlen gondolatot, mondatot magával visz az elhangzottakból bárki, hogy hasznosítsa majd, már nem szóltam fölöslegesen. Ha minden mondatomat, gondolatomat vitatják, az még inkább a javukra válhat. Hiszen akkor nyilván erősen elgondolkodtak a tennivalóikon, feladatukon, a jövő esélyeiken.

Legvégül sok sikert, még több erőt és jó egészséget kívánok mindnyájuknak ezekhez az esélyekhez, intézetük küldetésének kiteljesülő megéléséhez. Mert higgyék el, ezekre nagy szükségük lesz, ha azt a tömérdek munkát el akarják végezni, amit várnak Önöktől a használói, abból a kevéske rávalóból, amijük feltehetően lesz majd mindehhez. Ámbár... hogy is mondja az angol? Ne jósolj, ha nem vagy kénytelen vele?

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Balogh Mihály

Jegyzetek

1. Vasárnapi Újság, I. évf. 41. sz., 1854.
2. Wlassics működésére lásd pl. Wlassics Gyula. In: Mann Miklós: Oktatáspolitikai koncepciók a dualizmus korából. Bp., Tankönyvkiadó, 1987. pp. 105 – 143.
3. A rövid írások a Könyv és Nevelés (KÉN) 2001. és 2002. évfolyamának egyes számaiban jelentek meg. Az előadásban idézettek kivül teret kapott többek között Ágh István, Biró Zoltán, Horváth Tibor, Nádasi András és mások véleménye is.
4. Nagy Attila: Útlágazásban? (Töprengés az olvasás jövőjéről.) In: KÉN, 2001/4. sz., pp. 8-11.
5. Az olvasás jövőjéről... megkérdeztük: Hász Erzsébet tanárt, Korzenszky Richárd OSB bencés perjelt, Vajda Kornél könyvtárost. In: KÉN 2001/1., pp. 7-11.
6. Füzfa Balázs: A másik irodalom II. In: KÉN 2003/2., pp. 7-11.
7. Arany János összes balladái. Bolond Istók. Bp., MKKE, 1932. p. 162.
8. Horváth Tibor – Papp István szerk.: Könyvtárosok kézikönyve. Bp., Osiris, 1999 – 2003., 1-5. k.
9. Uo., 1. k., p. 9.
10. Poprády Géza: A könyvtári trendek. In: Könyvtárosok kézikönyve, 5. k., p. 18-22.
11. Uo., 5. k., p. 23-27.
12. Uo., 5. k., p. 32.
13. Varga Katalin: A szakkönyvtár. Uo., 3. k., p. 107-109.
14. Uo., 3. k., p. 124-127.
15. 1997. évi CXL. sz. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
16. Az amerikai eredetű elnevezés meghonosítására az 1970-es évek végén, majd a körülötte zajló vitákra bőven tartalmaz adalékot a honi iskolai könyvtári szakirodalom. A fogalom legátfogóbb kifejtésére lásd Celler Zsuzsa: A tanulási forrásközpontok. In: Tanulmányok a neveléstudományok köréből 1979 – 1984. Bp., Akad. K., 1985., pp. 210 - 232.
17. Az OM felelősségi körébe tartozó könyvtárakról szóló összegzés azt a kéziratban lévő összeállítást követte, amelyet Celler Zsuzsanna és Csík Tibor, az OPKM két munkatársa készített a Stratégiai Bizottság számára 2002. márciusában: A pedagógiai könyvtári alrendszer. Kézirat, 2002., 14 p.
18. Balogh Mihály: Az intézmény jövője: a Magyar Pedagógusok Háza. In: Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum évkönyve. Bp., OPKM, 2003., pp. 24-28.
19. A témáról lásd még Varga Csaba: A tudástársadalom eszménye. In: eVILÁG, 2002/9., p. 10-16.
20. Magyar Bálint oktatási miniszter számos nyilatkozata, ill. a tárca több kezdeményezése tartalmazza az e-tanulás, ill. a digitális tananyagok problémakörét.
21. Lásd a 17. sz. jegyzet, Celler Zsuzsanna és Csík Tibor összegzése a pedagógiai szakkönyvtárakról.

A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK JOGI ÉS GAZDASÁGI HÁTTERE*

A magyar állam - a társadalom számos szervezetéhez hasonlóan - gazdálkodó egységet képez, és gazdálkodásának a jellemzőit, mechanizmusát államháztartásnak nevezik. Jellemzője, hogy az állami költségvetés bevételi oldalán begyűjti a pénzt, míg kiadási oldalán szétosztja. A bevételi oldal fő forrásai az adók. A közterhek elsősorban az adók (személyi jövedelemadó, általános forgalmi adó, jövedéki adó), de vannak más, közteherként megjelenő bevételi források is (vámok, illetékek, társadalombiztosítási jellegű közterhek, egyéb járulékok, az EU-ból juttatott források). A rendszeres bevételek mellett vannak eseti bevételek, mint pl. a privatizációs bevételek, koncessziók értékesítéséből származó bevételek stb.

A bevételek alkotják a kiadási oldal forrását. A kiadási oldal az az összeg, amelyet szétosztanak az éves költségvetési törvényben. A bevételi oldal főösszege nem mindig fedezi a kiadási oldal költségeit, az így keletkező különbséget (hiányt) egyéb forrásból (pl. hitelfelvétellel) kell előteremteni.

Az államháztartás rendjét törvény szabályozza. Ez az 1992. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban Áht.). Ennek értelmében: „Az államháztartás a központi kormányzat, az elkülönített állami pénzalapok, a helyi önkormányzatok és a társadalombiztosítás állami feladatot ellátó és finanszírozó gazdálkodásának rendszere.”

A központi kormányzat alatt a törvény a Kormányt és a minisztériumokat érti, ill. az ő fejezetükben elosztott pénzeszközöket.

A másik jelentős alrendszer a helyi önkormányzatok szférája. A megyei és települési önkormányzatok is költségvetés alapján működnek, helyi feladatokat látnak el, ennek forrása szintén a bevételi oldalon jelenik meg. A helyi önkormányzat bevételei, pl. a helyi adók, a központi költségvetéstől juttatott források, az önkormányzati intézmények, gazdasági társaságok bevételei, vagyonértékesítésből származó bevételek, stb.

A társadalombiztosítás lényegében a nyugellátásról és az egészségbiztosításról gondoskodik fedezeti oldalon, alapvetően az ilyen jogcímen befizetett/beszedett közterhek elkülönítéséről van szó. Az elkülönített állami pénzalapok speciális feladatok finanszírozását látják el.

Az államháztartás gazdálkodását éves költségvetés alapján kell megtervezni, és ez a terv naptári évre szól.

Lényegében tehát elmondhatjuk, hogy az Államháztartás az állam gazdasági működtetésének bevételek beszedéséből és újraelosztásából származó rendszere. Kérdés, miért van szükség erre az újraelosztásra? Ha szemügyre vesszük az állami pénzből működő különféle szolgáltatásokat, azt kell látnunk, hogy azok általában olyan jellegűek, amelyek piaci alapon nem szervezhetők meg. Nézzünk néhány kiragadott példát: honvédelem, egészségügy, közvilágítás, közoktatás, közkönyvtárak.

Az önkényesen kiemelt néhány szolgáltatás közös jellemzője, hogy piaci alapon nem, vagy nehézkesen szervezhetők meg. A honvédelemre például közfelfogás szerint

---

* Elhangzott az „*Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében*” címmel 2005. március 7-én Keszthelyen, március 21-én Nagykanizsán, április 4-én Zalaegerszegen megrendezett Zala Megyei Szakmai Napok rendezvénysorozat alkalmával.

szükség van, de a magánszféra, az utca embere nem fizetne érte. Nem lehet másként megszervezni, mint állami pénzből.

Az egészségügy (egészségbiztosítás) kérdése már bonyolultabb az előzőnél. Itt társadalmi értékválasztásról van szó, hiszen vannak államok, amelyeknek az olcsón működő állam az elsődleges, nem működtetnek ingyenes és általános egészségügyi ellátást, erről a betegnek kell gondoskodnia betegbiztosítás, vagy kezelésének közvetlen finanszírozása formájában. Az ilyen esetekben a társadalom biztonságérzete a kérdés, ebben hasonlít a honvédelemre, ugyanakkor az egészségügyi ellátás privát módon is megszervezhető, míg az előbbi nem.

A közvilágítás sem működtethető egyéni döntések alapján, ugyanakkor baleset- és bűnmegelőzési, közbiztonsági szempontból hallatlan jelentősége van.

A közoktatás sem szervezhető meg piaci módon, bár ahogy magánkórházak lehetnek, így magániskolák is vannak, ezek igénybevétele azonban nem nyitott a társadalom tömegei számára.

Hasonló a helyzet a közkönyvtárakkal, amelyek léte fontos, a társadalom művelti rétegei előtt elismert, ugyanakkor senki nem fizetne olyan mértékű beiratkozási díjakat, amelyek a fenntartás, működtetés költségeit fedeznék.

Tehát a fentiekből kitűnik, hogy vannak olyan társadalmi szükségletek, amelyek piaci alapon nem, vagy csak nagyon nehézkesen lennének megszervezhetőek, ugyanakkor a társadalom igényli ezen feladatok ellátását, így finanszírozásukat úgy oldja meg, hogy a beszédett közterhek során a kincstárban felhalmozódott javakból fordít rájuk. Ezt újraelosztásnak, műszóval redisztribúciónak nevezzük.

Kérdés, hogy a társadalom miként hozza meg ezeket a döntéseket, és mi ezeknek a megjelenési formája? Nos, az Országgyűlés dönt ezekről, mégpedig törvényben, ill. a helyi önkormányzatok a helyi szolgáltatások egy részéről. Úgy nevezik ezeket, hogy állami, vagy önkormányzati feladatok. Jellemzőjük, hogy jogszabály mondja ki, (a közoktatásról egyenesen az Alkotmány), hogy kötelező biztosítani. A hozzájuk rendelt pénzeszközökről pedig az Országgyűlés dönt, évente, a költségvetési törvényben, ill. a helyi önkormányzatok a költségvetési rendeleteikben.

A kulturális jelenségek sajátossága, hogy nagyon sokrétűen, változatos formákban jelennek meg a társadalmi életben. Finanszírozásuk szempontjából a következő módokon tipizálhatjuk ezeket:

I.

- a) részesülnek állami támogatásban,
- b) nem részesülnek állami támogatásban

Megjegyzem, hogy ez a felosztás a legalapvetőbb: vannak, akiknek működését támogatja az állam, vannak, akikét nem. E kategórián belül lehet átmozgás, egy korábban támogatott kulturális jelenség lekerülhet a fizetési listáról, míg egy nem támogatott felkerülhet, pl. egy pályázati nyereménnyel. A mostani költségvetési megszorításokkal járó időszakra a lekerülés lehet a jellemzőbb.

II.

- a) működési kiadásai túlnyomó részét állami támogatásból fedezik,
- b) működési kiadásait az állami támogatás csak kiegészíti

A csoportosítás lényegében arra utal, hogy egy tevékenység, egy szintér működése állami, önkormányzati fenntartású, azaz állami pénzből finanszírozott, avagy részben közjavakból táplált. Ez utóbbi is lehet rendszeres (pl. valamiféle állandó hozzájárulás), vagy eseti, mint pl. az NKA pályázata.

III.

- a) állami támogatásuk jogszabályi előíráson alapul (kötelező állami feladat)
- b) állami (valójában inkább önkormányzati) támogatásuk helyi döntés következménye (önként vállalt feladat).

Mondandóm szempontjából a felosztás igazán érdekes. Vannak ugyanis olyan tevékenységek, amelyekre jogszabály mondja ki, hogy támogatni kell. Ezeket úgy nevezik a jogi szakzsargonban, hogy kötelező állami vagy önkormányzati feladat. Lényegében áttételes a dolog, mivel a feladat ellátásának állami vagy önkormányzati biztosítása az, ami kötelező, ám ez, mint belátható, nem megy pénzügyi alapok nélkül, tehát az ilyen jogszabályi előírás azt jelenti, hogy az adott kulturális tevékenységet az államnak, vagy a megyei, illetőleg települési önkormányzatnak el kell látnia, pénzügyi terheit is vállalva.

Az állami feladatként ellátott tevékenység irányítása általában minisztériumi szintű, és a költségvetési források a központi költségvetésben, általában a felügyeletet ellátó minisztérium költségvetési fejezetében kerültek kialakításra. Az önkormányzati feladatként előírt tevékenységek az adott helyi önkormányzatok irányítása, felügyelete alatt állnak, és működtetésüket az önkormányzati költségvetés terhére az önkormányzatoknak kell biztosítaniuk, amelyhez különböző csatornákon keresztül fedezetet (ha nem is teljes fedezetet) nyújt az állam.

Az önkormányzatok hatáskörében megjelennek úgynevezett önként vállalt feladatok is. Ezeket nem jogszabály írja elő, hanem az adott önkormányzat egyedi döntése alapján látják el. Így pl. amíg a közoktatás megszervezése, könyvtár fenntartása, stb. kötelező önkormányzati feladat, addig az állam nem kötelezi az önkormányzatokat, pl. balett együttes fenntartására, mégis vannak olyan önkormányzatok, akik mintegy kultúrpolitikai döntésként vállalják ezt. Így pl. van Győri Balett, de nincs Soproni Balett, Mosonmagyaróvári Balett, ellenben van mindhárom helyen általános iskola, középiskola, nyilvános könyvtár. Az önként vállalt feladat tehát saját döntés, ennek megfelelően saját kontóra, azaz saját pénzügyi kockázatra megy. Az megint érdekes kérdés, hogy hol van az a határ, amikor az önként vállalt feladatok sokasága, ennél fogva pénzügyi terhei a kötelező feladatok ellátásának színvonalát is befolyásolják, azaz netán csökkentik?

Szintén érdekes kérdés, hogy a fenntartók a megszorítások esetén milyen szemmel néznek a kötelező (adott esetben tehát nyűg jellegű), illetve az önként vállalt (ennek megfelelően szívüknek esetleg kedvesebb) feladatok elé. A költségvetési prés kinél, milyen mértékű megszorításokat eredményez.

A továbbiakban a vizsgálódásom elsődleges tárgyát képező 1997. évi CXL. törvény tekintetében szeretném megnézni, hogyan alakul a kötelező feladatellátás előírása a könyvtári szolgáltatások esetében.

A törvény 53. § (2) bekezdése kimondja: A nyilvános könyvtári ellátás rendszerének működtetése az állam és a helyi önkormányzatok feladata. Ezt később tovább konkretizálja. A 61. § (1) bekezdése szerint a nemzeti könyvtár az Országos

Széchenyi Könyvtár. A fenntartói jogokat és kötelezettségeket a miniszter gyakorolja. Érdekes, hogy a törvény a nemzeti könyvtárral kapcsolatban nem mondja ki, hogy fenntartása állami feladat, de a miniszteri feladatkör nevesítéséből ez egyértelműen kiderül. Hasonlóan kevésbé pontos az országos szakkönyvtárak állami feladatként való nevesítése a törvényben. A 63. § (1) szerint a tudományos és szakkönyvtári ellátás az Országos Széchenyi Könyvtár, a Debreceni Egyetem. Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, az országos szakkönyvtárak (3. számú melléklet), az állami egyetemek könyvtárai, valamint a nyilvános könyvtári ellátást vállaló egyéb szak- és felsőoktatási könyvtárak feladata. Országos szakkönyvtárak az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, az Országos Egészségügyi Információs Központ és Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ, az Országgyűlési Könyvtár, az Országos Idegennyelvű Könyvtár, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat, a Magyar Filmintézet Könyvtára, a Hadtörténeti Intézet Könyvtára.

Nyilvánvalóan bonyolultabb a kérdés, mint a múzeumoknál, mivel pl. az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár újabban BME OMIKK néven felsőoktatási könyvtár is, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, önkormányzati könyvtár és ekként kötelező a fenntartása, az Országgyűlési Könyvtár helyzetét az Országgyűlés Házasbálya rendezi, stb.

Sokkal világosabb és egyértelműbb a megfogalmazás a közkönyvtári területen: a 64. § (1) szerint a települési és a megyei könyvtári ellátás biztosítása a helyi önkormányzatok kötelező feladata. (2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a községi, városi, megyei jogú városi önkormányzat nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy önkormányzatok közötti társulásban nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy nyilvános könyvtár szolgáltatásának megrendelésével teljesítheti.

A települési könyvtárak ilyen irányú kötelezettségét azonban más törvény is előírja. Ez pedig az 1991. évi XX. törvény, az úgynevezett hatásköri törvény. Ennek 108. § (1) bekezdése kimondja: a helyi önkormányzat a felnőtt lakosságnak, az ifjúságnak és a nemzetiségeknek általános nyilvános könyvtári szolgáltatást köteles biztosítani.

A két rendelkezésből egyértelműen kitűnik, hogy a nyilvános könyvtári szolgáltatás kötelező önkormányzati feladat, amely megoldható nyilvános könyvtár fenntartásával, önkormányzatok közötti társulásban nyilvános könyvtárak fenntartásával, könyvtári szolgáltatások megrendelésével.

A megyei könyvtárakat és a városi könyvtárakat nyilvános könyvtárak fenntartására kötelezi a törvény, míg a településeknek elégséges ilyen jellegű szolgáltatást megrendelnie valamely nyilvános könyvtártól. A törvény 70. §-a foglalkozik a könyvtárak finanszírozásával. Annak három forrását tünteti fel:

- a nemzeti könyvtár és az országos szakkönyvtárak esetében a központi költségvetés megfelelő fejezeteit,
- az önkormányzatok esetében a központi normatívát,
- a nyilvános könyvtárak esetében az érdekeltségnövelő támogatást

Az 1997. évi CXL. törvény 92. § (2) bekezdése alapozza meg pénzügyileg a központi költségvetés és a helyi önkormányzatok pénzügyi kapcsolatát, vagyis azt a kapcsolatot, amelynek eredményeként az állam (központi költségvetés) pénzügyi forrást juttat az önkormányzatoknak, a törvényben előírt kötelező önkormányzati feladatok forrásaként. A helyi önkormányzatok a közművelődéssel, a könyvtári ellátással, a

kulturális javak védelmével, a múzeumi és levéltári tevékenységgel kapcsolatos feladataik ellátásához a költségvetési törvény szerint közművelődési és közgyűjteményi normatív költségvetési hozzájárulásban részesülnek, amelynek jogcímeit és összegét az éves költségvetési törvény határozza meg.

Központi támogatás az alábbiak szerint elkülönítve szerepel a költségvetési törvény szerint: a *Belügyminisztérium* költségvetési fejezetén belül a *Helyi önkormányzatok támogatásai, hozzájárulásai cím, normatív hozzájárulások* alcímén:

- a) a települési önkormányzatok a közművelődési és közgyűjteményi feladatokhoz összesen a normatív hozzájárulás összegének kétharmadát kapják, melyet állandó népességszámuk alapján kell felosztani;

Települési fejkvóta:

2003	1114 Ft/lakos
2004	1156 Ft/lakos
2005	1227 Ft/lakos

A települések fejkvótája a következő változásokat mutatja: +3,7%, 6%.

- b) a megyei (fővárosi) önkormányzatok a közművelődési és közgyűjteményi feladatokhoz összesen a normatív hozzájárulás összegének egyharmadát kapják. A támogatás 33%-át egyenlő arányban, 67%-át pedig állandó népességszám alapján kell elosztani.

Megyei/fővárosi normatíva:

2003	94,4 M + 373 Ft/lakos
2004	98,6 M + 385 Ft/lakos
2005	103,9 M + 409 Ft/lakos

A megyei normatívák utolsó három éves adataiból azt olvashatjuk ki, hogy a megyénkénti fix összeg 2003-ról 2004-re 4,4 %-kal, 2004-ről 2005-re 5,3 %-kal növekedett. A fejkvóta százalékos aránya az előző évhez viszonyítva a következő módon alakult: + 3,2 %, + 6,2%.

További forrás, hogy a *Belügyminisztérium* költségvetési fejezetén belül a *Helyi önkormányzatok támogatásai, hozzájárulásai* címen, *Központosított előirányzatok* alcímén elkülönített *Érdekeltségnövelő támogatást* kell biztosítani az önkormányzati könyvtárak állománygyarapításához, a közművelődési infrastruktúra fejlesztéséhez, melynek mértékét az éves költségvetési törvény határozza meg.

Érdekeltségnövelő támogatás

2003	630 M Ft
2004	630 M Ft
2005	755 M Ft

Az érdekeltségnövelő támogatás tekintetében az előirányzat a következőként alakult: 0%, 19,8 %. Ez a támogatási forma tehát bizonyos stagnálás után megugrott, és

átlagosan az inflációt is elkerülve növekedett. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy itt egy nemzetgazdasági léptékben szerényebb összegről van szó.

A kétféle támogatási rendszer lényeges különbsége, hogy a normatív támogatás lényegében a közigazgatási egység típusától és a lakosság számától függ, míg az érdekeltségnövelő támogatást az adott önkormányzatok hozzájárulásának mértékében osztják le, ahogyan a neve is mutatja: ösztönző célzattal. Aki többet költ könyvtárra vagy közművelődésre, nagyobb szeletet kap ebből a tortából.

A Nemzeti Kulturális Alapprogram az 1993. évi XXIII. törvény alapján működik, amely 1993. április 1-jén lépett hatályba; ezzel egyidejűleg a Kulturális Alap létesítéséről szóló 23/1967. (VIII. 8.) Kormányrendelet hatályát veszítette. Ez az államháztartási törvénnyel szemben új állami pénzforrást jelentett. A nemzeti és egyetemes értékek létrehozásának, megőrzésének, valamint hazai és határon túli terjesztésének támogatásával a nemzeti kulturális örökség minisztere a Nemzeti Kulturális Alapprogram keretei között látja el.

Az Alapprogram megvalósítását a központi költségvetés elkülönített fejezeti kezelésű előirányzata szolgálja, és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma felügyelete alá tartozó, önálló költségvetési szerv, a Nemzeti Kulturális Alapprogram Igazgatósága kezeli. Az NKA bevételi forrásait lényegében adó jellegű közterhekből teremti elő: a kiadók az általuk kiadott, illetve értékesített művek után, a termék jellegére tekintettel meghatározott mértékű járulékot kötelesek fizetni.

A könyvtárak gyarapításának kiegészítő forrása az érdekeltségnövelő támogatás. A helyi önkormányzatok könyvtári és közművelődési érdekeltségnövelő támogatásáról szóló 4/2004. (II. 20.) NKÖM rendelet hatálya kiterjed azokra a helyi önkormányzatokra, amelyek nyilvános könyvtárakat, közművelődési intézményeket és közösségi színtereket tartanak fenn, nyilvános könyvtári szolgáltatást rendelnek meg. A helyi önkormányzat köteles biztosítani, hogy a rendeletben előírt támogatásokat a megfelelő célokra használják fel.

A rendelkezésre álló összeg elsősorban a települési és megyei könyvtárak állománygyarapítási kereteinek fejlesztésére használható fel, legfeljebb 30 százaléka azonban a könyvtárak technikai, műszaki eszközeinek, berendezési tárgyainak gyarapítására is felhasználható.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény több lehetőséget biztosít az önkormányzatok számára, hogy közfeladataikat célszerűbben, gazdaságosabban, összefogással valósítsák meg. „41. § (1) A települési önkormányzatok képviselő-testületei feladataik hatékonyabb, célszerűbb megoldására szabadon társulhatnak. A központi költségvetés pénzügyi kedvezményekkel ösztönözheti társulás létesítését és működését. (2) A társulás nem sértheti az abban résztvevők önkormányzati jogait.”

Az önkormányzati törvény szerinti társulási formák közül könyvtári szempontból az intézményi társulás a legérdekesebb: „43. § (1) Az érdekelt képviselő-testületek megállapodhatnak két vagy több községet, illetőleg várost és községet ellátó egy vagy több intézmény közös alapításában, fenntartásában és fejlesztésében. Eltérő megállapodás hiányában a közös intézmények fenntartásához az érdekelt képviselő-testületek a településük lakosságszámának arányában járulnak hozzá.”

A megállapodásban meg kell határozni: *a)* a közös intézmény tevékenységi és ellátási körét, *b)* az egyes képviselő-testületek pénzügyi hozzájárulásának arányát, *c)* az intézmény fenntartásával kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket, valamint azok gyakorlásának a módját, *d)* a megállapodás felmondásának a feltételeit.

Az önkormányzati törvény adta lehetőségeket tovább bővíti az 1997. évi CXXXV. törvény, amely a következő társulási formákat ismeri: megbízási társulás, intézményfenntartó társulás, társulási tanács, jogi személyiségű társulás.

Új minőség az önkormányzati társulások sorában: a többcélú kistérségi társulások megjelenése. Szabályait a 2004. évi CVII. törvény tartalmazza. Felsorolja a kistérségeket és az azokat alkotó településeket. A leginkább támogatott közös feladatellátás az oktatási, szociális, egészségügyi, területfejlesztési feladatok.

A kistérségi társulás egyes feladatainak normatív támogatását évente jogszabály határozza meg. Tárgy évre (2005) ez a könyvtárakat ún. mozgókönyvtári szolgáltatás támogatásával kínálja meg. A kérdés csak az, hogy az esetleg évente változó új prioritások között „meddig tart ki” a könyvtárügy, ill. lehet-e, érdemes-e, etikus-e rövid távú finanszírozási cél érdekében, hosszú távú kihatású döntéseket hozni.

Dr. Horváth Sándor Domonkos

**Horváth Sándor Domonkos előadást tart március 21-én
a nagykanizsai szakmai napon**

**Könyvtárosok gólyalábakon a nagykanizsai szakmai nap
után a Halis István Városi Könyvtár udvarán**

HELYISMERETI DIGITALIZÁLÁS A MURAVIDÉKEN A KUTATÓ SZEMÉVEL*

A szlovéniai könyvtárak az információs társadalom digitalizálási folyamatában

A nagykanizsai konferencián Zágorec-Csuka Judit előadását hallgatják

Ha a szlovéniai könyvtárakat az információs társadalom digitalizálási folyamatában összehasonlítjuk az európai könyvtárak digitalizálási folyamatával, megállapíthatjuk, hogy a szlovéniai könyvtárak digitalizálási folyamata 5–7 évvel le van maradva az európai könyvtárakétól. Ezt a lemaradást nagyobb *anyagi* támogatással és *szakmai* felkészültséggel lehetne legyőzni vagy enyhíteni. A digitalizálási folyamat körülményeinek megváltoztatásánál három tényezőt kellene figyelembe venni: az eddiginél még nagyobb mértékben kellene lehetővé tenni az információs és kommunikációs technológiákhoz való korlátlan hozzáférés lehetőségét, az állampolgárokat intenzívebben kellene oktatni az információs írásbeliségre és hatékonyabb információs politikát kellene végezniük a szakembereknek.

Szlovéniában az információs társadalom digitalizálási folyamatában a könyvtáraknak nagy szerepük van. A digitalizálást a szlovén könyvtárosok *interdiszciplináris* folyamatnak tekintik, amelyben részt vesznek az informatikusok, a könyvtárosok és az információs technológiát létrehozó és működtető intézmények is. A digitalizálás folyamatát kísérte és segítette az Információs Társadalom Minisztériuma is, sajnos a kormányváltást követően, az új szlovén kormány ezt a minisztériumot 2004-

---

* Elhangzott 2005. február 21-én a *Helyismereti kiadványok digitalizálása a határon túli magyarság szolgálatában* címmel Nagykanizsán a Halis István Városi Könyvtárban rendezett konferencián.

ben megszüntette. A digitalizálási folyamat hatékonysága attól is függ, hogy a jelenlegi szlovén kormány anyagilag mennyire támogatja a következő programokat: az információs írásbeliség oktatását, az információs technológiák fejlesztését, a digitális könyvtárak és adatbázisok kiépítését stb. A tervek szerint a digitalizálást az illetékes minisztériumok és a Könyvtári Tevékenységek Nemzeti Tanácsa, mint a szlovén kormány tanácsadó szerve irányítja.

A szlovén információs társadalom kiépítésében fontos kezdeményezésnek számított a központilag specializált *információs központok* felállítása, amelyek a Szlovén Tudományos és Művészeti Akadémia keretein belül működnek. A központilag specializált információs központok a tudományos kutatói tevékenység minőségét és eredményességét mérik és közvetítik, vagyis szelektív módon digitalizálják a Szlovéniában megjelenő különböző tudományterületek releváns szakirodalmát, kutatásjelentéseit és cikkeit. Egyben ezek a specializált információs központok az IZUM (Információtudományok Kutatóközpontja) és a COBISS integrált könyvtári rendszer felépítményei is.

A ljubljanaei egyetemek könyvtárai jelenleg felkészületlenek a digitalizálás integrált könyvtári rendszeren belüli megoldására, inkább saját könyvtáraik keretein belül digitalizálják az anyagukat. A szakmai vitákból kitűnik, hogy mégis gondolkodnak egy egységes digitális könyvtár (hasonló lenne, mint Magyarországon a Magyar Elektronikus Könyvtár) kiépítésén Ljubljánában, a fővárosban, amely főleg három reprezentatív könyvtár állományából építkezne. A Szlovén Digitális Könyvtárat a Ljubljanaei Egyetem (Univerza v Ljubljani), a Központi Műszaki Könyvtár (Centralna Tehniška Knjižnica) és a Nemzeti és Egyetemi Könyvtár (Narodna in Univerzitetna Knjižnica) közös projektjeként képzelik el.

A digitalizálás másik fontos alappillére az, hogy a könyvtáros szakma és a Szlovén Könyvtárosok Egyesülete (Zveza bibliotekarskih društev Slovenije), milyen irányelveket határoz meg ezen a téren. Természetesen a könyvtári rendszer adminisztratív szervezésén is múlik, hogy milyen irányba fejlődik a digitalizálás. Mindezt az is nehezíti, hogy a szlovén könyvtári rendszernek, mint más könyvtári rendszereknek is, megvan a saját problematikája, pl.: az új könyvtári törvény (2001) hiányosságai, a Nemzeti és Egyetemi Könyvtár krónikus káderhiánya (csak kb. 100 könyvtáros dolgozik a Nemzeti Könyvtárban), a könyvtári rendszer könyvtár típusok szerinti egyenlőtlen fejlődése, valamint a szlovén könyvtárügy megosztása két minisztérium között (az Oktatási, Tudományos és Sportminisztérium, és a Kulturális Minisztérium). Alapkérdésként vetődik fel az is, hogy Szlovéniában mi a könyvtárosok státusa? A szakmaiság emelése sok mindentől függ: a jobb szervezéstől, a felhasználókkal létrejövő viszonyok minőségétől, a könyvtárosok önértékelésétől és nem utolsósorban a könyvtárvezetők stratégiájától is.

Véleményem szerint, a könyvtárak és a könyvtárosok szerepe Szlovéniában az információs társadalom digitalizálási folyamatában jelenleg azon múlik vagy bukik, hogy a jól bevált mechanizmusok, a nemzetközi protokollok, a könyvtári szakma szubjektív és objektív tényezői, vagyis a könyvtárosok és a meglévő intézmények hogyan tudják harmonikusan *összehangolni* ezt a folyamatot. A könyvtárosok véleménye szerint erre a feladatra a szakma felkészült, csak a digitális rendszer kreálása nem elég hatékony az európai könyvtárügyben zajló digitalizálási folyamatokhoz képest.

A magyar helyismereti kiadványok digitalizálása a muravidéki nemzetiségi könyvtárakban

Szlovéniában a Muravidéken 1945 és 2004 között összesen 71 magyar könyv jelent meg Lendván és Murszombatban. Műfaji felosztásban ennek a könyvtermésnek a 2/3-a szépirodalom, 1/3-a pedig történelmi, helytörténeti, nyelvészeti, néprajzi tematikájú mű, de akadnak köztük akár művészettörténeti, könyvtártörténeti vagy sajtótörténeti kiadványok is. A helyismereti kiadványok szerzői Varga Sándor, Szúnyogh Sándor, Göncz László, Pivar Ella, Poszonec Mária, Göntér János, Vida János, Kericsmár Rózsa és Kovács Attila. Valójában ennek a közel húsz magyar helyismereti, helytörténeti könyvnek a digitalizálása nem volna nagy feladat, akár a lendvai, akár a murszombati könyvtárnak, de valójában a nemzetiségi könyvtárakban a magyar könyvek vagy időszaki kiadványok teljes szövegű digitalizálása még igazán nem indult be tervszerűen.

A maribori IZUM (Információtudományok Kutatóközpontja) az információs infrastruktúrát szolgáltató intézmény keretein belül működő COBISS, együttműködésen alapuló online bibliográfiai- és könyvtári szolgáltatás rendszerében, amelyhez 254 különböző típusú szlovén könyvtár csatlakozott, csak digitális bibliográfiai tételeket gyűjtenek egy közös adatbázisba, és azt szolgáltatják. A COBISS adatbázisaiban található a nemzetiségi könyvtárak *magyar könyveinek és magyar folyóiratainak és cikkeinek* a bibliográfiai leírásai is, amelyeket a lendvai és a murszombati könyvtárak dolgoznak fel. Internet-hozzáféréssel bárki keresheti ezeket a bibliográfiai adatokat, s Magyarországról is el lehet érni a COBISS központi online katalógusát, amelyet 1991-től építenek Mariborban. A probléma viszont az, hogy a magyar helyismereti könyvek és tudományos cikkek *teljes szövegű* digitalizálása nincsen folyamatban, s ennek érdekében a lendva-vidéki könyvtárak nem fogtak össze, nem alakult meg egy közös munkacsoport, amely kidolgozná azt a programot, amely az írott kulturális örökséget őrző közgyűjteményekbe került helytörténeti anyagot digitalizált formában felvinné az internetre. A helytörténeti könyvek mellett, én sokkal fontosabbnak tartanám azt a több száz helytörténeti vagy honismereti cikket, tanulmányt, amelyek a Népújságban (1958-tól), a Naptárban (1960-tól), a Lendvai Füzetekben (1973), a Muratájban (1988-tól) illetve Lendva Község, Dobronak, Hodos önkormányzati (kétnyelvű) lapjaiban (1990) jelentek meg.

Miért volna szükséges a helytörténeti cikkek digitalizálása? Elsősorban a nemzetiségi könyvtárak állományvédelmének eszközeként, mint helyettesítő (digitális) másolat, melynek hozzáférhetővé tétele az eredetit megkímélheti a használatból, másodsorban pedig nagy a helyismereti dokumentumok hírértéke, a nemzetiségi területről és az internet által bárhova közvetíthetők, s kutatható dokumentumoknak számítanak, tehát minél szélesebb körben kellene lehetővé tenni a felhasználásukat. Azt hiszem, hogy ezt a feladatot elsősorban a Lendvai Könyvtárnak kellene felvállalnia, mivel kétnyelvű könyvtárként működik, s ehhez nemzetiségi költségvetésből, illetve magyarországi pályázati pénzekből is meríthetne anyagiakat. Azoknak a nemzetiségi könyvtáraknak, amelyek két forrásból is tudnak digitalizálni: általános (nemzetiségi) költségvetésből vagy pályázati céltámogatásokból, valószínű lesz a jövőjük. Az is kérdés, hogy a helyismereti kiadványokat kik digitalizálnák? Természetesen a szakképzett könyvtárosok a gépek segítségével. Erre a munkára fel lehet készülni akár magyarországi továbbképzéseken is (hiszen 1990-től már megjelentek az első magyar nyelvű digitalizált művek Magyarországon) és a gépi feltételeket is meg kell teremteni.

Ahhoz, hogy a nemzetiségi könyvtárakban megfelelő módon tudjanak a digitalizálás szerzői-jogi kötelezettségeinek eleget tenni, ismerniük kell a szerzői jogokat és a mögötte álló szlovén jogszabályokat is.

Az alapidigitalizálásra szakértők (hungarológusok vagyis nemzetiségi) könyvtárosok választanak ki a magyar helytörténeti műveket, tanulmányokat, meghatározott kiadásokat, mivel ők ismerik az anyagot. Mikor valósulhat meg a nyilvánosság? Akkor, ha a műszaki lehetőségek határain belül a rendszerhez bárki csatlakozhat, szolgáltatását bárki igénybe veheti. Annak ellenére, hogy a közművelődési könyvtáraknak Szlovéniában (60 db) zömében van honlapjuk, közülük még egyetlenegy sem minősíthető digitális könyvtárnak. Hogy miért? A könyvtárak zöme Szlovéniában általában arra használja az internetet, hogy bemutassa a saját tevékenységét és szolgáltatásait, de digitális anyagot nem adnak a hálózatnak. Mivel a kisebbségi vagy nemzetiségi könyvtárak esetében fontos tényező a kulturális transzformáció és a különböző kultúrák iránti nyitottság, éppen ezért kezdhették építeni a lendvai és a muraszombati könyvtárak a saját honismereti adatbázisukat, hiszen mindkét könyvtár gyűjti a honismereti anyagot, a különbség csak az, hogy a muraszombati regionális könyvtár nincsen nemzetiségileg vegyesen lakott területen, a lendvai pedig kétnyelvű státussal is rendelkezik, esetleg a digitalizálási folyamatban össze is hangolhatnák a feladataikat, akár közösen a teljes honismereti anyag digitalizálására tehetnének szert. Ez lehetne egyben egy nyitás Magyarország felé is, hiszen az intézményes kapcsolataik már évtizedes múltra vezethetők vissza, de tevékenységüket, nemzetiségi programjaikat is össze kell hangolniuk a valós kihívásokkal, ez esetben az internet nyújtotta digitalizálási lehetőségekkel. S ezáltal is népszerűbbé tehetnék szolgáltatásaikat.

A multikulturális (szlovén–magyar) kapcsolatok sikeressége nemcsak a gazdasági fejlődéstől függ, sem a formális és szakmai követelmények elégtételétől, hanem nagymértékben attól is, hogy a szűkebb és a tágabb közösség hogyan méltányolja és értékeli a magyar nemzetiség könyvtárügyét Lendván és a kétnyelvű területen, a könyvtárosok küldetését és munkájuk lényegét. A szlovéniai magyar nemzetiség léthelyzetén belül, a honismeret digitalizált információs anyagának egyre jobban nyilvánossá válása lehetővé tenné, hogy hatékonyabban őrizhetnénk meg kultúránkat, identitásunkat és ezzel is lassíthatnánk az asszimilációs folyamatot. Mindez akkor is érvényes és elvárható, ha a kezdeti nehézségek, a munka összehangolásából fakadó problémák vállalása és megoldása esetleg nehezíti a digitalizálási folyamatot, de az internet adta lehetőségeket ki kellene használniuk. A könyvtárosok életségképpen nem tudnám elképzelni a nemzetiségi területen, az információs társadalom, a tudás társadalma kreálta lehetőségek értékelése és építése nélkül.

Összegezeként elmondhatom, hogy a szövegek digitalizálása Szlovéniában, valamint a nemzetiségi területen még helyi jelenség. Nyilván érlelődik a helyzet az összefogásra és az egységes koncepcióra. A magyar helyismereti kiadványok digitalizálása a nemzetiségi könyvtárakban Lendván és Muraszombatban nem megoldhatatlan. A helyi gyűjtemények őriznek kéziratot és egyéb anyagot is pl. fotóanyagot stb. Ezeknek a dokumentumoknak a digitalizálása fontos megőrzésük és egyedi mivoltuk miatt. Szlovéniában már létezik egy akadémia rendszer, amely inkább információt oszt szét vagy terjeszt, s erre épülne rá egy egységes könyvtári rendszer, amely viszont információt gyűjtene és digitalizálná. A begyűjtött anyagot, digitalizált formában is szolgáltatná. Ebből a folyamatból nem szabadna kimaradniuk a nemzetiségi könyvtáraknak sem.

Zágorec-Csuka Judit

LÁTOGATÁS EGY AMERIKAI KÖNYVTÁRBAN

2004 nyarán egy hónapot tölthettem az Amerikai Egyesült Államokban. Néhány napos kiránduláson San Franciscóban is jártam. A város nevezetességeit (Golden Gate híd, a kikötő a főkával, Alcatraz, a kínai városrész, a híres kábel vasút, a Lombart Street meredek utcája, a diákváros Berkeley, a Városháza, az Operaház, hogy csak néhányat említsek) rokoni segítséggel próbáltam megnézni, s néhány órát a San Franciscó-i Public Library új központi épületében is eltölthettem. Az alábbiakban megpróbálom bemutatni ezt a csodálatos épületet és gyűjteményét, néhány képpel, egy-két adattal, amit sikerült feljegyezniem.

Major Árpád a San Franciscó-i Public Library előtt

Az épület a település egyik központi részén, a Városházzal, Operával együtt, a város közigazgatási központjában található (100 Larkin Street San Francisco, CA 94102). A könyvtár építtetése 135.000.000 \$-ba került, melyből 22.000.000 \$-t különböző alapítványok, cégek, magánszemélyek adományaiból gyűjtöttek, 113.000.000 \$-t pedig városi kötvény kibocsátásából biztosítottak. A sikeres együttműködés eredményeképpen egy olyan modellt hoztak létre, amelyet a világ sok részén tanulmányoztak és alkalmaztak (különböző szervezetek, irodák, áruházak betelepítése stb.). A könyvtár gyönyörű, praktikus és ideális hely a kapcsolódásra, de tanulásra, kutatások számára is, műszaki-technikai szempontokból teljesen megfelel a mai korszerű követelményeknek. Értékes gyűjteményében több, mint 2.300.000 darab dokumentum érhető el, könyvek, videók, periodikák, zenei kazetták, CD-k, hírlevelek, kották. Tavaly közel 6.000.000 látogatója volt a könyvtárnak, kb. 5.000.000. darabos kölcsönzéssel.

Az épületbe belépve egy óriási, kör alakú hallba érkezünk. Impozáns látványt nyújt az ezt hat szinten körülfogó galériásor. Mindezt egy hatalmas üvegkupola zárja. Az első emeleten található az információs pult, az olvasókártya ügyintézés, a kölcsönző pult a visszahozott könyvekkel, a könyvtárközi kölcsönzés, az audiovizuális-, és a halláskárosultak részlege, valamint a „böngésző” gyűjtemény. (A támogatók kérésére a könyvtár első emeletén egy böngészőt különítettek el, népszerű írók műveit,

bestsellereket, CD-ket, és audiovizuális eszközöket.) A központi könyvtár más részein, speciálisan elkülönített egyéb gyűjtemények, minden szinten pihenők, telefonok vannak. A harmadik, negyedik és ötödik emeleten nagyon sok fénymásoló és tanulószobák találhatók.

Liften felmentünk a 6. emeletre, ahol a tetőgaléria, a tetőterasz (kert) valamint tudományos termék, a képzőművészetek központja, speciális gyűjtemények találhatók. Itt működik a San Franciscó-i történelmi Center, a városi fotógyűjtemény és a Friends & Foundation Fejlesztési Iroda.

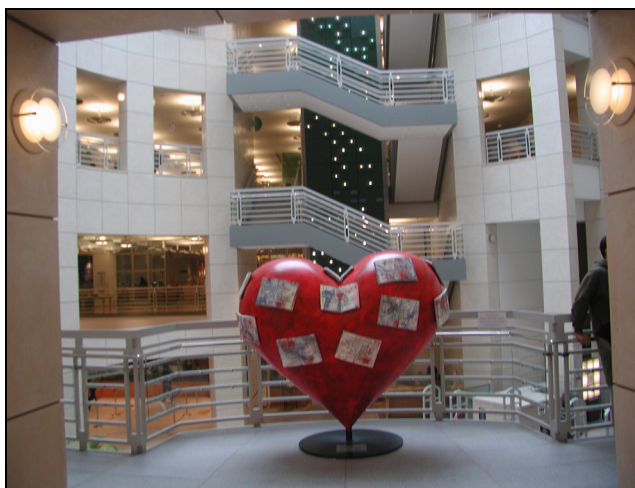
A továbbiakban gyalog mentünk le, s tekintettük meg a különböző gyűjteményeket. Az ötödik emelet jelentős részét a terjedelmes olvasóterem foglalja el, amelyben, magazinok, újságok, periodikák, telefonkönyvek (minden állam valamennyi vezetékes száma megtalálható), rengeteg fénymásoló-, számítógép és tanulószoba található. (Én is felhasználtam az alkalmat, hogy néhány levelet írjak.) További részén pedig a Környezetvédelmi Gyűjtemény, a Kormány Információs Központja, valamint a Szabadalom és Védjegy Központ helyiségei helyezkednek el.

A következő szinten az Üzleti és technológiai centrum a tudományos étellel, a Zenei központ, az Osher Alapítvány Művészetek-, zenei gyűjteményével, az Álláskereső központ és a Kis üzleti központ található.

A harmadik emeleten az Afrikai amerikai-, a Fülöp-szigetek-i, a Kínai-, az Általános gyűjtemények humán központjában, valamint a Nemzetközi irodalom (köztük felfedeztük több magyar szerző: Petőfi Sándor, Molnár Ferenc, Nagy László, Csokonai Vitéz Mihály stb. műveit is.) gyűjteményében lehet bújárkodni.

A második emeleten van a Vakok és írástudatlanok könyvtára, valamint a Gyermekkönyvtár. Az állomány legnagyobbika a Gyermekek birodalma, mely „tízszer akkora, mint a régi könyvtárban volt” (olvasható az egyik prospektuson.). Ezen a szinten található a Friends & Foundation Könyvtáráruház is.

A földszinten található a Koret Auditorium (színház terem), kávézó, kiállítási galéria s a latin /hispan közösség előadóterme.

A gyermekkönyvtár bejárata

A San Franciscó-i Public Library összes forrásához, szolgáltatásaihoz - mely a kaliforniai lakosok részére ingyenes - a belépő ott is az olvasójegy. 13 éven aluliaknak kell szülői igazolás, ill. 18 év alatti fiataloknak is, ha nincs kaliforniai

diákigazolványuk. Az elveszett olvasókártya pótlása gyerekeknek, fiataloknak 50 cent, felnőtteknek, időseknek 1\$.

Ha a lejáraton túl hozzák vissza a könyveket, késedelmi díjat kell fizetni. A gyerekek és fiatalok viszont lejárt határidejű könyvek esetén sem fizetnek büntetést, csak videóra. Elveszett könyv esetén a könyv értéke plusz 5 dollár a büntetés darabonként. (A központi könyvtárban MasterCard és Visa kártyát is elfogadnak.)

Az olvasó(kártya)jegy hitelkártyaként szerepel. Segítségével fénymásolás és számítógépes nyomtatás is végezhető. A központi könyvtárban és a szomszédos fiókokban található Add Value Station-ök (feltöltőhelyeken) bizonyos pénzösszeget rá lehet tenni a kártyára, és innen fogva a mágnescsíkkal ellátott olvasójegy kreditkártyaként is funkcionál, melyből rendezhetők a különböző fizetős szolgáltatások díjai. (Ekkor persze úgy kell vigyázni rá, mint a pénzre, mert a kártya elvesztése esetén a könyvtár nem térít vissza semmit.)

(Néhány példa a szolgáltatások díjszabására: fekete-fehér másolás, ill. számítógépes nyomtatás/db készpénzben 15 cent, kártyával 10 cent; színes másolás: 1.25 cent; mikroformátumról nyomtatás: 25, ill. 15 cent.)

Online meghosszabbítás. Az online katalógus otthoni, vagy irodai számítógépről is elérhető (<http://www.sfpl.lib.ca.us> cím alatt). Az olvasónak lehetősége van, hogy saját számítógépén meghosszabbítsa lejárt könyveinek érvényességét, ill. információt kaphat, darabokra lebontva, melyik könyvvel hol jár, van-e tartozása, esetleg büntetése.

A központi könyvtárban több, mint 200 számítógép áll rendelkezésre nyilvános használatra. Sok ezek közül speciálisan felszerelt, mint pl. a látássérülteknek nagy méretű nyomtatásra. Az internet és az online könyvtári katalógus szintén elérhető bármelyik számítógépes munkaállomásról. A könyvtár speciális adatbázisa, a „Közösségi kapcsolatok” hasznos információval szolgál a szolgáltatások szervezéséről, a kormány és más támogatók adatairól.

A San Franciscói állami könyvtár célja az ingyenes és mindenki által való elérés biztosítása. Speciális szolgáltatásokat is nyújt: hallássérültek központja, jelentős a látássérültek, írni-olvasni nem tudók gyűjteménye. A központi könyvtár épületében, a stratégiai helyeken jelbeszédes központok is találhatók. Havonta több, mint 150 ingyenes kiállítást szerveznek a könyvtárban. Ilyenek: gyermek kézművesség, iskolai előadások, film, videó vetítés, történelmi kiállítás, stb. A programok teljes listája megjelenik a havonta kiadásra kerülő "A könyvtárban" című kiadványban, melyet a Friends & Foundation könyvtári alapítvány szerkeszt. Ez a szervezet, valamint Könyvtárúrház a könyvtár legtöbb programjait támogatja. A tagság kedvezményes könyvvásárlásra jogosít, ill. a havonta megjelenő könyvtári események kalendáriumát is rendszeresen megkapják.

A könyvtárnak 6 tárgyaló ill. előadó terme van, méretben különbözőek, a 6-240 fő befogadásáig. Közöttük található az elegáns Koret Auditorium, mely egy 240 fős, színpaddal rendelkező színházterem. Kisebb rendezvényekhez tanulószobák is lefoglalhatók.

Az itt eltöltött idő csak valamiféle múzeumi sétára, az intézmény felületes megismerésére volt elég. Tájékoztatóm egyfajta visszaemlékezés néhány hónap távlatából, itt-ott pontatlan lehet.

Amerika egy jómódú ország, nem okoz nehézséget egy ilyen hatalmas intézmény létrehozása. De példa értékű számunkra is az az összefogás, melyet a kultúra érdekében tettek.

Major Árpád

ÍRÓ-OLVASÓ TALÁLKOZÓ ZALALÖVŐN

Az idei, immár 76. Ünnepi Könyvhéten, neves vendége volt a zalalövői „Salla” Művelődési Központ könyvtárának Gyárfás Endre József Attila díjas író személyében, aki bemutatkozott a mai irodalom iránt érdeklődő közönségnek.

Sokan eljöttek az érdekesnek ígérkező beszélgetésre, de többségében a helyi általános iskola felső tagozatos tanulóit érdekelte az író munkássága. Így a szerző kiemelt figyelmet fordított a gyerekekre, és először két olyan könyvről beszélt, amelyekkel felkeltette a figyelmüket.

Az első az Észak-amerikai népköltészetből vett műfordításokat tartalmazó Cowboyok, aranyások, csavargók című volt. Az író több hónapos amerikai tanulmányútja során gyűjtötte össze a rendkívül gazdag költészetből e remekműveket, melyeket magyar nyelven elsőként jelentetett meg. A gyerekeknek felcsillant a szeme, amikor egy-egy aranyásós kaland, szerelmi gyilkosság, rablósors, rabszolgaszökés került szóba.

A másik regénye a tavaly megjelent Magyar Lochness, mely fordulatos, mulatságos cselekményével vidám perceket szerzett a jelenlévőknek. Természetesen, szóba került az Észak-Skóciában található Loch Ness tóban élő vízi szörny „Nessie” is, hisz a regény megírásának ötletét ő adta.

A 2004. évi könyvhétre jelent meg Gyárfás Endre legújabb regénye Édes Öcsém! címmel. A levélregényben egy mai ember reagál a 18. századi száműzött Mikes Kelemen író gondolataira.

A sok műfajú szerző a legkisebbeknek írt Dörmögő történeteiről is mesélt. „A gyerekeknek írt munkáim éppúgy szólnak a felnőttekhez, hiszen ha gyerekkorukban elolvassák őket, beépülnek az egyéniségükbe” – vallja az író. A négy útleírásáról is szót ejtett, melyek tulajdonképpen lírai naplók, hisz azt írja le bennük, hogy utazás közben mit érzett, gondolt.

Az előadás után a hallgatók nagyon aktívan és érdeklődően kérdeztek.

Az író-olvasó találkozó – Gyárfás Endre sajátos előadásmódjának köszönhetően – igen jó hangulatban telt el. Összegezeként elmondhatjuk, hogy felejthetetlen élményben volt részünk, és a találkozó óta is töretlen népszerűségnek örvendenek művei kölcsönzőink körében.

Kemény Lajosné

A zalalövői városi könyvtárban a Költészet napján ünnepélyes keretek között adták át a József Attila levelezős játék és a mondairó pályázat díjazottjainak a könyvjutalmakat

A LENTI VÁROSI KÖNYVTÁR GYERMEKKÖNYVTÁRÁNAK ÉVÉRTÉKELŐJE

Úgy gondolom, hogy ilyenkor május végén, június elején minden gyermekkönyvtáros számvetést készít, hisz vége az oktatási évnek! Ez a kilenc hónap az ideje annak a munkának, amelyben megvalósítjuk feladataink, elképzeléseink, ötleteink nagyobb részét.

Az egyre ritkuló gyermekkönyvtári foglalkozásokon kívül különböző rendezvények segítségével népszerűsítjük a könyvtárat, a könyveket, az olvasást.

A lenti Városi Művelődési Központ és Könyvtár gyermekrészlegében ebben az esztendőben szinte minden hónapra esett egy rendezvény. Igyekeztünk úgy összeválogatni a programokat, hogy óvodáskortól 14-éves korig minden korosztály számára biztosítsunk feladatokat.

„Tovább is van mondjam még” címmel irodalmi levelezős játékot hirdettünk kisiskolások részére. Célunk az volt, hogy megismerkedjenek a könyvtárban megtalálható régebbi és újabb meseregényekkel.

Környezetvédelmi levelezős játékunkat 4.-5. osztályos tanulók részére hirdettük meg. A játék során megoldandó feladatlapok témáihoz a közelmúltban megjelenő ismeretterjesztő könyveket kötöttük.

A tanév folyamán négy alkalommal hirdettünk pályázatot időszak kiállítások rendezésére. Rajzoltak, meseillusztrációkat, terveztek húsvéti képeslapokat különböző technikákkal, készítettek gyermeknapra játékterveket.

Decemberben volt rejténymegoldó játék, közös karácsonyfa díszítés – a karácsony, a szeretet ünnepét idéző felolvasással, ünnepléssel.

Felső tagozatos tanulók részére is szerveztünk vetélkedőket. A 7.-8. osztályosok a Kultúra Napja alkalmából adtak számot arról, mit tudnak a Himnusz költőjéről és a korról melyben élt.

Vár a könyvtár címmel könyvtárhasználati vetélkedőt rendeztünk az ötödik osztályosoknak; a Költészet Napja tiszteletére mesemondó és versmondó versenyt.

A felsoroltak közül melyik volt számomra a legszebb? A novemberi hónap!

November az óvodásoknak szervezett rendezvények ideje volt nálunk. „Az ős aranyló falevélből terít elénk szőnyeget” -címet adtuk annak a nagyon színvonalas versmondó versenynek, amely a város két óvodájának nagycsoportosai között zajlott.

Lentiben a Városi Televízióban Ovi-mese címmel mesét mondanak az óvodások hetente egyszer. A gyermekkönyvtárban „Ezt meséltük a televízióban” címmel rendeztünk rajzkiállítást. A kiállítás- megnyitó egy gyönyörű mesedél előtt volt mindannyiunk számára.

A különböző technikával készült, az egész mesét megörökítő rajzok mellé újra hallhattuk azokat a meséket, amelyeket a televízióban egyszer már elmeséltek a kis óvodások. A megnyitó végén megvendégeltük a gyerekeket, s az ajándék mellé, a könyvtáros néni is mondott egy mesét.

Szerveztünk a nagycsoportosoknak még „Mesebolt” címen vetélkedőt. Szívet melengető látvány volt, látni a lankadatlan figyelmet, igyekezetet, amellyel az alig hat éves kisgyermek végig játszottak velem a délelőttöt. Kiállták a „próbákat” a hamuban sült pogácsák megszerzéséért, hogy a szegénylegény végre elindulhasson Sárkányországba, kiszabadítani Nefelejcs királykisasszonyt. A játék során a hét próbán

volt vers felismerés, körjáték, bábozás , rejtvényfejtés , sárkányviadal. A kipirult arcok, csillogó szemek igazolták, büszkén vitték haza a tarisznya hamuban sült pogácsát.

Végiggondolva az oktatási évet elégedettek lehetünk! Két iskola és két óvoda van. A négy intézményben mindössze ezer gyerek. Mindenki - a könyvtár, a rendőrség, a tűzoltóság - ettől a „maroknyi csapattól” várja, hogy részt vegyen a rendezvényein. A gyermekkönyvtár rendezvényein résztvettek!

Köszönet érte minden óvó néninek és tanító néninek, tanár néninek, hogy munkájuk mellett vállalták az együttműködést velünk!

Tüske Lászlóné

A lenti városi könyvtár gyermekkönyvtára

VENDÉGSÉGBEN MÁTYÁS KIRÁLYNÁL

Immár hatodik éve, hogy megszervezzük Lentiben az olvasótábort iskoláink alsó tagozatos tanulói számára. A mi táborunk napközis jellegű, de mindent elkövetünk, hogy a résztvevő gyerekek egy percre se érezzék úgy, hogy napköziben vannak.

Ebben az esztendőben Mátyás király udvarába hívtuk azokat a játékos kedvű gyerekeket, akiket érdekel a reneszánsz kor és szeretnek színházasdit játszani.

A tábor célja kettős volt. Egyrészt megismertetni a gyerekeket Mátyás királlyal és korával, a másik cél pedig az volt, hogy színpadra állítsuk az „Igazmondó Juhász” című magyar népmesét.

Öt nap alatt - úgy gondolom - ez nem volt kis vállalkozás. A délelőtti beszélgetéseken ismerkedtünk a történelmi múlttal. Az eltelt hat esztendő alatt még sohasem sikerült ennyi ismeretekre nyitott, érdeklődő és kiváló magaviseletű tehetséges gyerekekkel együtt dolgoznom. A foglalkozásokon a kérdések özönét zúdították rám, és versengve mondták el nekem és egymásnak azt, amit már tudtak az adott témáról. Szinte áhítattal hallgatták Erkel Hunyadi László című operáját.

Lelkesen készítették velem a kor jelmezeit, a csipkés főkötőket, palástokat, az apródoknak baget került a fejére.

Udvari zenekart alakítottunk a Talea című CD-t hallgatva „együtt játszottak” a furulyáikon és táncoltunk már reggel nyolckor, gyakoroltuk a palotást. Tudtuk, hogy ezzel a tánccal zárul színdarabunk. Színdarab?! Úgy, hogy mind a 17 gyerek szerepeljen legalább egy mondat erejéig?!

Kissé forradalmasított megoldással beépítettük „Vajákos Biri” szerepét a mesébe, aki narrátorként bevezette a történetet, elmondta Mátyás és Burkus fogadását. Amíg az igazmondó juhász a királyi várba érkezett, addig Beatrix királyné olasz színészei szórakoztatták a királyi fenséget. Előadták Lázár Ervin: „Dömdödöm!”- című mesejátékát! Pogány módon ötvöztük a XX. századi mesét a magyar népmesével, de az előadás mégis fergeteges sikert aratott. A színházi előadásra meghívtuk a szülőket, és egy királyi lakomával zártuk a hatodik olvasótábort Lentiben.

Nem vagyok érzelgős fajta, de a színházi előadás végén a tapsvihar alatt megadatott nekem az e ritka pillanat, hogy csordultig telt a szívem örömmel és büszkeséggel, amelynek ékes bizonyítékai voltak az arcomon végigcsorduló örömkönnyek. Kívánom minden kedves kollégámnak, éljen meg hasonló percek!

Tüske Lászlóné

ÍRÓ- OLVASÓ TALÁLKOZÓ DEVECSERY LÁSZLÓVAL

Drámajáték foglalkozás 10-12 éves gyerekeknek
a zalakarosi Városi és Iskolai Könyvtárban

A program a **ZALAI GYERMEKKÖNYVNAPOK** rendezvényeként valósult meg. A rendezvény szervezője és támogatója: a Nemzeti Kulturális Alapprogram, a Deák Ferenc Megyei Könyvtár és a Móra Ferenc Általános Iskola és Könyvtár. A részvétel ingyenes volt.

A rendezvény programja:

- Bizalomjátékok
- A postakocsi és utasai
- Holnap, ha hozzád indulok
- Holnap, amikor megérkezem hozzád
- Irodalmi művek címe: felismerés
- Mondatok között! (Kezdő és záró mondatok: történetalkotással)
- Dramatizálás, szerkesztés
- Én vagyok a kezded...

A rendezvényen **28 fő vett részt**: 26 tanuló (4. és 6. osztályosok) és 2 felnőtt. Kíváncsiak voltunk, mi a véleménye a gyerekeknek a rendezvényről, ezért egy kérdőívet készítettünk. **Értékelő lapot 18-an adtak le.** A véleményeket név nélkül, aláhúzással jelölve adhatták le a résztvevők a könyvtár bejáratánál elhelyezett ládába.

Összesen 6 kérdésre kértünk választ.

1. kérdés: *Megfelelő volt-e az előzetes információ a programról?*
2. kérdés: *Megfelelő volt-e számodra az író-olvasó találkozó időpontja?*
3. kérdés: *Elégedett voltál-e a könyvtár elrendezésével?*
4. kérdés: *Jól érezted magad a rendezvényen?*
5. kérdés: *Részt vennél-e legközelebb is hasonló találkozón?*
6. kérdés: *Összességében mennyire voltál elégedett a rendezvénnyel?*

A kérdésekre a megfelelő osztályzat bekarikázásával lehetett válaszolni.

18 db 5-ös osztályzatot karikáztak be, ami 100%-os elégedettséget jelent.

Észrevétel, javaslat 14 lapon szerepelt:

- Máskor legyen hosszabb (5)
- Többször legyen (2)
- Nagyon jól éreztem magam ((1)
- Legyen még ilyen (4)
- Matekórára tegyék (2)
- A tollbamondás időpontjára essen a rendezvény (1)
- Ne mindig az első sorból válasszon szereplőket (1)
- Nagyon izgalmas volt (1)
- Nagyon király az időpont (1)

A rendezvény után a gyerekek tájékoztatást kaptak az író-költő műveiről és előre készített kártyákon dedikálást kérhettek tőle.

Horváthné Nagy Elvira

A JÓZSEF ATTILLA VÁROSI KÖNYVTÁR RENDEZVÉNYEI A NÉVADÓ KÖLTŐ SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

József Attila születésének 100. évfordulója tiszteletére, sikeres pályázatainknak köszönhetően „**József Attila Napok Zalaegerszegen**” címmel nagyszabású rendezvénysorozatot szerveztünk minden korosztály számára. Rendezvényeink sorában megtalálhatóak voltak a hagyományos, már eddig is megrendezésre kerülő rendezvények és újszerű, csak ezen alkalomra szervezettek. Célunk az volt, hogy programjaink segítségével közelebb hozzuk olvasóinkat a XX. század, s benne József Attila költészetének jobb megértéséhez, s méltóképpen emlékezzünk meg e költőnagyságról, könyvtárunk névadójáról.

Irodalmi est. Április 4-én öt József Attila-díjas költő részvételével és a Reflex Színpad közreműködésével emlékeztünk József Attilára. Nagy örömeinkre zsúfolásig megtelt az olvasóterem, nagyon sokan voltak kíváncsiak József Attila verseire. Az irodalmi estet a Pannon Tükör c. irodalmi folyóirattal közösen szerveztük, a beszélgetést Péntek Imre József Attila-díjas költő vezette.

A József Attila Körrel közösen **rajzpályázatot** hirdettünk a József Attila nevét viselő általános iskolák tanulói részére. A pályázatra 80 mű érkezett, melyekből a kiállítás április 11-én az Ady Endre Általános Iskolában nyílt meg. A kiállítási anyag a könyvtárunkban kerül végső elhelyezésre.

József Attila Versmondó Versenyek

József Attila Városi Versmondó Verseny: Könyvtárunk ebben az évben 36. alkalommal szervezte meg március 19-én, nagy sikerrel Zalaegerszeg város általános iskoláinak felső tagozatos diákjai részére. (A városkörnyéki verseny a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban zajlott.) A versenyen 22 diák vett részt két kategóriában. Az 5-6. osztályosok kötelező verse idén a „Gyöngy”, míg a nagyobbaké „A legutolsó harcos” c. József Attila vers volt. A legjobb eredményt a Dózsa Általános Iskola érte el, így ők vihették el a könyvtár vándorserlegét. A megyei fordulóra három tanuló jutott tovább: Orbán Dóra /Dózsa/, Halász Judit /Eötvös/ és Varga Veronika /Liszt/

József Attila Megyei Versmondó Verseny: Ebben a tanévben 15. alkalommal rendeztük meg több intézmény (Zala Megyei Közgyűlés Hivatala, Zala Megyei Pedagógiai Intézet, Zalai Gyermekek- és Ifjúsági Alapítvány) összefogásával, támogatásával a megyei fordulót április 9-én. A megyei forduló minden évben más zalai városban zajlik; idén Zalaegerszeg nyerte el a rendezés jogát.

25 diák versmondását élvezhettük, akik a területi döntőkről jutottak tovább. Minden résztvevő könyvjutalomban, a kategóriánkénti első három helyezett külön könyvjutalomban részesült. A Megyei Vándorserleget idén Letenye város csapata nyerte el. 1996 óta Lendva és környéke is képviselteti magát a megyei fordulón, s idén is szép eredményt értek el.

József Attila Országos Versmondó Verseny: A centenárium tiszteletére hirdettük meg a költő nevét viselő könyvtárak csapatai között. „Amit a szívedbe rejtessz” címmel indítottuk útjára felhívásunkat, melyre 5 könyvtár jelezte részvételi szándékát. Az országos megmérettetésen- melyet április 11-én rendeztünk -, 18 tanuló mondta el a „kötelező” József Attila-verset ill. egy szabadon választott verset. Emlékezetes délelőtti volt, méltó a költő születésnapjához. Minden résztvevő könyvjutalmat és Keresztury-CD-t kapott, a versmondókat küldő könyvtárak ajándécsomagot kaptak, melyben könyvtárunk kiadványai és a városról szóló prospektusok szerepeltek.

Könyv- és könyvtárhasználati vetélkedő József Attila jegyében.

Március 22-én rendeztük meg – immár 12. alkalommal – a már hagyományos könyv- és könyvtárhasználati vetélkedőnket a város középiskolás tanulóinak számára. Ezen a játékos vetélkedőn számot adtak könyvtárhasználati tudásukról, a könyvtárban való eligazodási képességükről, könyvkeresési technikájukról, Internet-használatról. Idén hat négyfős csapat vetélkedett egymással nagyon jó hangulatban.

Májusban **Jelenczki István József Attiláról szóló négy részes dokumentumfilmjét** vetítettük középiskolásoknak. A filmvetítési sorozat végén az érdeklődő fiatalok a rendezővel is találkozhatnak egy ankét keretében.

Kereki Judit

A 100 ÉVE SZÜLETETT JÓZSEF ATTILÁRA EMLÉKEZTÜNK A KESZTHELYI GYERMEKKÖNYVTÁRBAN

„Szállj költemény, szólj költemény”

A József Attila centenárium kapcsán áprilisban országszerte rendezvények sokaságával ünnepelték e zseniális költőnket. A keszthelyi gyermekkönyvtárban a hagyományosan megrendezett József Attila megyei versmondó verseny területi fordulója mellett április 11-én, a költészet ünnepén egész napos versfelolvasó napot tartottunk. Mindkét rendezvényünk sikeresen és eredményesen zajlott le.

Az április 4-i versmondó versenyre 9 iskola 26 felső tagozatos tanulóval jelentkezett. Így a korábbi évekhez hasonlóan, idén is külön teremben hallgatta meg a zsűri az 5-6. ill. a 7-8. osztályos szavalókat.

Kötelezőként a *Homály borult az erdőre* és a *Mama* című József Attila verseket adtuk meg. A szereplőket pontokkal értékelte a zsűri, amely alapján a vándorkupát a Csokonai ÁMK Általános Iskolája nyerte el végleg.

Minden szavalónak emléklapot és könyvjutalmat nyújtott át a zsűri két elnöke, Cséby Géza irodalomtörténész és Kardos József nyugalmazott magyartanár. A helyezettnek értékes könyvet és oklevelet kaptak, akik a következők voltak:

5-6. osztályosok:

Szép Barbara, Csokonai ÁMK Ált. Iskolája, Keszthely

Tányéros Eszter, Csány-Szendrey Belvárosi Ált. Iskola, Keszthely

Bíró Veronika, Csokonai ÁMK Ált. Iskolája, Keszthely

7-8. osztályosok:

Pál Barbara, Eötvös Károly Ált. Isk., Vonyarcvashegy

Horváth Bianka, Csokonai ÁMK Ált. Iskolája, Keszthely

Pál Enikő, Ranolder J. Római Katolikus Általános Iskola, Keszthely

Az április 9-i megyei döntőben Szép Barbara, Pál Barbara és Horváth Bianka képviselte Keszthelyt és környékét. Közülük Horváth Bianka eredménye emelhető ki, aki harmadik helyen végzett.

Versfelolvasó napunk kis olvasóink, kollégáink és főként a keszthelyi általános iskolák aktív részvételével zajlott. 5 iskola 7 csoportban összesen 253 fővel vett részt kezdeményezésünkön. Így teljes nyitva tartási időben magyar költők alkotásait hallgathatta a hozzánk betérő könyvtárhasználó. Felolvasó napunk nem titkolt célja volt, hogy felkeltsük az érdeklődést és a kedvet a versolvasás iránt, valamint ráirányítsuk a figyelmet a magyar költészetre. Jó volt látni, ahogy a kezdeti bátortalankodás után később már a dobogón elhelyezett felolvasó székéből sem akartak felállni a gyerekek, annyira magukkal ragadta őket a versek előadásának szépsége. Mind több költeménnyel igyekeztek társaikat megismertetni és elbűvölni. A pedagógusok szintén partnerek voltak: maguk is adtak elő, olvastak fel verseket, s a végén mindannyian megköszönték e napot, hogy megemlékezhetek gyermekkönyvtárunkban a magyar költészet napjáról és annak jeles képviselőjéről, József Attiláról. A szavalóknak, versfelolvasóknak emlékül könyvjelzővel, teával, aprósüteménnyel, cukorkával kedveskedtünk. A nagy érdeklődés és a pozitív visszajelzések arra ösztönöznék minket, hogy sorozatot készítsünk e programunkból, vagyis minden évben a költészet napját hasonló módon ünnepeljük meg.

Tóth Rita

TISZTA SZÍVVEL

A keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár minden évben megemlékezik a **költészet napjáról**.

2005. április 13-án 18 órakor zenés-irodalmi összeállítást láthattak és hallhattak látogatóink József Attila életéről és költészetéről Kertész Lilla előadóművész tolmácsolásában, Tóth János István közreműködésével.

1964 óta, József Attila születésnapját, április 11-ét a Magyar Költészet Napjának nevezzük.

42. alkalommal tarthattuk ezt meg, s különösen emlékezetes ez ebben az évben, amikor a költő 100. születésnapját is ünnepelhetjük.

József Attila életműve szerves része a magyar kultúrának, verseinek többsége semmit sem veszített erejéből, modernségéből. A 20. század egyik legjelentősebb költőjének tekinthető, költészete nemcsak saját kora, hanem az egész század alapkérdéseit felölelte. Művészetében a kor lehetséges poétikai eljárásai jelennek meg. Költészete mindenkit képes megszólítani.

József Attila sorsát az a költészet szabta meg, amelyet küzdve a világgal és az emberi szenvedéssel költőként mindig diadalmasan létrehozott. Van ennek a

költészetnek eszmei és politikai üzenete is. Figyelni mégis magára a költészetére kell mindenekelőtt: arra az értékvilágra, amelynek maga a költészet –a filozófus Hamann szerint : az „emberiség anyanyelve” -ad magasabb értelmet és küldetést.

Felmagasodhat a költő, aki nem doktrínákkal, hanem a történelemmel, az emberiséggel és Magyarországgal folytatott dialógust. Az Óda, az Eszmélet, A Dunánál, a Hazám költője ő, akinek centenáriumát most ünnepelhetjük. Fejet hajtunk azok előtt az értékek előtt, amelyek József Attila műveiben és szellemében örökre érvényesek maradnak.

Noha a költészet napját József Attila születéséhez kötjük, meg kell említeni, hogy április 11-én született Márai Sándor is, 5 évvel József Attila előtt, 1900-ban.

Pappné Beke Judit

KÖLTÉSZET NAPI PROGRAMOK ZALAKAROSON

2005. április 13-án a költészet napi megemlékezés a nagyszünetben zajlott. *Figura Ede* előadása az óvodának és az alsósoknak 10 órakor, az 5-7. osztályosoknak 11 órakor, a 8. osztályosoknak és a felnőtteknek 14³⁰-kor kezdődött.

A rendezvényen 18 óvodás, 163 tanuló és 21 felnőtt vett részt. Volt olyan felnőtt, aki több előadást is végighallgatott.

A Költészet napi programsorozat zárásaként a Városi és Iskolai Könyvtár 2005.április 28-án, szavalóversenyt rendezett az iskola diákjainak. A tanulók közül 48-an adtak elő szavalatot a könyvtárban. A pedagógusokból álló háromtagú zsűri (Hohl Lászlóné, Bakonyi Rita, Horváth Zita) osztályonként bírálta a versek előadását. A

jutalmakat másnap Benkőné Gulyás Edit, az iskola igazgatónője adta át a legjobb előadóknak. Ők oklevelet és jutalomkönyveket vehettek át. A többi résztvevő emléklapot és apró ajándéktárgyat kapott a szép versekért. A rendezvény lebonyolítására a Deák Ferenc Megyei Könyvtárral közös pályázatból kerülhetett sor, melyet a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, A Nagy Könyv Programiroda és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatott.

Helyezettek:

- 1. osztály 1. Horváth Bálint
2. Friskó Zsófia
3. Dékány Kristóf és Neidhart Dominik
- 2.osztály: 1.Kötő Viktória és Varga Zsófia
2.Takács Orsolya
3.Angyalosi Dóra
- 3. osztály: 1.Mérei Gabriella
2. Tóth Erika
3. Bán Bettina
- 4.osztály: 1.Parti Kata
2. Szabadics Adrienn
3.Várnagy Anna
- 5.osztály: 1.Ritecz Eszter
2.Szabó László
3.Sinkovics Adrienn
- 6. osztály: 1. –
2.Hompók Tamás
3.Sabján Bence
- 7. osztály: 1.Kiss Szilvia

Horváthné Nagy Elvira

ZALA MEGYEI PROGRAMJAI

1. szakasz   2005. március 1 – április 23.

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG,

Olvasókör megalakítása 10-12 éves gyerekek részvételével. A foglalkozásokat kéthetente tartjuk. Programterv: márciustól novemberig havonta 1 értékes magyar és 1 külföldi ifjúsági regény elolvasása és megbeszélése. Vetélkedő a feldolgozott művekből a gyermekkönyvhéten.

Az olvasókör vezetői: Fejesné Szabó Piroska, Tóth Renáta.

Programtípus: Olvasókör és vetélkedő

Célközönség: Zalaegerszeg 10-12 éves tanulói

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Miért erre szavazok? Kedvenc könyvem ismertetése. Felolvasó estek, filmvetítések és könyvajánló a TOP 100-as jelölőlistára. Olvasósarok létrehozása, helyi ajánlólista készítése az olvasók aktív részvételével.

Programtípus: Szavazást népszerűsítő programok

Célközönség: Zalaegerszeg és vonzáskörzete ifjúsági felnőtt lakossága.

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Könyvadományozási program meghirdetése. A könyvtár szépirodalmi állományának minőségi javítása érdekében meghirdetett akció lényege, hogy magánszemélyek és cégek értékes szépirodalmi könyveket adományoznak könyvtárunknak, mintegy azokat ajánlva a többi felhasználónak elolvasásra. A felajánlásokért a könyvbe bélyegezzük az adományozó (könyvet ajánló) nevét.

Programtípus: Könyvadományozás, könyvajánlás

Célközönség: Zala megye ifjúsági, és felnőtt lakossága.

HALIS ISTVÁN VÁROSI KÖNYVTÁR, NAGYKANIZSA

A zalai TOP propagálása. Az élő, kanizsai kötődésű írók közül szeretnénk megszólítani: Bánki Éva, Nagy Gáspár, Bátki József, Rózsás János, Tábori Zoltán írókat. Az elhunytak közül Halis István, Bertha Bulcsú, Donászi Ferenc, Sziertics László műveinek propagálására vállalkozunk. 15 rendezvényt tervezünk Nagykanizsán és vonzáskörzetében. A rendezvények propagálását és archiválását a helyi sajtó bevonásával végezzük el, a kanizsai írott sajtóban, a városi televízióban és a Zala Rádióban összeállítások készülnek ezekről a rendezvényekről. Ekkor hozzuk létre a szavazatgyűjtéshez szükséges helyet, mely egyben a "ZalaTop100" propagálására is szolgál.

Programtípus: Szavazást népszerűsítő programok

Célközönség: Nagykanizsa és vonzáskörzete gyermek és felnőtt lakossága.

VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LENTI

Beharangozó, „A nagy könyv” program népszerűsítése, ismertetése helyi szinten Lentiben, az ellátórendszer tagkönyvtárain keresztül a településeken és a Muravidéken. Felhívás olvasókörök megalakítására. Könyvnepszerűsítő, könyvajánló listák

összeállítása, sokszorosítása könyvtárosok, pedagógusok, egyéb résztvevők közreműködésével.

Programtípus: Szavazást népszerűsítő programok

Célközönség: Lenti és vonzáskörzete, valamint a muravidéki magyar gyermekek és a felnőttek.

VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LENTI

Olvasókörök megalakítása. Olvasóköri vezetők felkérése, programkészítés.

Olvasóköri összejövetelek meghatározott időpontokban, április 22-ig. Az ajánlólistákon szereplő művek népszerűsítése, ismertetése, olvasmányajánló helyi szerzők, szakemberek, irodalomszeretők segítségével.

Programtípus: Olvasókör

Célközönség: Lenti és vonzáskörzete, valamint a muravidéki magyar gyermekek és a felnőttek.

VÁROSI ÉS ISKOLAI KÖNYVTÁR, ZALAKAROS

Móra prózamondó verseny, Móra Ferenc prózai műveinek propagálása.

Programtípus: prózamondó verseny

Célközönség: 10-14 éves zalakarosi gyerekek

APÁCZAI ÁMK KÖNYVTÁRA, ZALAEGERSZEG

Könyvajánló a gimnazistáinknak. Kedvenc olvasmányukat jelígis formában írásban ajánlják társaiknak, ezeket a könyvtárban összegyűjtjük és kifüggesztjük. A résztvevőket jutalmazzuk.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program

Célközönség: középiskolások

APÁCZAI ÁMK KÖNYVTÁRA, ZALAEGERSZEG

Az országos szavazólista mellett egy intézményi közvélemény-kutatást tartunk a kedvenc magyar és külföldi könyvekről. Az apáczaik TOP listát közzétesszük.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program

Célközönség: Az intézmény tanulói és dolgozói

FÁKLYA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LETENYE

A letenyei Városi Könyvtár TOP 50-es listája a lakosság, illetve a könyvtári olvasók számára. Március 15-től 5 héten keresztül, heti váltásban 5-5 kérdést teszünk fel a kábeltévén, ill. 5-5 regényről közlünk ismertetést a könyvtárban elhelyezett tablón. A helyes válaszadók közül hetenkénti sorsolással jutalmazunk 1-1 játékost.

Cél: az olvasók minél szélesebb rétegét vonjuk be „A nagy könyv” programban való részvételre.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program

Célközönség: a város teljes lakossága

TEMI ZALA MEGYEI KÖNYVTÁRA, ZALAEGERSZEG

Mozgáskorlátozottak szavazását segítő program, amelynek keretében a könyvtár együttműködve a Mozgássérültek Zala Megyei Egyesületével körlevélben, illetve a helyi médián keresztül keresi meg a megye mozgássérültjeit. A könyvtárunkban (amely

mozgáskorlátozottak számára jól megközelíthető) szervezett irodalmi estekre, klubfoglalkozásokra a mozgáskorlátozottakat is meginvitáljuk.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program

Célközönség: Zalaegerszeg és vonzáskörzete mozgássérült lakossága

GFPSZF ZALAEGRSZEGI INTÉZETI KÖNYVTÁRA

Felolvasó est: a felsőoktatási hallgatók és felnőtt felhasználók számára rendezendő kulturális program, melynek célja felkelteni az olvasás iránti érdeklődést helyi szinten az országos program keretében.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program, felolvasóest, műveltségi vetélkedő

Célközönség: Zalaegerszeg és vonzáskörzete főiskolás hallgatói

2. szakasz   2005. április 24- június 11.

HALIS ISTVÁN VÁROSI KÖNYVTÁR, NAGYKANIZSA

100-an a Top100-ról akciósorozat. A Top 100-ba jutott (akár zalai) szerzők és műveik népszerűsítése mellett az olvasó ember propagálása a legfontosabb célunk. 100 olyan nagykanizsai és városkörnyéki személyiséget kérdezzük meg olvasási szokásairól, kedvenc olvasmányairól és arról, hogy a Top100 kínálatából mit választana, akik fontosak a helyi köz- és művészeti életben. Polgármesterek, önkormányzati testületi tagok, a város díszpolgárai, a helyi irodalom és képzőművészet jeles képviselői, törzsolvasóink, irodalmat szerető klubok és civil szervezetek képviselőiből toborozzuk a 100 megkérdezett. A rövid interjúkból televíziós és rádiós műsorok készülnek majd. Az időszak végére sajtókonferencián összegezzük a 100 megkérdezett "olvasó ember" választát.

Programtípus: A TOP 100 műveinek népszerűsítése

Célközönség: Nagykanizsa gyermek és felnőtt lakossága.

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR, ZALAEGRSZEG

A TOP 100 ismeretében a könyvek népszerűsítése, író-olvasó találkozók, olvasóköri összejövetelek szervezése

Programtípus: író-olvasó találkozók

Célközönség: Zalaegerszeg és vonzáskörzete ifjúsági, és felnőtt lakossága, valamint Hévíz, Zalaszentgrót, Pacsa, Söjtör, Pókaszeptk felnőtt lakossága

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

Májusban író-olvasó találkozó szervezése, filmvetítés, a 100 könyv népszerűsítése, könyvajánló sarok kialakítása.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program

Célközönség: Keszthely város teljes (felnőtt és gyerek) lakossága

FÁKLYA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LETENYE

A száz legtöbb szavazatot kapott könyv folyamatos propagálása: - írók bemutatása, könyvismertető, felolvasóest.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program

Célközönség: a város teljes lakossága

FÁKLYA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LETENYE

„Az én nagy könyvem”

Május közepén író-olvasó találkozót tervezünk a Városi Könyvtárban az olvasóink körében legnépszerűbb magyar szerzővel, valamint a körzethez tartozó két iskolai könyvtárban.

Programtípus: író-olvasó találkozó

Célközönség: a város teljes lakossága

APÁCZAI ÁMK KÖNYVTÁRA, ZALAEGERSZEG

Író-olvasó találkozó gimnazistáknak, egyeztetve a megyei és a városi könyvtárral.

Programtípus: író-olvasó találkozók

Célközönség: középiskolások

VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LENTI

TOP 100 listán szereplő művekből olvasósarok létrehozása, könyvismertető, ajánlók készítése. Felolvasások szervezése a TOP 100 listás művekből meghívott helyi, vagy hivatásos előadókkal. Olvasókörökben olvasmányok megbeszélése, megvitatása, olvasmányélmények feldolgozása meghívott moderátorok segítségével. Nyilvános vitaforum, véleménycsere. Irodalmi estek rendezése.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program, olvasókör, író-olvasó találkozó

Célközönség: Lenti és vonzáskörzete, valamint a muravidéki magyar gyermekek és a felnőttek.

VÁROSI ÉS ISKOLAI KÖNYVTÁR, ZALAKAROS

Olvasókör megalakítása 10-14 éves gyerekeknek és felnőtteknek.

Programtípus: Olvasókör

Célközönség: zalakarosi 10-14 éves gyerekek és felnőttek

JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Író-olvasó találkozó gyerekeknek

Programtípus: író-olvasó találkozó

Célközönség: zalaegerszegi felső tagozatos gyerekek

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

Júniusban felolvasónap felső tagozatos gyerekeknek két előadó meghívásával a legjobb 100 mű között szereplő gyermekkönyvekből.

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program a

Célközönség: keszthelyi felső tagozatos gyerekek

„SALLA” MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, ZALALÖVŐ

Három forduló irodalmi rejtvényjáték a helyi általános iskola felső tagozatos tanulóinak. „A nagy könyv” program TOP 100 listájára került, e korosztálynak való könyvekből.

Eredményhirdetés júniusban.

Programtípus: vetélkedő

Célközönség: zalalövői 10-14 éves gyerekek

3. szakasz   2005. június 12 – december 30.

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

A 12 mű kihirdetése, író-olvasó találkozó szervezése

Programtípus: író-olvasó találkozó

Célközönség: Keszthely város felnőtt lakossága

JÓZSEF ATILA VÁROSI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Júniusban – amikor kialakul a 12-es lista – „Irodalmi Est” szervezése a József Attila Városi Könyvtárban és két vidéki helyszínen.

Célközönség: Zalaegerszeg és környékén élő felnőttek

Programtípus: író-olvasó találkozó

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Olvasótábor hátrányos helyzetű 10-13 éves Zala megyei gyerekeknek.

Ideje: 2005. július

Helye: Balatongyörök, Ifjúsági Tábor

Témája: Az olvasótáborban eljártsszuk a gyerekekkel a Nagy Könyv-játékot (1. Szavazás javasolt - ajánlott ifjúsági regényekből a legjobb 6 magyar és a legjobb 6 külföldi regényre; 2. A regények megismerése – könyvajánlás, felolvasó verseny, könyvillusztrációk készítése, dramatikus játékok a művek alapján stb. 3. A tábor Nagy Könyvének (1 magyar, 1 külföldi mű) megválasztása)

Programtípus: olvasótábor

Célközönség: hátrányos helyzetű 10-13 éves Zala megyei gyerekek

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

Olvasótábor. Helye: Keszthely, Napközis tábor

Programtípus: olvasótábor

Célközönség: 10-14 éves keszthelyi gyerekek

HALIS ISTVÁN VÁROSI KÖNYVTÁR, NAGYKANIZSA

Olvasótábort szervezünk a 6-10. évfolyamosok számára (25 főre), melyben e 12 mű megismerése mellett a zalai irodalmi emlékhelyek meglátogatását tervezzük. Az olvasótábor 2005. június 20 - július 1. között, a nyári szünetben kerül megszervezésre. A napközis jellegű (egész napos) táborban a délelőttök az irodalmi művekkel való ismerkedés jegyében zajlanak (részben drámapedagógiai módszerekkel), a délutánok pedig a zalai irodalmi emlékhelyek meglátogatásával, pl. Hevesi Sándor, Halis István szülőháza, az ihletet adó Mura, melyről Szoliva János költő, vagy a propagálni kívánt Sztetics László ír. A látogatások nyomán egy website készül és egy térkép a zalai irodalmi helyekről és az olvasótáborról magáról.

Programtípus: Olvasótábor

Célközönség: 10-16 éves nagykanizsai gyerekek

VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LENTI

Olvasótábor általános iskolás gyerekeknek. A TOP 12 gyermekkönyveinek feldolgozása, olvasást népszerűsítő programok.

Programtípus: olvasótábor, irodalmi játszótér

Célközönség: Lenti és vonzáskörzete, valamint a muravidéki magyar gyermekek

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

„A nagy könyvről” szóban, rajzban.

Programtípus: gyermekfoglalkozás

Célközönség: 8-12 éves keszthelyi gyerekek

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Az Én Nagy Regényem című irodalmi pályázat 5-8. osztályos tanulók számára.

A pályázat témája: A pályázó legkedvesebb regényének bemutatása, az olvasmányélmény színes, élvezetes megfogalmazása.

A pályázat meghirdetése: 2005. szeptember 15.

Beküldési határidő: 2005. október 30.

Eredményhirdetés író-olvasó találkozó keretében a gyermekkönyvhéten.

Programtípus: irodalmi pályázat és író-olvasó találkozó

Célközönség: Zala megye 5-8. osztályos tanulói

„SALLA” MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, ZALALÖVŐ

Irodalmi vetélkedő középiskolásoknak a legjobb 12 könyvről.

Programtípus: vetélkedő

Célközönség: Zalalövő és környéke középiskolásai

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Zalai gyermekkönyvhetek 2005. „A nagy könyv” jegyében.

Ideje: 2005. november 16-30.

Programok: író-olvasó találkozók kiállítások könyvillusztrációkból.

Célközönség: a megyei könyvtár, a városi és községi könyvtárak gyermekolvasói

Programtípus: író-olvasó találkozó

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

Szeptembertől decemberig három alkalommal 4-4 könyv bemutatása. A Nagy Könyv olvasókör megalakulása.

Programtípus: Olvasókör

Célközönség: Keszthely város felnőtt lakossága

VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LENTI

Olvasóköri találkozók, felolvasóestek, könyvismertetők, szervezése a TOP 12-es lista alapján

Programtípus: szavazásnépszerűsítő program

Célközönség: Lenti és vonzáskörzete, valamint a muravidéki magyar gyermekek és a felnőttek.

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

Programtípus: Író-olvasó találkozó

Célközönség: keszthelyi gyerekek

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

Programtípus: Irodalmi–műveltségi vetélkedő

Célközönség: keszthelyi gyerekeknek.

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR ELLÁTÓRENDSZER

Programtípus: Író-olvasó találkozók, zenés irodalmi estek az ellátórendszerhez tartozó kistélepüléseken.

Célközönség: Keszthely környéki települések (Alsópáhok, Sármellék, Rezi, Cserszegtomaj, Gyenesdiás, Vonyarcvashegy)

VÁROSI ÉS ISKOLAI KÖNYVTÁR, ZALAKAROS

Rajzpályázat meghirdetése (illusztráció készítése) a TOP 12-es listára került gyerekkönyvekről.

Programtípus: rajzpályázat

Célközönség: 14 év alatti zalakarosi gyerekek

JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Ősszel, október, november hónapban a már kialakult 12-es lista alapján az addig megszervezett olvasóköri körök között *vetélkedők, felolvasó estek* szervezése.

Célközönség: Zalaegerszegi felnőtt lakosság

Programtípus: vetélkedő és felolvasó est

JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Szeptemberben felolvasónap felső tagozatos gyerekeknek és felnőtteknek.

Programtípus: szavazatgyűjtő program

Célközönség: zalaegerszegi felső tagozatos gyerekek és felnőttek

JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

Október- december: *Irodalmi vetélkedő* /2 alkalommal/

Programtípus: vetélkedő

Célközönség: zalaegerszegi felső tagozatos gyerekek

FÁKLYA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LETENYE

A legjobb helyezést elért „12 könyvből” novemberben vetélkedőt szervezünk a játékban résztvevőkből alakuló csapatoknak.

Programtípus: vetélkedő

Célközönség: Letenye felnőtt lakossága

VÁROSI ÉS ISKOLAI KÖNYVTÁR, ZALAKAROS

Két író-olvasó-találkozó szervezése

Programtípus: író-olvasó találkozó

Célközönség: zalakarosi gyermekek és felnőttek

VÁROSI ÉS ISKOLAI KÖNYVTÁR, ZALAKAROS

Műveltségi vetélkedő (szeptembertől decemberig 4 alkalommal) a TOP 12-es listára került könyvekről.

Programtípus: vetélkedő

Célközönség: 14 év alatti zalakarosi gyerekek

KÖNYVTÁRAK A NAGY KÖNYVÉRT

A „Könyvtárak a nagy könyvért” országos rendezvénysorozat keretében megyénkben a következő programokra került sor:*

A rendezvény ideje	A rendezvény helye	A rendezvény címe
2005. május 28 10.00	Fáklya Művelődési Központ és Könyvtár,	Régi, szép könyvem Kiállítás megnyitó
2005. május 28 11.00	Fejér György Városi Könyvtár	Keresztes Zsuzsa festőművész kiállítás megnyitója. Megnyitja: Pelcz István Közreműködik: Papp Máté
2005. május 28. 9.00	Deák Ferenc Megyei Könyvtár Gyermekekönvtára	Gyermeknapj játszóház A foglalkozást vezeti: Zsirainé Kulcsár Mária
2005. május 28. 10.00	Deák Ferenc Megyei Könyvtár Gyermekekönvtára	A Nagy Könyv – játék olvasóköreinek alakuló foglalkozása
2005. május 28. 9.00	József Attila Város Könyvtár Gyermekekészle	Vuk és a többiek. Játszóház
2005. május 28. 10.00	József Attila Város Könyvtár 8900 Zalaegerszeg, Landerhegyi u.21.	„Nagy Könyvek” a legjobb száz között. A József Attila Emlékkör rendezvénye
2005. május 28. 9.00-13.00	Halis István Városi Könyvtár	A Pályaválasztási Tanácsadó Szolgálat és a Nemzeti Kulturális Alapprogram NYÍLT NAPJA A PTSZ bemutatója a szolgáltatásokról - Egész napos filmvetítés a PTSZ szakmabemutatóiból - Kiállítás: A Nemzeti Kulturális Alapprogram – könyvtárunk innovációs partnere - Szakmai bemutató: Egy program, mely az NKA támogatásával valósul meg: „Lapozz bele, kattanj rá”

* Az országos programról a <http://anagykonyv.kjmk.hu/orszagos.asp> internetes oldalon tájékozódhatunk (Szerk.)

A Nagy Könyv

2005. május 29. 14.00-19.00	Városi Művelődési Központ és Könyvtár, Lenti	Dinamikus interaktív játék (mesejáték). Kézműves foglalkozások, gyöngyfüzés, sógyurmázás, origami. Vásári komédiák (színjátszók előadása) Szabadtéri ügyességi játékok.
2005. május 29. 9.00-13.00	Városi és Iskolai Könyvtár, Zalakaros	Könyvek, könyvtárak. Kérdések könyvekről és könyvtárakról. (vetélkedő) Könyvadásítás, valamint a könyvtárak népszerűsítése szórólapokon és az interneten.

Kézműves foglalkozás május 28-án a DFMK-ban

A NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMÁNAK KÖZLEMÉNYE A DOKUMENTUM-VÁSÁRLÁSI HOZZÁJÁRULÁSRÓL *

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a 157/2000. (IX.13.) Korm. Rend. 1.§-ának (4) bekezdése alapján a dokumentumvásárlási hozzájárulással kapcsolatban 2005. évre vonatkozóan az alábbi közleményt teszi közzé.

1. A 2005. évben a hozzájárulás összege, azaz az utalványkeret 28500, azaz huszonnyolcezer-ötszáz Ft. A személyi jövedelemadóról szóló többször módosított 1995. évi CXVII. törvény szerint a dokumentumvásárlási hozzájárulás 2005-ben is adómentes és járulékmentes.
2. A 2005. évben a rendeletben említett lebonyolító a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság (1391 Budapest, Pf. 204. Tel.: 237-6900).
3. Az intézményvezetők a rendelet 1.§ (2) bekezdésben említett kedvezményezettek körének meghatározására a 2004. évi névjegyzékhez viszonyított változásokat a melléklet szerinti formában lebonyolítónak megküldik jelen közlemény Kulturális Közlönyben való megjelenésétől számított 30 napon belül.
4. Lebonyolító az utalványkeret megnyitásának visszaigazolásaként 2005. március 15-ig az intézményvezetőknek megküldi a kedvezményezettek listáját.
5. Az intézményvezető megküldi lebonyolítónak a kedvezményezett által kitöltött megrendelő lapot, vagy lapokat legkésőbb 2005. december 31-ig. Az említett határidőig az igényjogosultak a regisztrációt követően megrendeléseket is feladhatnak a Könyvtárellátó internetes könyváruházán keresztül (www.kello.hu). Ezt a határidőt követően a 6. pont kivételével igényt az utalványkeret terhére nem lehet benyújtani 2005. évre. A megrendelést több részletben is fel lehet adni, vagy a kedvezményezett személyesen is vásárolhat utalványkerete terhére a lebonyolító által megjelölt helyen és időpontban.
6. Amennyiben lebonyolító nem tudja a megrendelt dokumentumot leszállítani, erről haladéktalanul értesíti a kedvezményezettet, és a kedvezményezett újabb megrendelést adhat mindaddig, amíg lebonyolító nem teljesíti megrendelését.
7. A kedvezményezettek kötelesek megtéríteni lebonyolítónak az utalványkeret mértékét meghaladó dokumentum-rendelés esetén az utalványkeret és a tényleges megrendelés összege közti különbözetet.
A dokumentumok szállításával kapcsolatos költségek a lebonyolítót terhelik.
8. A dokumentumok leszállításával egyidejűleg lebonyolító olyan szállítólistát is küld, amely a leszállított dokumentumokat kedvezményezettenként felsorolja. A szállítólistán a kedvezményezett aláírásával rögzíti a dokumentum átvételének tényét.
9. A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. CXL. törvény 94.§ (5) bekezdésében megjelölt - de a 157/2000. (IX. 13.) Korm. rendelet hatálya alá nem tartozó – munkavállalók dokumentumvásárlásának biztosítása érdekében a munkáltató saját költségére csatlakozhat a kormányrendeletben és a NKÖM közleményben kialakított rendszerhez.

---

* http://nkomftp.hungary.com/palyazatok/dok_vasarlas2005.doc

Minden igényjogosult személyes kódszámot kap, s ennek feltüntetésével adhat fel rendeléseket a Könyvtárellátó részére levélben, faxon vagy a web-áruházon (<http://www.kello.hu/>) keresztül, vagy felkeresheti a Kódex Könyváruházat (Budapest, Honvéd u. 5.)

MÚZEUMLÁTOGATÁSI KEDVEZMÉNY*

Az ingyenes múzeumi belépésre jogosító kártyák érvényességének határideje a nemzeti kulturális örökség miniszterének határozata értelmében 2005. december 31. Az új belépőkártyákat a NKÖM az Európai Unió előírásai szerint módosított rendelet alapján 2005. folyamán fogja elkészíteni és elosztani; addig a 2004. évi példányok maradnak érvényben. Az újonnan belépő kollégák számára belépőkártyákat továbbra is lehet igényelni, erről a Deák Ferenc Megyei Könyvtárat kell értesíteni.

KÖNYVTÁRI FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ A KÖZSÉGEKBEN, KÜLÖNÖSEN A KISTELEPÜLÉSEKEN ÉLŐK SZÁMÁRA**

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 2005 elején elfogadta a "Könyvtári fejlesztési koncepció a községekben, különösen a kistelepüléseken élők számára" című előterjesztést, amely rávilágít a kistelepülési ellátás problémáira, s amelynek megoldására kidolgozta a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszert (KSZR). A rendszer a következő ellátási formákat támogatja:

- Önálló könyvtár fenntartása (3000-5000 fős településen);
- Könyvtári szolgáltató helyek (vagy szolgáltatást fogadó teleházak, stb.) működtetése. Ebben az esetben az önkormányzat nem tart fenn könyvtárat, hanem a megyei könyvtárral, vagy a városi könyvtárral köt szerződést, amelyben szolgáltatást rendel meg, így tesz eleget a könyvtárellátási kötelezettségének. (1000-3000 fős településen);
- Könyvtárbusz működtetése elsősorban aprófalvas települések ellátására (1000 fő alatti települések).

Ez utóbbi kettő az úgynevezett "mozgókönyvtári ellátás" két formája, amikor a kistelepülés lakossága számára utazás nélkül helyben elérhetővé válik a nyilvános könyvtári szolgáltatás úgy, hogy egy központi könyvtárból (városból) kiviszik a községekbe a dokumentumokat, illetve a szolgáltatásokat.

A KSZR tagjai a szolgáltató (megyei és városi) könyvtárak, a megrendelő önkormányzatok vagy önkormányzati társulások, és a szolgáltatást fogadók (a kistelepülések könyvtárai, könyvtári szolgáltató helyei, a szolgáltatást más formában fogadók (pl. teletékák, teleházak stb.), mozgókönyvtári állomáshelyek.

A KSZR szolgáltatási kínálatát szerződésen alapuló megrendeléssel vásárolja meg a települési önkormányzat a szolgáltatást nyújtó (megyei vagy városi) nagyobb könyvtártól a törvény előírásainak megfelelően. Amennyiben nem tart fenn önálló

---

* = Kulturális Közlöny 2005. 1. sz. 19-25. p.

** = <http://www.kultura.hu/nkom/infotehek/>

könyvtárat, a mozgókönyvtári ellátás két lehetősége között választhat: szolgáltató helyet (épületet) biztosít a szolgáltatások fogadására, vagy megállóhelyet biztosít a könyvtárbuszos szolgáltatáshoz. (A szolgáltatás megrendeléséről szóló iratmintát lásd a mellékletben!)

A KSZR alapszolgáltatások közé tartozik a könyv, folyóirat és egyéb dokumentum-ellátás, a dokumentum és információszolgáltatás. További szolgáltatások a rendezvények, programok szervezése, szakmai továbbképzések, használó képzések, felnőttoktatás, a fogyatékkal élők kiszolgálása, a nemzeti kisebbségek ellátása, kötetzeti munkák stb.

A koncepció megfogalmazta a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR) működési forrásait és költségeit, amely megoldhatja a kistélepuselési könyvtári ellátás minőségi fejlesztését. E koncepció szerint a KSZR csak több forrásra építve működtethető. A KSZR kiépítéséhez a település, a kistérség, a megye, a BM, az NKÖM és az IHM együttműködése szükséges; csak közös finanszírozásban működtethető.

SAKFEŁŰGYELET 2005.

A 2005. évi szakfelügyeleti terv alapján a következő települési könyvtárakban kerül sor szakfelügyeleti vizsgálatra: Becsvölgye, Bókaháza, Borsfa, Csapi, Csonkahegyhát, Csömödér, Dobronhegy, Egervár, Felsőrajk, Garabonc, Egervár, Felsőrajk, Garabonc, Gősfá, Hévíz, Karmacs, Kemendollár, Kerkafalva, Kustánszeg, Külsősárd, Liszó, Magyarföld, Milejszeg, Nemesbük, Nemespátró, Óhíd, Pacsa, Pókaszepetk, Pórszombat, Pölöske, Pusztapáti, Rezi, Sőjtör, Szentpéterfölds, Tótszerdahely, Túrje, Várölgy, Vasboldogasszony, Zalaigrice, Zalaszentgrót, Zalaszentlászló, Zebecke.

Utóvizsgálat lesz továbbá Bagod, Nagypornak, Nova, Zalapáti községi könyvtáraiban.

MÓDOSULT AZ ÉRDEKELTSÉGNÖVELŐ TÁMOGATÁSRÓL SZÓLÓ RENDELET

Az érdekeltség-növelő támogatásra korábban a nyilvános könyvtárak jegyzékében szereplő könyvtárak fenntartói voltak jogosultak az előző évi dokumentum-beszerzési adatokra épülő jelentés alapján. Jelenleg a 4/2004 (II.20.) NKÖM rendelet "a helyi önkormányzatok könyvtári és közművelődési érdekeltség-növelő támogatásáról" van érvényben, melyet a 23/2004. (XI.20.) NKÖM rendelet úgy módosított, hogy nemcsak a könyvtárat fenntartó, hanem a könyvtári szolgáltatást megrendelő önkormányzatok is igényelhetik az érdekeltség-növelő támogatást.

Míg korábban a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékére való felkerülés jelentett lehetőséget a különböző pályázatokhoz és az érdekeltség-növelő támogatáshoz, ma már nem kell a jegyzéken szerepelni az állami forrásokhoz való hozzájutáshoz. Ha az önkormányzat nem képes könyvtárat fenntartani, válassza az együttműködést, a szolgáltatás megrendelését.

ÉRDEKLTSÉGNÖVELŐ TÁMOGATÁS 2005.*

No.	Önkormányzat hivatalos neve	Könyvtár neve	Támogatás összege (ezer forint)
1.	Alibánfa Községi Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
2.	Alsónemesapáti Község Önkormányzata	Művelődési Ház és Könyvtár	20
3.	Alsópáhok Község Önkormányzata	Községi Könyvtár + 1 fiók	32
4.	Babosdöbréte Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
5.	Bak Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	37
6.	Balatongyörök Község Önkormányzata	Bertha Bulcsú Művelődési Ház és Könyvtár	62
7.	Bánokszentgyörgy Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	25
8.	Barlahida Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	43
9.	Becsehely Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	56
10.	Becsvölgye Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	40
11.	Bezeréd Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	18
12.	Borsfa Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	43
13.	Böde Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
14.	Bucuszentlászló Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
15.	Cserszegtomaj Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár + 1 fiók	152
16.	Csesztreg Község Önkormányzata	Paksa Imre Községi és Iskolai Könyvtár	52
17.	Csonkahegyhát Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	30
18.	Csömödér Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	46
19.	Csörnyeföld Község Önkormányzata	Soós Lajos Községi Könyvtár	22
20.	Egervár Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	28
21.	Felsőrajk Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	21
22.	Fityeház Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	14
23.	Galambok Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	32
24.	Gellénháza Község Önkormányzata	Bartók Béla Művelődési Otthon és Könyvtár	45
25.	Gelse Község Önkormányzata	Petőfi Sándor Emlékkönyvtár	30
26.	Gősfá Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	23
27.	Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata	József Attila Községi Könyvtár	132
28.	Hagyárosbörönd Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	22
29.	Hahót Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	72
30.	Hévíz Város Önkormányzata	Móricz Zsigmond Városi Könyvtár	129
31.	Hottó Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	20
32.	Iklódbördőce Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	18
33.	Kálócfa Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
34.	Karmacs Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	11
35.	Kávás Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	18
36.	Kehidakustány Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár + 1 fiók	28
37.	Kemendollár Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	21
38.	Keménfa Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	16
39.	Kerkabarabás Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	17
40.	Kerkaszentkirály Község Önkormányzata	Községi Könyvtár és Teleház	31
41.	Keszthely Város Önkormányzata	Fejér György Városi Könyvtár +1 fiók	1 630

* = <http://www.kultura.hu/nkom/tenders/>

Figyelő

No.	Önkormányzat hivatalos neve	Könyvtár neve	Támogatás összege (ezer forint)
42.	Kisbucsa Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	29
43.	Kisgörbő Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	14
44.	Kiskutas Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	13
45.	Kispáli Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
46.	Kistolmács Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
47.	Kustánszeg Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	38
48.	Lakhegy Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	20
49.	Lenti Város Önkormányzata	Városi Művelődési Központ és Könyvtár + 4 fiók	884
50.	Letenye Város Önkormányzata	Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár	406
51.	Lovászi Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	136
52.	Maróc Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
53.	Miháld Község Önkormányzata	ÁMK Könyvtára	27
54.	Milejszeg Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
55.	Murakeresztúr Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	19
56.	Murarátka Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
57.	Muraszemenye Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	36
58.	Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata	Halis István Városi Könyvtár + 6 fiók	1 951
59.	Nagykapornak Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	26
60.	Nagykutas Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	14
61.	Nagypáli Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
62.	Nagyréce Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	26
63.	Nemesapáti Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	53
64.	Nemeshetés Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	26
65.	Nemesrádó Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
66.	Németfalu Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
67.	Ozmánbük Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	19
68.	Pacsa Nagyközség Önkormányzata	Nagyközségi Könyvtár	58
69.	Páka Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	16
70.	Pakod Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	52
71.	Petrikeresztúr Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	19
72.	Petrivente Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	21
73.	Pókaszepetk Község Önkormányzata	Faluház és Könyvtár	36
74.	Pórszombat Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	19
75.	Pölöske Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	25
76.	Pusztapáti Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	11
77.	Pusztamagyaród Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	50
78.	Pusztaszentlászló Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	17
79.	Rédics Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	11
80.	Rezi Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	37
81.	Salomvár Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	17
82.	Sand Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	21
83.	Sármellék Község Önkormányzata	ÁMK Könyvtára	97
84.	Sójtör Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	55

Figyelő

No.	Önkormányzat hivatalos neve	Könyvtár neve	Támogatás összege (ezer forint)
85.	Surd Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
86.	Szentgyörgyvölgy Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	35
87.	Szentpéterfölde Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
88.	Szepetnek Község Önkormányzata	Királyi Pál ÁMK Könyvtára	181
89.	Szilvagy Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	17
90.	Teskánd Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	26
91.	Tófej Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	21
92.	Tormafölde Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	42
93.	Tótszentmárton Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
94.	Tótszerdahely Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	32
95.	Türje Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	27
96.	Várfölde Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
97.	Várvölgy Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	42
98.	Vasboldogasszony Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	16
99.	Vaspör Község Önkormányzata	Községi Könyvtár + 1 fiók	33
100.	Vonyarcvashegy Nagyközség Önkormányzata	Művelődési Ház és Könyvtár	170
101.	Zajk Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	11
102.	Zalaapáti Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	79
103.	Zalabaksa Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	36
104.	Zalaboldogfa Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	16
105.	Zalacsány Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	15
106.	Zalacséb Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	15
107.	Zala Megyei Önkormányzat	Deák Ferenc Megyei Könyvtár	1 134
108.	Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata	József Attila Városi Könyvtár + 7 fiók és az Apáczai ÁMK Könyvtára	1 664
109.	Zalaháshágy Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	21
110.	Zalakaros Város Önkormányzata	Városi és Iskolai Könyvtár	145
111.	Zalakomár Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	178
112.	Zalalövő Város Önkormányzata	"Salla" Műv. Közp. Könyvtár és Alapf. Műv. Isk.	305
113.	Zalaszabar Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	27
114.	Zalasántó Község Önkormányzata	Gersei Pethő ÁMK Könyvtára	75
115.	Zalaszentbalázs Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	79
116.	Zalaszentgrót Város Önkormányzata	Műv. Közp. Könyvtár és Alapf. Műv. Isk.	157
117.	Zalaszentgyörgy Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
118.	Zalaszentiván Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	81
119.	Zalaszentmárton Község Önkormányzata	Községi Könyvtár	14
120.	Zalaszentmihály Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	30
121.	Zalatárnok Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár + 1 fiók	18
122.	Zalavár Község Önkormányzata	Községi és Iskolai Könyvtár	18
		összesen:	12 356

IGAZGATÓI KINEVEZÉSEK*

A Fejér György Városi Könyvtárban a nyugalomba vonuló dr. Müller Róbertné helyett Pappné Beke Judit 2005 január 1-től megbízott, május 1-től kinevezett igazgató.

1962-ben születtem Nagykanizsán, Keszthelyen élek 1964 óta. Általános és gimnáziumi tanulmányaimat itt végeztem, mely idő alatt sokat jártam a gyermekkönyvtárba Liza nénihez, Dr. Müller Róbertnéhoz, aki több lett nekem, mint hivatását szerető gyermekkönyvtáros. Példát mutatott munkájában a gyermekekhez való hozzáállásában.

Érettségi után, 1980-ban az ő biztatásával jelentkeztem Bécsi János igazgatónál, aki lehetőséget adott nekem arra, hogy a gyermekkönyvtárban dolgozhassak. 5 szép évet töltöttem itt, közben pedig középfokú könyvtárosi végzettséget szereztem, melyet a megyei könyvtár szervezett.

1985-1987-ig kis kitérőt tettem. Másfél tanévet dolgoztam a keszthelyi Zöldmező Utcai Általános Iskolában napközis nevelőként, ahol szeretetet igénylő sérült gyermekekkel és szakmailag kitűnő kollégákkal találkoztam.

1987-1992 között a legszebb emberi élményt, az anyaságot élhettem meg.

1992 áprilisától a városi könyvtár olvasószolgálatába hívtak az igazgató, s én örömmel jöttem. 1993-95-ben felsőfokú információrendszer-szervező diplomát, 1998-2001-ben pedig az ELTE TFK-n könyvtárosi oklevelet szereztem.

2002 óta könyvtári szakfelügyelőként is végzek feladatot, 2004-től a Könyvtárpártoló Alapítvány titkára vagyok.

A 25 éves közalkalmazotti munkaviszony, ezen belül 18 éves könyvtári gyakorlat, nyugdíjba készülő kedves igazgatóm, Dr. Müller Róbertné és a jelenlegi kollégáim biztatása indított arra, hogy 2004 decemberében megpályázzam a Fejér György Városi Könyvtár intézményvezetői állását.

2005 január 1-től megbízott, május 1-től kinevezett vezetőként dolgozom a könyvtárban.

Szakmai programomban a könyvtár technikai fejlesztését tekintem kiemelt feladatnak, valamint a munkafolyamatok számítógépesítésének kiszélesítését. Erősíteni szeretném az elmúlt években már jelentős változásokon átment szakmai összefogást. Pályázati lehetőségek kihasználásával szeretném megvásárolni a Textlib rendszer WEB OPAC modulját, valamint egy könyvtári beléptető rendszert. Rendkívül fontos lenne a gyermekkönyvtár végleges elhelyezése, összekapcsolása az anyakönyvtárral. Nagy jelentőséget tulajdonítok annak, hogy –az eddigi gyakorlatot folytatva – a könyvtár a jövőben is kihasználja a 80 főt befogadó szép olvasóterem lehetőségét és színvonalas irodalmi rendezvények házigazdája legyen.

Pappné Beke Judit
igazgató

A zalalövői „Salla” Városi Művelődési Központ, Könyvtár és Alapfokú Művészeti Iskola élére 2005. júniusától pályázat útján ismét Pintér Antalt választották.

---

* Mindkét igazgatónak sok sikert kívánunk. (A szerk.)

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE ZALA MEGYEI SZERVEZETE

Június 30-án Zalaegerszegen, a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban került sor az MKE Zala Megyei Szervezetének tisztújító taggyűlésére. A 68 tagból 40-en voltak jelen. A tagság elfogadta a vezetőség 2004. évi szakmai és pénzügyi beszámolóját, és sor került a 2005. évi munkaterv megvitatására is. A tavaszi háromhelyszínes szakmai nap színvonalas és sikeres volt. Ősszel tovább folytatjuk ezt a megyei továbbképzést (októberben Olvasás és megértés témában).

Július 21-23-ig Gödöllőn lesz a vándorgyűlés, a résztvevők költségeiből szervezetünk a tagdíjat befizetett tagoknak a részvételi díjat (4.000,-Ft) téríti. Szeptember 11-ére tervezzük a szakmai kirándulást Szombathelyre és Kőszegre. Miután a vezetőség mandátuma lejárt, tisztújításra is sor került a taggyűlésen.

Czupi Gyula elnök megnövekedett elfoglaltságára hivatkozva nem kívánja tovább ellátni az elnöki teendőket. A tisztújítási közgyűlést megelőzően a Jelölő Bizottság összegyűjtötte a tagság jelöltjeit az új vezetőségre. A szavazás eredményeképpen a Zala Megyei Szervezet új vezetősége:

Elnök:	Tóth Judit – Deák Ferenc Megyei Könyvtár, Zalaegerszeg
Elnökségi tag:	Kereki Judit – József Attila Városi Könyvtár, Zalaegerszeg Pappné Beke Judit – Fejér György Városi Könyvtár, Keszthely Kocsisné Sipos Rozália – Deák Ferenc Megyei Könyvtár, Zalaegerszeg
Elnökségi póttag:	Czupi Gyula, Halis György Városi Könyvtár, Nagykanizsa
Tanácsi képviselő:	Kiss Gábor, Deák Ferenc Megyei Könyvtár, Zalaegerszeg
Ellenőrző Bizottság elnöke:	Major Árpád – József Attila Városi Könyvtár, Zalaegerszeg
Ellenőrző Bizottság tagja:	Kardos Ferenc – Halis István Városi Könyvtár, Nagykanizsa Borbélyné Verebélyi Judit – Fejér György Városi Könyvtár, Keszthely
Ellenőrző Bizottság póttagja:	Varga Mária – Halis István Városi Könyvtár, Nagykanizsa

ZALAI GYERMEKKÖNYVTÁROS MŰHELY

A Deák Ferenc Megyei Könyvtár pályázatából került sor a megye 10 könyvtárában Devecsery László drámapedagógiai foglalkozás sorozatára 2005. május 19-29 között a gyermekkönyvnapokon.*

---

* A zalakarosi rendezvény fogadtatásáról Horváthné Nagy Elvira számol be a Tudósítások rovatban (A szerk.)

A drámajáték foglalkozásokra a következő könyvtárakban került sor:

- Apáczai ÁMK Könyvtára (Zalaegerszeg)
- Deák Ferenc Megyei Könyvtár (Zalaegerszeg)
- Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár (Letenye)
- Fejér György Városi Könyvtár (Keszthely)
- Halis István Városi Könyvtár (Nagykanizsa)
- József Attila Városi könyvtár (Zalaegerszeg)
- Általános Iskola (Bak)
- Általános Iskola (Teskánd)
- Városi és Iskolai Könyvtár (Zalakaros)
- Városi Művelődési Ház és Könyvtár (Lenti)

Témák:

- I. Bizalomjátékok; A postakocsi és utasai; Holnap, ha hozzád indulok; Holnap, amikor megérkezem hozzád...
- II. Folyamatmese, körmese; együtt mesélünk
- III. Képválasztás – indoklással, megbeszéléssel
- IV. Irodalmi hősök; művek címe / jellemzés, bemutatás, felismerés
- V. Irodalmi apróhirdetés; irodalmi reklám. Játssz el (Irodalmi művek címe)
- VI. Mondatok között! (Kezdő- és záró mondatok: történetalkotással!)
- VII. Dramatizálás, szerkesztés
- VIII. STOP! Hotelportás; Piac
- IX. Csak csíkos, pöttyös és kockás van; Én vagyok a kezed...
- X. Sziget-játék (csoportépítés!)

DEÁK FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR

A Keresztury Irodalmi Kör rendezvényei:

1. *Újra itthon...* Ráta Katalin estje (február 22.)
2. 100 éve született József Attila (április 6.- Dr. Németh József irodalomtörténész előadása)
3. *Márai Sándor, az ember és a szépíró* (április 27. - Prof. Dr. Lőrinczy Huba előadása)
4. „*Akit mindenki szeretett*”- Beszélgetés Keresztury Dezsőről, költészetéről, irodalomról (május 10. - Lator László Kossuth-díjas költő beszélgetőtársa Péntek Imre és Pápes Éva volt)
5. *Balajthy Ferenc szerzői estje* (május 24.)
6. *Závada Pál Kossuth-díjas író szerzői estje* (május 31. - a szerzővel Kiss Gábor beszélgetett). Egyben az Ünnepi Könyvhét rendezvénye is volt.

A 76. ünnepi könyvhét rendezvényei:

1. *Beszélgetés Závada Pál Kossuth-díjas íróval* pályájáról és új regényéről, A fényképész utókoráról (május 31.)

2. *Kabdebó Tamás Írországból élő József Attila-díjas költő estje* (június 2. - Péntek Imre és az Énekmondó Együttes közreműködésével)
3. *A Nagyvilág* irodalmi folyóirat norvég különszámának és *Kovács Katáng Ferenc* Norvégiában élő író, műfordító *Soha ne kérj bocsánatot c. verseskötetének* bemutatója (június 6.)

Závada Pál

Kovács Katáng Ferenc

Szakmai rendezvény:

Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében c. szakmai konferencia (április 4.)*

Előadások:

- A könyvtári szolgáltatások jogi és gazdasági háttere. *Előadó: Horváth Sándor Domonkos (Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár, Győr)*
- A Könyvtári Szolgáltató Rendszer kiépítésének lehetőségei kistelepülései környezetben. *Előadó: Fehér Miklós (Könyvtári Intézet, Budapest)*
- A nagykanizsai többcélú kistérségi társulás könyvtári szolgáltató rendszere. *Előadó: Czupi Gyula (Halis István Városi Könyvtár, Nagykanizsa)*
- Könyvtár, teleház, művelődési ház... Kulturális szolgáltatások összehangolása egy kisvárosban. *Előadó: Pintér Antal („Salla” MKKAMI, Zalalövő)*

Referátumok:

- A könyvtár, mint a helyi művelődés központja. *Előadó: Jakabfiné Bárszky Judit (Petőfi Sándor Emlékkönyvtár, Gelse)*
- Könyvtár a város és az iskola szolgálatában. *Előadó: Horváthné Nagy Elvira (Móra F. Ált. Isk. és Városi Könyvtár, Zalakaros)*

---

* Néhány előadás szöveges változata a Műhely rovatban található. (A szerk.)

A szakmai napon a kollégák a 75 éves Bangó Bélát is köszöntötték

Czupi Gyula a nagykanizsai KSZR-ről tart előadást

A gyermekkönyvtár rendezvényei:

1. József Attila versmondó verseny. Városkörnyéki döntő (március 21. – 25 versmondó, 30 résztvevő)
2. Integrált művészeti foglalkozások (januártól májusig 20 foglalkozás, 514 résztvevő)
3. Multimédiás tanfolyam az MMIK 9. évfolyamosainak (10 foglalkozás, 169 résztvevő).
4. Barangolás a gyermekirodalomban. Megyei levelezős játék záró rendezvénye. (május 6. – 50 versenyző, 75 résztvevő).
5. A mese születése. Meseíró és mesemondó kisdíjak verseny. (május 9. – 12 versenyző, 35 résztvevő).
6. *Könyvtárak A Nagy Könyvért* gyermekkönyvtári programjai: gyermeknapi játszóház és a *7 csillag olvasókör* megalakulása (május 28. – 25 résztvevő).

Kiadványok:

Megjelent a *Gyermekkönyvtári információ* című megyei módszertani hírlevél 6-7. száma.

Új havi folyóirat indult májusban *Olvasó Lurkó* címmel, melyben tájékoztatjuk az olvasókat a gyermekkönyvtár aktuális eseményeiről. Állandó rovatai: Verselgető, Lepetyelő, Kobaktörő, Vendégségben, Újságoló, Az én Nagy Könyvem, Hümmögő.

Gyerekek egy csoportja a József Attila Szavalóversenyen a DFMK-ban

Jelmezbe öltözött gyerekek és tanáraik a Barangolás a gyermekirodalomban záró rendezvényen

A száz éves tölgyfa című drámafoglalkozás résztvevőinek egy csoportja

A Hét csillag olvasóköri alakuló foglalkozása

JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁR, ZALAEGERSZEG

A Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Szakmai Kollégiuma által meghirdetett pályázatnak köszönhetően ebben az évben is 12 csoportban mintegy 60 fővel ismertettük meg az Internet alapjait. Nagyon sikeres ez a tanfolyamunk, idén is többen jelentkeztek, mint amennyit fogadni tudtunk.

Szintén egy nyertes pályázat segítségével – Nemzeti Kulturális Alapprogram – nyolc középiskolai osztály részére tartott előadást a zalaegerszegi önkormányzat egy munkatársa „Az Európai Unió múltja és jelene” címmel április hónapban. Az előadáson kívül egyéb EU-val kapcsolatos információigényüket internetes keresés során is megszerezhetik szakember útmutatásával 10 órában.

Gyermekkönyvtári rendezvények:

„**Nálatok laknak-e állatok?**” címmel **rajzpályázatot** hirdettünk, amelyre 102 kisdíák 113 db rajza érkezett be. Állatokról szóló mesét vagy annak egy részletét illusztrálták a gyerekek. A rajzokat Vörös Ágnes rajztanár értékelte. A helyezettek és különdíjasok munkáiból és még néhányból **kiállítást** rendeztünk.

Az **eredményhirdetést** 2004. november 22-én tartottuk. Vendégünk volt **Lengyák István** nagykanizsai pedagógus és „állatvarázsló”, aki sajátos olló- és papírttechnikájával megint elvarázsolta és fellelkesítette a gyerekeket.

„**Állatsodák**” címmel **28. alkalommal**, 2004. november 27-én **rendeztük meg** könyvtárunkban a **Mesemondó Versenyt**. A rendezvényt A kuruzsló c. népmesével, az Öveges József ÁMK 2. b. osztályos tanulóinak műsorával kezdtük meg. Betanító pedagógusok: Vonyóné Pass Márta, Gerencsér Mária. 9 városi iskola 36 tanulója és 9 városkörnyéki iskola 34 tanulója versenyzett egymással a szép mesemondásban. Minden évfolyamon közönségzavazat alapján is kiadtunk egy-egy könyvjutalmat.

2005. januárjában az un. tematikus napok keretében **Kutyánapot** tartottunk.

Az Úrhajós utcai Óvodai nagycsoportosainak műsora után a „**Vakkantó**” című **Versmondó Versenyre** vártuk a 6-10 éveseket. A verseny izgalmait a játszóházban vezethették le, ahol a következő lehetőségek közül választhattak a barkácsolni szerető gyerekek: quilling (papírcsíktechnika)- Nagy Ingrid vezetésével, kutyafigurák készítése – Góczán Judit vezetésével és origami – Gyurkóné Marton Beáta vezetésével. Örömrökre a versmondók társasága a környékbeli óvodásainkkal, iskolásainkkal és családtagjaikkal bővült. Kutyás furcsaságok, azaz a kutyás „dizájn center” kiállítás megtekintése és a közönségzavazás után délben átadhattuk a legérdekesebb kutyás tárgyak tulajdonosainak a jutalmat.

Természetesen a **kutyás könyvek** kiállítása sem maradhatott el, hiszen gyermekkönyvtári rendezvényről volt szó. Az elkövetkező hónapok során a kiállított könyvek fokozatosan „gazdára”, azaz olvasókra is találtak.

A kutyánapi játszóházban quillingező szülők vetették fel, hogy ezt a programot folytatni kellene. Így kerültek megrendezésre a **kézműves könyvtári szombatok**, havi rendszerességgel. Aktuális ünnepekhez kötöttük a játszóházak tematikáját: télbúcsúztató, húsvét, anyák napja. A játszóházakat meglehetősen nagy érdeklődés kísérte, 3 helyszínen, folyamatos váltással tudtunk csak minden érdeklődőt leültetni. Az ügyeskedés mellett a CD-ROM-ok nézegetését is felkínáltuk a megjelent gyerekeknek ill. családoknak. E program iránt nem várt érdeklődés mutatkozott, ezért minden péntek du. un. CD-ROM Klub keretében jöhetnek az érdeklődők 5-99 évesig.

2004-ről 2005-re áthúzódó rendezvényeink a levelezős játékok voltak:

„**Bölcs szív, véres kard**” c. **történelmi sorozatot** hirdettünk 3 fős, 6-7. osztályos csapatok számára.

Témái:

1. „Látjátok feleim...” feladatlap a kor iskoláiról, művelődéséről, szórakozásairól.
2. Vásári vigalmak - dobozszínház készítése.

3. Hidán Csaba: Az Árpád-kor fegyverzete és harcművészete – előadás fegyver- és korhű ruházat bemutatójával egybekötve.,
4. István, a magyarok legelső királya – szépirodalmi mű olvasása. Feladatlap.
5. Kirándulás Zalavárra – Kőfalvi Csilla a Göcseji Múzeum régésze vezetésével.

A résztvevő csapatok szorgalmasan kutattak a könyvtárakban a feladatlapok megoldásakor. Ismét nagy sikere volt Hidán Csaba jelmezes, fegyverbemutatóval egybekötött előadásának.

A kiránduláson, a zalavári ásatások helyszínein már csak az alapok feltárt maradványaival találkozhattak a gyerekek. Kőfalvi Csilla érdekes, élvezetes előadásában a terület történelmét és a régészek munkáját is megismerhették. Az ásatásokon előkerült emlékeket – tárgyak, fegyverek, ékszerek, sírok -- a Göcsej Múzeumbeli kiállításon tekinthették meg a gyerekek ismét Kőfalvi Csilla szakszerű vezetése mellett. Itt került sor a verseny eredményhirdetésére is.

Móra Ferenc születésének 125. évfordulója alkalmából 3-4. osztályos 3 fős csapatok számára „**Kincskereső**” címmel **levelezős játékot** hirdettünk

Témák:

1. Feladatlap: Móra Ferenc élete és munkássága
2. Feladatlap: Móra Ferenc művei
3. Feladatlap: Móra nyelvi világa.
4. Móra Ferenc verses meséi és játszóház

A Móráról és Mórától szóló könyvek olvasása mellett könyvtárunkban is kutattak, a számítógépes keresést is gyakorolták a játék résztvevői. A játszóházban origami és quilling segítségével megalkothatták a verses mesék szereplőit. Lukács Sándor zenész megzenésített versekből összeállított műsorával zártuk a játék eredményhirdetését.

FEJÉR GYÖRGY VÁROSI KÖNYVTÁR, KESZTHELY

Rendezvényeink:

Január 6.	Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat Gyógyítható-e a rákbetegség?
Január 18.	Internet-mert a világ valóban megismerhető! Balaton Régió Európai Információs Pont és a FGYYK közös előadása
Január 19.	Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat Szív és érrendszeri megbetegedések okai és következményei
Január 20.	Magyar Kultúra Napja

- Dr. Szabó Sándor: Akták és aknák c. önéletrajzi kötetének bemutatója. Előadó: Tar Ferenc tanár
Közreműködők: Festetics György Zeneiskola, Helikon Versmondókör
- Február 3. Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat
- Február 9. A tehéntej fogyasztásának egészségügyi kockázatai
Videofilm-vetítés a Gazdaasszony-képző Iskola osztálya számára
- Február 17. Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat
Valóban nélkülözhetetlen táplálékunk a hús?
- Február 26. Nők a Balatonért Egyesület ülése
- Február 28. Szép magyar beszédért alapítvány vers- és prózamondó versenye
- Március 3. Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat
Állatbetegségek hatása az emberi egészségre
- Március 7. Szakmai Nap
„Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében”
DFMK és a FGYPK közös programja
- Március 17. Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat
Húsevés, mint ökológiai katasztrófa – tények és adatok
- Március 21. Megemlékezés Csokonai Vitéz Mihály halálának 200. évfordulójára
Kardos József tanár „A komikum Csokonainál” című előadása
- Április 4. József Attila Szavalóverseny a város és a városkörnyéki általános iskolások részére
- Április 7. Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat
Homloklebeny az agy koronája
- Április 13. Gazdasági Szakközépiskola osztálya, tanítási óra
- Április 13. „Tiszta szívvel” című zenés összeállítás a Költészet Napja, József Attila születésének 100. évfordulója alkalmából
Előadó: Kertész Lilla előadóművész
Közreműködő: Tóth János István
- Április 21. Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- programsorozat
Mértékletesség és önuralom, valamint a böjt csodája
- Április 25. Csendes Katalin: Hangulatszepek című kötetének bemutatója
Közreműködnek: Kara Kocsis Gabriella költő, tanár
Tódor Marcell
Villányi Eszter
Mező Dániel

Május 5.	Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- Programsorozat. A cukorbetegség.
Május 17.	A Nagy Könyv programsorozat Konrád György és Csaplár Vilmos felolvasóestje
Május 19.	Mit tehetünk az életünkért és egészségünkért a mai világban?- Programsorozat Szív és érrendszeri betegségek
Május 28.	Nyitott hétvége a könyvtárakban M. Keresztes Zsuzsa festőművész kiállítása Közreműködő: Papp Máté klarinéton
Május. 27-29.	"Könyvtárak Nyitott Hétvégéje"
Május 27.	"Nagy Könyv"-felolvasóest a TOP 100-ból. Közreműködtek: a Rákóczi Szövetség tagjai.
Május 28.	Keresztes Zsuzsa rongyképesz kiállítás megnyitója. A kiállítást Pelcz István szerkesztő méltatta. Közreműködött: Papp Máté – klarinét. Helyszín: Városi Könyvtár olvasóterme

A gyermekkönyvtár programjai:

Január 7.	Varázslatos karosszék: téli ablakképek készítése
Február 1.	Cserebere klub
Február 11.	Varázslatos karosszék: Farsangi teremdíszítés és álarc készítése
Február 11.	Farsangi népi játékok felelevenítése
Február 15.	Cserebere klub
Március 1.	Párkányi József területi könyvtárhasználati vetélkedő
Március 2.	Cserebere klub
Március 11.	Varázslatos karosszék: Húsvéti hagyományok továbbélése
Március 11.	Húsvéti üvegmatrica festése tojásdíszítéshez
Március 18.	Gyermekkönyvtárunk dekorálása a tavasz jegyében
Április 1.	Gyermekkönyvek napja: Emlékezés Andersenre, könyvajánló
Április 1.	Varázslatos karosszék: Könyvjelző készítése
Április 4.	József Attila megyei versmondó verseny területi fordulója
Április 11.	Egész napos versfelolvasó nap a költészet ünnepén
Április 20.	Cserebere klub
Április 29.	Varázslatos karosszék: Anyák napi ajándék készítése
Május 9.	Darvasi László író-olvasó találkozója A Nagy Könyv jegyében
Május 27.	Devecsery László drámapedagógiai foglalkozása (Könyvtárak nyitott hétvégéje)
Május 28.	Gyöngyékszer készítés.
Június 3.	Varázslatos karosszék: Gyöngyfűzés, nyári divatékszerek
Június 14.	Felolvasó délelőtt: Cséby Géza író felolvasása A Nagy Könyv TOP 100 gyermekkönyveiből

HALIS ISTVÁN VÁROSI KÖNYVTÁR, NAGYKANIZSA

Február 21.

Helyismereti kiadványok digitalizálása a határon túli magyarság szolgálatában (Konferencia) Hogyan hasznosul a történelmi Vasra, Zalára, Somogyra, Baranyára vonatkozó írott művelődéstörténeti értékek digitalizálása, hogyan segíti e digitalizálási munka a történelmi változások folytán határon kívülre került magyarságot története megismerésében?

A konferencia előadói, előadásainak témái és vendégei:

- Pallósiné dr. Toldi Márta (Berzsenyi Dániel Könyvtár) A Berzsenyi Dániel Könyvtár digitalizálási koncepciója.
- Papp József (Területi és Tanulmányi Könyvtár, Múraszombat)
- Kiss Gábor (Deák Ferenc Megyei Könyvtár): Helyismereti tartalmak a Deák Ferenc megyei Könyvtár honlapján: a Zalai Életrajzi Lexikon és a Nádas bibliográfia
- Czupi Gyula (Halis István Városi Könyvtár): Egy hosszú távú digitalizálási program: a Zalai Közlöny
- Bence Lajos (Magyar Nemzeti Tájékoztatási Intézet, Lendva): A Népújság digitalizálása
- Zágorecz Csuka Judit (könyvtáros, Kapca): Helyismereti digitalizálás a kutató szemével¹
- Kalányos Katalin (Csorba Győző Könyvtár): Baranya megyei digitalizálási helyzetkép

A rendezvényt a "Dunántúli Helyismereti irodalom a XXI. században" című szemlélő könyvkiállítás megnyitása zárta.

Március 10.

Arany János szavalóverseny a Rozgonyi iskola és a Halis István Városi Könyvtár szervezésében.

Április 11.

„József Attila minden formában” című kiállítás megnyitója. A kiállítás internetes változata megtekinthető a könyvtár honlapján: (<http://www.kanizsa.hu/konyvtar/>).

Április 26.

Sajtótájékoztatón a Nagy Könyv 100-as listájának kijövele alkalmából. A Nagy Könyv Top 100-ba tartozó könyvek közül mindegyik megtalálható könyvtárunkban. A könyvek külön polcrészt kaptak a bejárat közelében, így könnyen megtalálhatóak. A könyvekbe címkék kerültek, amelyek felhívják az olvasó figyelmét a Nagy Könyv programra.

---

¹ Az előadás szöveges változata a Műhely rovatban olvasható (Szerk.)

Május 30.

Berentés Tamás: Nyolc év a szögesdrótok ölelésében című könyvének bemutatója. A művet bemutatta: Rózsás János író, a könyv lektora. Közreműködött: Horváth István Radnóti díjas versmondó

Június 1.

Az Ünnepi Könyvhét előestéjén találkozás **Károlyi Attilával** a **Nagykanizsa előljárói** c. könyv szerzőjével. Házigazda: **Czupi Gyula**.

Június 2.

Kardos Ferenc és Zagorecz Csuka Judit Kettőshangzat című közös kötetének bemutatója. Házigazda: Czupi Gyula

Kanizsai Antológia No. 1. bemutatója. Házigazda: **Sajni József** az OKISB elnöke.

Június 6.

Polgár József: Nők, férfiak, kutyák című kötetének bemutató.

Június 20-24.

Nagy Könyv Olvasótábor – Nagykanizsa.

APÁCZAI ÁMK KÖNYVTÁRA, ZALAEGERSZEG

Az Apáczei ÁMK Könyvtára a Nagy Könyv akció keretén belül 2 pályázati felhívással fordult az ÁMK diákjai felé, melynek ünnepélyes eredményhirdetésére, a díjkiosztásra 2005. május 5-én került sor.

Az egyikben könyvajánlókat kértünk a kedvenc olvasmányélményükről, hogy a társaik is kedvet kapjanak az olvasáshoz. Számos nagyon színvonalas könyvismertetést kaptunk, melyben ifjúsági- és felnőtteknek szóló regények, s még egy ismeretterjesztő mű is szerepelt. A kiírásunk szerint minden pályázati munkát jutalmaztunk.

A másik felhívásunkban az ÁMK TOP LISTÁJÁNAK az elkészítéséhez kértük a diákok szavazatait a kedvenc könyvükről. 174 szavazatot kaptunk, ami nagyon szép

szám. Nem csak regényekről, hanem versekről, drámákról és szakkönyvekről is dobtak be cédulát a szavazóládába. Az ismeretterjesztő könyvek céduláinak zömét egy ember dobta be, ő úgy látszik, nagyon nyerni szeretett volna. Volt néhány értékelhetetlen szavazat, egypáran nem vették komolyan a felhívásunkat. A bedobott 17 forintot is megköszönte a könyvtár!

Az ÁMK TOP LISTA legtöbb szavazatot kapott könyvei:

1. Harry Potter (22 szavazat)
2. A Pál utcai fiúk (14 szavazat)
3. Egri csillagok (9 szavazat)

A továbbiakban is előfordul egy-két kötelező olvasmány, de sok más felnőtt regény címét is felírták a gyerekek. Szerepel pl. az Indul a bakterház, a Sorstalanság, Stephen King több műve. Ifjúsági regények is találhatóak: pl. Verne Gyula művei, s a Micimackó is szerepel a kedvencek között. Nagyon változatos, s az olvasást tekintve reménykeltő az ÁMK tanulóinak TOP LISTÁJA, melyet megnézhetnek a könyvtár melletti hirdetőn, s az iskola faliújságjain. Arra biztattuk a diákokat, hogy csemegézzenek erről a listáról is, hátha nekik is tetszik, ami megragadta a társaikat.

Megkértük Horváth Petrát, hogy olvassa fel az általa írt könyvajánlót, majd a könyvtárvezető átadta a jutalmakat.

VÁROSI ÉS ISKOLAI KÖNYVTÁR, ZALAKAROS

Móra-napok levelezős játék

A levelezős játékot még 2004-ben indítottuk azzal a szándékkal, hogy iskolánk névadójának, Móra Ferencnek ezzel is méltó emléket állítsunk. Célunk az volt, hogy a megyében élő felső tagozatos diákoknak olyan játékos, érdekes feladatokat, rejtvényeket állítsunk össze Móra Ferenc életéről, munkásságáról és műveiről, amelyek könyvtárhasználatra, könyvtári bújárkodásra, kutatásra ösztönzik őket.

A tavalyi sikeres próbálkozás után egyértelmű volt számunkra, hogy a mai gyerekeket is érdeklik a Móra történetek, szívesen olvassák az ő lelket gyönyörködtető írásait. Így az idei évben is nagy lelkesedéssel hirdettük meg ezt a könyvtári levelezős versenyt, melyben Móra életének és Rab ember fiai című regényének ismeretéből adhattak számot a feladatlapot visszaküldők. Az utolsó feladatban a versenyzők fantáziájára bíztuk a regényben szereplő Kővár kialakulásának történetét, s azt kértük készítsenek róla eredetmondát. Érdeklődve olvastuk a kitalált történeteket, melyek közül számos olyan jól sikerült, hogy elhatároztuk, készítettünk belőle egy kiadványt, mely illusztrációinak elkészítéséhez felkérjük iskolánk kézműves szakkörének tagjait. Összesen 51 tanuló küldött be pályázatot, a megye 16 iskolájából.

A legügyesebb pályamunkák készítőit meghívtuk az ünnepélyes eredményhirdetésre, mely 2005. március 23-án 9 órakor kezdődött. Számukra oklevelet készítettünk és könyvjutalmat adtunk.

A helyezettek:

5-6. osztály:

1.Móricz Tanara 6.o. Miháld

2.Horváth Bálint 6.o. Újudvar

3.Rátfai Réka 5.o. Nagykanizsa Batthyány Gimn. és Eü. SZKI

7-8.osztály:

1. Dömötör Szabina 8.o. Pacsa

2. Tóth Katalin 8.o. Nagykanizsa Hevesi Ált. Isk.

3. Antal Zsolt 7.o. Nagyrécse

3. Körmendi Franciska 8.o. Murakeresztúr

FÁKLYA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR, LETENYE

Január 16.

„Filléres emlékeim” - kiállítás régi szalvétákból

Január 21.

Magyar Kultúra Napja. - L. Kiss Endre festőművész kiállítása

Február 23 - március 5.

„Pannon sorok, tájak, emberek” – Keresztury Dezső emlékkiállítás

Március 1 - április 15.

József Attila Centenárium. „A mindenséggel mérd magad” József Attila életútja – kiállítás

Március 5 – május 23.

„Erdélyi képek”. Kusztura Sándor székelyudvarhelyi festőművész kiállítása

Március 15 – április 23.

Nagy Könyv Program sorozat. 5 héten keresztül 5x5 feladvány a kábeltelevízióban, ill. a könyvtárban elhelyezett tablón

Március 17.

Helytörténeti vetélkedő az Andrássy Gyula Általános Iskola felső tagozatosainak

Március 18.	„Patchwork” húsvéti hangulatban – kiállítás
Március 24.	„Varázserejű hímestojás” – patchwork kézműves foglalkozás
Április 1.	Költészet Napja 2005. „József Attila” körzeti versmondó verseny
Április 13. – május 23.	„Szép mese az én életem, gazdag és boldog mese”. Andersen születésének 200. évfordulója alkalmából rajzpályázat - kiállítás
Április 14.	A Magyar Nyelv Hete. „Anyanyelvünk játéakai” – vetélkedő felsőtagozatosoknak
Április 18.	„A Föld Napján”. Lelkes András természetvédelmi felügyelő előadása
Április 21.	„A természet kincsestára” - kézműves foglalkozás természetes anyagokból
Május 1.	Filatéliai és numizmatikai találkozó és börze. Vendég: a Nagykanizsai Éremgyűjtő Kör. Európai Anzix. - Dr. Ferenczy Sándor képeslapgyűjteményéből. Aszfaltrajzverseny.
Május 8.	Európa nap. - Kézműves foglalkozás
Május 13.	József Attila Centenárium. „Tudod, hogy nincs bocsánat”. Földes László „Hobo” előadói estje.
Május 26.	„Csak csíkos, pöttyös és kockás!” – találkozó Devecsery Lászlóval
Május 28.	„Régi, szép könyvem” c. kiállítás. (a TOP 100-ba került könyvek régebbi kiadásaiából.)

LENTI ELLÁTÓRENDSZER

Az év elején a 2004. évi könyvtári statisztikai jelentések elkészítésének segítése után beszámoltunk a fenntartóknak az ellátórendszer elmúlt évi munkájáról. Elszámoltunk a könyvbeszerzési összegeik felhasználásáról.

Tájékoztatást adtunk arról, hogy 2005-től az állománygyarapításra vonatkozó könyvtári szolgáltatásainkat ezután az önkormányzatokkal évente megkötött írásos megállapodás formájában történő megrendelés alapján végezhetjük. Az adminisztrációs munkák miatt a befizetési határidő is tolódott, remélhetőleg a községek mindegyike teljesíteni fogja a könyvbefizetési kötelezettségét.

2005. április 4-én Zalaegerszegen a DFMK, a zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár és a lenti Városi Művelődési Központ és Könyvtár közös szervezésű szakmai konferenciáján térségünkben a nagyobb könyvtáraink könyvtárosai mellett érdeklődésüket bizonyítva a fenntartók is képviseltették magukat.

Az önkormányzatok részéről megnyilvánuló tenni akarást tükrözi a pályázati lehetőségek széles körben keresése és a pályázatokkal való élés kihasználása. Ennek köszönhetően Páka község, végre több évi sikertelen próbálkozás után a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanácstól 10,5 millió forintot nyert a művelődési ház külső-belső felújítására. Ezáltal a művelődési házban az eMagyarország Pontnak is helyet adó könyvtár működési feltételei is kedvezőbbé válnak. Másik sikeres pályázat a csömödéri önkormányzaté, ahol szintén ez ad lehetőséget a kor színvonalának

megfelelő könyvtári körülmények biztosítására. 2004-ben az Európai Unió és az Oktatási Minisztérium által kiírt alaphoz nyújtottak be pályázatot.

A 2006 szeptember végéig szóló pályázat, „A XXI. Század iskolája” nevű projekt megvalósítása során 2005-ben az iskolájuknál elkezdődik egy 300 négyzetméteres új épületrész kialakítása, amelyben az információs bázis mellett könyvtár kialakítását is tervezik. A községi könyvtár új helyre költöztetése után az iskolai könyvtárral való összevonásra is sor kerül.

A szakfelügyeleti vizsgálatok javaslatainak megfelelően két községben is történt előbbrelépés a személyi feltételek alakulásában.

Szécsisziget községben Péntek Katalin, Tormaföldén Krisztánovics Klaudia látja el 6 órás közalkalmazotti munkaviszonyban a könyvtári és a teleházi feladatokat.

Személyi változás miatt átadó leltár volt májusban a kisszigeti könyvtárban, ahol a teleházszerű működtetés mellett a könyvtári feladatok ellátásával Böröcz Rolandot bízták meg.

„A Nagy Könyv” programhoz több könyvtárunk csatlakozott, elsősorban a nagyobb nyitva-tartási idővel rendelkezők / Csesztreg, Csömödér, Gutorföldre, Lovászi, Nova, Páka, Resznek, Rédics, Tornyiszentmiklós, Zalabaksa /.

A könyvtárosok szívesen vállalják a projekthez kapcsolódó feladatokat, amelyek színesítik, élénkebbé teszik a szerény anyagi lehetőségek között működő községi könyvtárak tevékenységét.

ZALAEGERSZEGI ELLÁTÓRENDSZER

A 2004-es évhez képest változtattunk az önkormányzatok befizetésén, amely a megállapodásunk módosítása értelmében 100 Ft-ról 120 Ft-ra emelkedett. A községek 90 %-a utalta a könyvbeszerzésre, ill. a költségek részbeni térítéséhez az összegeket. Területünkéről 23 ellátós és 8 önállóan szerzeményező könyvtár nyújthatta be pályázatát az NKÖM-hez, állománygyarapítási összegük támogatására. A pályázati dokumentációt minden önkormányzatnak időben eljuttattuk és segítettünk a megírásában. Személyi változás miatt 4 könyvtárban történt átadás-átvétel: Kemendollár, Nagykapornak, Ozmánbük, Vaspör.

Állományrendezésre és állománykivonásra 6 könyvtárban került sor: Kemendollár, Kustánszeg, Nemeshetés, Pálfiszeg, Salomvár, Vaspör. Ezeket a munkálatokat a szakfelügyeleti vizsgálatok javaslatai alapján, új könyvtári bútorok beszerzése, ill. költöztetés miatt végeztük el.

Új könyvek kiszállítása és a csereállomány továbbvitele 1 alkalommal történt az év folyamán, most zajlik a második könyvbővítés előkészítése. Ebben az évben 10 községi könyvtárban kerül sor szakfelügyeleti vizsgálatra, amelynek előkészítése megtörtént, ezzel is segítve a szakfelügyelők munkáját. A Nagy Könyv országos olvasási kampány eredményességét számos községi könyvtárunk szavazatai segítették

Tartalomjegyzék

Kiss Gábor: Amikor Halász Bélára gondolok...	3
MŰHELY	
Bangó Béla - Sebestyénne Horváth Margit: Zala megye településeinek könyvtári ellátása 2004-ben.	4
Amberg Eszter: A nyilvános könyvtáraktól a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárakig	17
Fehér Miklós: Kistérségi ellátás	22
Pintér Antal: Könyvtár, teleház, művelődési ház	26
Horváthné Nagy Elvira: Könyvtár a város és az iskola szolgálatában	32
Jakabfiné Bársony Judit: A könyvtár, mint a helyi művelődés központja	39
Balogh Mihály: Könyvtár a pedagógia szolgálatában – pedagógia a könyvtárban: a pedagógiai szakkönyvtár korszerűen értelmezett szerepe, feladatrendszere	42
Horváth Sándor Domonkos: A könyvtári szolgáltatások jogi és gazdasági háttere	50
Zágorec-Csuka Judit: Helyismereti digitalizálás a Muravidéken a kutató szemével	57
TUDÓSÍTÁSOK	
Major Árpád: Látogatás egy amerikai könyvtárban	61
Kemény Lajosné: Író-olvasó találkozó Zalalövön	64
Tüske Lászlóné: A lenti városi könyvtár gyermekkönyvtárának éwertékelője	65
Tüske Lászlóné: Vendégségben Mátyás királynál	67
Horváthné Nagy Elvira: Író-olvasó találkozó Devecsery Lászlóval	68
JÓZSEF ATTILA ÉVFORDULÓ	
Kereki Judit: A József Attila Városi Könyvtár rendezvényei a névadó költő születésének 100. évfordulója alkalmából	69
Tóth Rita: A 100 éve született József Attilára emlékeztünk a keszthelyi gyermekkönyvtárban	70
Pappné Beke Judit: Tiszta szívvel	71
Horváthné Nagy Elvira: Költészet napi programok Zalakaroson	72
A NAGY KÖNYV	
A Nagy Könyv Zala megyei programja	74
Könyvtárak A Nagy Könyvért	81
FIGYELŐ	83
HÍREK	89

